

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΔ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1997

ΑΡΙΘ. 3

Σχέδιασμα - Μνημόνιον ἐπισημάνσεων καὶ παραινέσεων πρὸς φοιτητὰς*

11. Ὁ ἐκ τῆς πίστεως προσανατολισμὸς τῆς ζωῆς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων συνάγεται ὅτι εἶναι ἀπρηχαιωμένος ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ὁ ἐπιστημονικὸς στοχασμὸς δὲν συμβιβάζονται μεταξύ τους. Ἐκ τῆς πίστεως ἀπομακρύνουν λόγοι ὄχι ἐπιστημονικοί, ἀλλὰ κατὰ κανόνα ψυχολογικοί. Ὁ μέγας ρώ-

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

σος λογοτέχνης Ντοστογιέφσκυ, ὁ ὁποῖος δικάως θεωρεῖται ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, στὸ ἔργο του «Οἱ δαίμονες» παρουσιάζει διαφόρους τύπους ἀθέων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄπιστοι ἔνεκα ἐγωῖσμοῦ ἢ φιληδονίας. Πολλοί, ποὺ διάγουν ἀνήθικον καὶ ἄτακτον βίον, καταντοῦν στὴν ἀπιστία, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν τύψεις τῆς συνειδήσεως. Ὅπως ἐτόνισεν ὁ Κύριος, «τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πρᾶσσον μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰωάν. γ' 19-20). Κατὰ τὸν Θεόφιλον Ἀντιοχείας, «βλέπεται Θεὸς τοῖς δυναμένοις αὐτὸν ὄραν, ἐπὶ ἔχωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνερωμέ-

νους τῆς ψυχῆς...». Γι' αὐτὸ «τοῖς τὰ φαῦλα πρᾶσσουσι Θεὸς οὐκ ἐμφανίζεται» (Δ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθήναι, 1930, σ. 82). Κατὰ τὸν Leibniz «ἂν ἡ Γεωμετρία ἦταν ἀντίθετη στὰ πάθη μας, δὲν θὰ ἔλειπαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἀμφισβητοῦσαν τὴν θετικότητα τῶν ἀποδείξεών της». Ὅταν ἡ φαυλόβιος Λαῖς ἀντιλήφθηκε τὴν πρῶτην ρυτίδα στὸ πρόσωπό της, πέταξε μὲ θυμὸ τὸν καθρέπτη καὶ τὸν ἔκαμε κομμάτια. Κατὰ παρόμοιον τρόπο πολλοὶ συντρίβουν τὸν καθρέπτη τῆς πίστεως, ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτει τὴν ἠθικὴν ἀσχημίαν. Ὅταν ἡ ὀμίχλη ἢ ἡ σκὴ τῆς ἁμαρτίας σκοτίζη τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, τότε οὔτε οἱ οὐρανοὶ διηγούνται σ' αὐτὸν τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ, οὔτε ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγάπη τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός. Ὁ Κύριος θὰ ἐπανελάμβανε τρόπον τινὰ τοὺς λόγους τοῦ Schiller: «Σὲ ἄνθρώπους, ποὺ μαιίνει ἡ ἁμαρτία, κρυμμένη ἡ Θεότητά μου θὰ μένη». (Περὶ σφόδρα γιὰ τὴν σχέσιν πίστεως καὶ ζωῆς καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία βλ. στὸ ἔργο: Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἡ Αἰωνία Ἀλήθεια, ἔκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἐν Ἀθήναις 1960, σσ. 12-25).

Ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς πρέπει νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν ψυχικὴν ρευσιτότητα, ἢ ὁποῖα συχνὰ δημιουργεῖται ἐκ τῆς ἐκκολάψεως καὶ ἀνθήσεως τῶν ὑπαρξιακῶν του δυνάμεων, ἐκ τῆς κινητοποιήσεως καὶ συγκρούσεως μέσα τοῦ ἑτεροειδῶν καὶ ἀνομοίων στοιχείων, ἐκ τῶν ἐνεργῶν συνειδητῶν ἢ ὑποσυνειδητῶν δυνάμεων τοῦ ἐγώ του, ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τοῦ οἰκογενειακοῦ, ἐκπαιδευτικοῦ, πολιτισμικοῦ καὶ κοινωνικοῦ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 67 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

περιβάλλοντος. Στὴν χρονικὴ αὐτὴ περίοδο εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ παρατηρηθοῦν ἐκδηλώσεις ὑπερκριτικοῦ καὶ σκεπτικιστικοῦ πνεύματος. Ἡ διάνοια ἀποκτᾶ νέους ὀρίζοντες καὶ ἐπιβάλλει σὲ ὅλες τὶς ἐντυπώσεις νὰ διέλθουν μέσα ἀπὸ τὸ ἰδικό της φίλτρο καὶ κόσκινο. Ἀφυπνίζεται ἡ ὁρμὴ πρὸς ἀνεξαρτησία, αὐτοδιαμόρφωσι, αὐτοπροσδιορισμό, αὐτοκυβέρνησι καὶ αὐτάρκεια. Ἡ ὁρμὴ αὐτή, ἐὰν δὲν χαλιναγωγηθῆ μέσα στὰ πρέποντα ὄρια, δημιουργεῖ τὸν κίνδυνο τῆς ἀναπτύξεως τῆς «ὑβρεως», τοῦ προμηθεϊσμοῦ, τῆς ὑπεροψίας, τῆς κομπορημοσύνης, τῆς ἐπαναστατικῆς καὶ εἰκονοκλαστικῆς ὁρμῆς, τοῦ πνεύματος τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς χειραφεσίας ἐκ τῶν ἀξιών τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεως. Ἔτσι οἱ νέοι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτήσουν ἀμφιβολίες γιὰ τὴν πίστι, οἱ ὁποῖες ὀδηγοῦν μερικοὺς ἐξ αὐτῶν καὶ σὲ κατάστασι πλήρους ἀγνωστισμοῦ, «νιχιλισμοῦ» καὶ ἀδιαφορίας ἢ καὶ σὲ κάποια ρῆξι πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστι.

Τὰ ἀρνητικὰ αὐτὰ φαινόμενα, αὐτὰ καθ' ἑαυτά, δὲν εἶναι ἀνησυχητικά, ἐὰν ὁ νέος ἔχη ψυχικὴν καθαρότητα καὶ δὲν ἔχη ὑποδουλωθῆ πνευματικῶς μὲ διάφορες ἠθικὲς παρεκτροπές. Ὁ σκεπτικισμὸς θὰ εἶναι παροδικός, ἐὰν ἡ ἔμφυτος θρησκευτικὴ ὁρμὴ πυροδοτηθῆ ἀπὸ κατάλληλη μελέτη καὶ ὑγιᾶ ἀπολογητικὴ διδασκαλία. Εἶναι βεβαίως αὐτονόητον ὅτι ἡ διδασκαλία αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ θυσιάζη τὸν θεολογικὸ ἀποφατισμὸ ἢ νὰ τὸν ἀκρωτηριάζη στὴν προκρούστεια κλίνη μιᾶς καταφατικῆς θεολογικῆς τάσεως, ἢ ὁποῖα ἐπιδιώκει σὲ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ζητήματα τῆς πίστεως νὰ κάνη τὸν δικηγόρο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παραθεωρῆ τὰ ὄρια τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως.

Γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἀφύπνισι τῶν φοιτητῶν ἢ σπουδαστῶν δὲν ἀρκεῖ ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία. Πρέπει νὰ δίδωνται σ' αὐτοὺς καὶ νὰ εὐρίσκωνται ἀπὸ αὐτοὺς —μέσα σὲ ἐκκλησιαστικὰ ἐνοριακὰ ἢ ἐπισκοπικὰ πνευματικὰ κέντρα— εὐκαιρίες νὰ γνωρίζουν ἐποπτικῶς καὶ ἐμπειρικῶς τὴν ὁδὸ τῆς γνησίας λυτρώσεως καὶ νὰ βλέπουν τὴν ἀληθινὴν χριστιανικὴν χαρὰ νὰ ἀκτινοβολῆται προσωπικῶς ἀπὸ ζωντανὰ χριστιανικὰ πρότυπα. Πρέπει οἱ φοιτη-

ταί, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες, νὰ ἔχουν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἐὰν ἡ Ἐπιστήμη, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, δὲν μπορῆ νὰ ἰκανοποιήσῃ πλήρως τὸν ἄνθρωπο οὔτε σ' αὐτὸν τὸν διανοητικὸν καὶ γνωστικὸν τομέα, πολὺ περισσότερο δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν λυτρώσῃ, ὅταν ἡ ζωὴ τοῦ προσφέρει ἀναποφεύκτως ξεχειλισμένο τὸ ποτήρι τῆς θλίψεως καὶ τὸν καλῆ ἐπιτακτικῶς νὰ τὸ ἀδειάσῃ ἕως τὴν τελευταία του σταγόνα, ἢ ὅταν ὁ ἄνθρωπος βλέπῃ τὸν θάνατο νὰ φτερουγίζῃ τριγύρω του ἢ νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του μίαν προσφιλῆ καὶ ἀγαπημένην του ὑπαρξιν, ἢ ὅταν διαπιστώνῃ, ὅτι ἡ θέλησίς του εἶναι τσακισμένη καὶ ἡ ψυχὴ του σφαδάζει κάτω ἀπὸ τὸ πέλημα καὶ τὴν τυραννίαν κάποιου πάθους, τὸ ὁποῖον τοῦ παραλύει τὸ ἀγωνιστικὸν του νεῦρο καὶ τὸν σκλαβώνει πνευματικῶς. Τὰ ραντάρ, τὰ ρομπότ, τὰ διαστημόπλοια, οἱ ἠλεκτρονικοὶ ὑπολογισταί, τὰ θαυμαστὰ σημερινὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπικοινωνίας, τὰ ἐκπληκτικὰ κατορθώματα τῆς Ἰατρικῆς καὶ πολλὰς ἄλλες ἐκφάνσεις τῆς τεχνικῆς προόδου ποτὲ δὲν ἠμποροῦν ν' ἀφαιρέσουν τὸν πόνο ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην καρδιάν ἢ νὰ ἐπουλώσουν τὰ τραύματά της. Ὅσοι νομίζουν, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ γνώσις λυτρώνει τὸν ἄνθρωπο, διαπράττουν τὸ λογικὸ σφάλμα τῆς «μεταβάσεως εἰς ἕτερον γένος».

Μόνον ὁ Χριστὸς λυτρώνει τὸν ἄνθρωπο. Ἡ συμφιλίωσις μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα μέσα σ' ἓνα ἐξομολογητήριον ἢ συναψις ζωντανῆς σχέσεως μαζί Του μὲ τὴν προσευχῆ, μὲ τὴν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν ἀναγωγικὴ καὶ μυστηριακὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἀποτοξίνωσις καὶ κάθαρσις τοῦ ψυχοσωματικοῦ ὀργανισμοῦ ἀπὸ τὶς τοξίνες καὶ τὰ δηλητήρια τῆς ἁμαρτίας τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας, ποὺ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν βιωματικὴν πίστι στὴν Θεία Πρόνοια ἢ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία, ποὺ συντρίβει μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμὰ καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ κάθε δουλικὸ καὶ παράλογο «κονφορμισμὸ» — ὅλα αὐτὰ εἶναι οἱ συντελεσταί τῆς ἀληθινῆς λυτρώσεως καὶ χαρᾶς, τὴν ὁποῖα κανένας κλάδος τῆς Ἐπιστήμης δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρει.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ, ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΝΤΑΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΑΣ ΠΑΤΕΡΑΣ ΟΜΟΥ ΜΕΤΑ
ΤΟΥ ΕΞΟΧ. κ. ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
(9 Δεκεμβρίου 1996)

Ἄοσιώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ Πατέρες,

Ἐξοχώτατε κύριε Διοικητά,

Ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ἡμετέρα Μετριότης ὑποδεχόμεθα πάντας ὑμᾶς ὡς τέκνα ἐν Κυρίῳ λίαν ἀγαπητά.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ ὁποῖον ἐπελέξατε ὡς τόπον τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως ὑμῶν, τυγχάνει τόπος ἰδιαίτερος ἡγαπημένος ὑπὸ τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ διὰ τοῦτο ἡ κραταιὰ αὐτῆς προστασία διετήρησεν τοῦτο ἐν ζωῇ ὑπὲρ τὰ χίλια ἔτη. Ἀδιάπτωτος βεβαίως ὑπῆρξεν ἡ προσπάθεια τῶν οἰκητόρων αὐτοῦ καὶ ἀνύστακτος ἡ μέριμνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καθ' ὅλους τοὺς διαρρέυσαντας δέκα αἰῶνας καὶ τὸν διανυόμενον ἐνδέκατον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὡς ἀφιερωμένου τῇ Ὑπεραγίᾳ καὶ ἀειπαρθένῳ Μητρὶ πόπου ἄλλ' οὔτε τῶν αὐτόθι ἐγκαταβιούντων ἢ προσπάθεια, οὔτε τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου αἱ μέριμναι θὰ ἤρουν πρὸς διαφυλάξιν αὐτοῦ, ἂν μὴ ἡ κραταιὰ αὐτῆς προστασία ἐπενέβαινε πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων αὐτὸ ἐκάστοτε κινδύνων.

Ἐχομεν οἱ πάντες ὑποχρέωσιν ὅπως διαφυλάξωμεν ἀνόθευτον τὸν γνήσιον αὐτοῦ μοναστικὸν χαρακτήρα, ὅπως ἀποφύγωμεν πάσῃ δυνάμει τὸν μετασηματισμὸν αὐτοῦ ταῖς κοσμικαῖς χρεῖαις, ὄνπερ μετασηματισμὸν μετὰ θαυμαστῆς προνοίας ἀπαγορεύει καὶ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης αὐτοῦ, χαρακτηρίζων αὐτὸν ὡς ἐκτροπὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ. Ἀσφαλῶς δὲ ὑμεῖς, οἱ τῶν πατερικῶν συγγραφῶν μελετηταὶ καὶ τῆς νηπιτικῆς παραδόσεως συνεχισταὶ, γνωρίζετε καὶ βιώνετε τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποταγῆς καὶ τῆς ξενιτείας, ἢ ὁποία εἶναι ἡ ἀφετηρία τῆς ὑφ' ὑμῶν ἐλευθέρως καὶ αὐτοπροαιρέτως ἐπιλεγείσης μοναχικῆς ζωῆς. Δὲν ἔχετε δὲ ὡς ἐκ τούτου χρεῖαν ὑπομνήσεων, διότι ἔναυλος εἰς τὰ ὄψα καὶ τὰς καρδίας ὑμῶν ἡγεῖ ἢ φωνῇ ἀπειραριθμῶν ἁγίων πατέρων, ὡς τοῦ ἀββᾶ Γεωργίου, τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου, τοῦ εἰπόντος τινὶ τῶν προσελθόντων ἀποτάξασθαι: «καλῶς ποιεῖς, τέκνον, ἀποτασσόμενος καὶ σώζων τὴν ψυχὴν σου. Καθίστατε οὖν

εἰς τὸ κελλίον, ὅπου βούλεσθε, νηφαλέως μόνον, ἔχοντες ἡσυχίαν, καὶ προσευχόμενοι ἀπαύστως, καὶ ἐλπίδας ἔχω εἰς τὸν Θεόν, τέκνον, ὅτι ἀποστέλλει ὑμῖν τὴν γνώσιν αὐτοῦ εἰς τὸ φωτίσαι ὑμῖν τὸν νοῦν» (P.G. 87,2973). Καὶ ἀσφαλῶς περιττὴ δι' ὑμᾶς θὰ εἶναι ἡ μνεῖα τῶν ἐν συνεχείᾳ λόγων αὐτοῦ, δι' ὧν προτρέπει «εἰ σωθῆναι, τέκνα, θέλετε, φεύγετε τοὺς ἀνθρώπους», οὐδὲ τῶν ἐτέρων δι' ὧν ἀποτρέπει καὶ δι' ὧν, μεμφομένους ἑαυτὸν, παρρησιάζει ὡς παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διαγωγὴν, ἐπιρρίπτων ἑαυτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὴν μομφήν, ὅτι «σήμερον γὰρ ἡμεῖς οὐ παυόμεθα πάντα κρούοντες πυλῶνα, καὶ πάσαν πόλιν καὶ χώραν γυρεύοντες, εἴ που δυναθῶμεν φιλαργυρίας ἢ κενοδοξίας ὀψώνια ἑαυτοῖς ἀγοράσαι, καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐμπλήσαι ματαιότητος».

Πλὴν ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν τὸν ἥττονα λόγον ὡς κρείττω πειράται ἐμφανίζειν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου ἐπράξεν, ὡς ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸν βίον αὐτοῦ τὸν συγγραφέντα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μυρίων ἄλλων, ὑποδεικνύς ὡς ὠφέλιμον τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῆς Ἀθωνικῆς παλαιστρας ἐγκατάλειψιν καὶ ὡς δῆθεν κλήσιν αὐτὴν Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν. Εἰς τὴν ἀπατηλὴν ὁμοῦ ταύτην κλήσιν δὲν ἐνέδωσεν ὁ Ἅγιος, ἐπισημαίνει δὲ ἐν τῇ Κλίμακῃ καὶ ὁ ἐν Ἁγίοις συγγραφεὺς αὐτῆς Ἰωάννης, ὅτι «ἄλλους μὲν σώσαι, οὐ πάντας ἀπαιτούμεθα· φησὶ γὰρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος· “ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν, ἀδελφοί, περὶ ἑαυτοῦ δώσει λόγον τῷ Θεῷ” καὶ πάλιν· “ὁ διδάσκων ἕτερόν, φησι, σεαυτὸν οὐ διδάσκει;” ἑαυτοὺς δὲ πάντες πάντως» (Λόγος γ' στιχ. ε').

Καίτοι δὲ πάντα ταῦτα γνωστὰ ὑμῖν εἰσι καὶ προσδεκτά, συγκεχώρηται ἡμῖν, οἷς ἔλαχεν ὁ κληρὸς τῆς μερίμνης πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπομνήσκων ταῦτα εὐκαίρως ἀκαίρως, ἵνα μὴ τοῖς ἐπιτιμίοις τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον ὑποπέσωμεν καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις μακαρίου προκατόχου ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου παραδράμωμεν τῆς διαγνώσεως, δι' ἧς, ἑαυτῷ προσομιλῶν, νουθετεῖ

ἡμᾶς λέγων: «Ἄν μὲν γὰρ ἐν τῇ διανοίᾳ κατορῦξας φυλάξω διηνεκῶς μηδενὶ μεταδιδούς, ἐλαττοῦταί μοι τὸ κέρδος, μειοῦται τὰ τῆς περιουσίας» (P.G. 48, 784). Ταῦτα δὲ πάντα ἐν θάρρει πολλῶ, ὡς ἀνδράσι σοφοῖς συνδιαλεγόμενοι, ἐφ' ὧν οὐκ ἔχει ἐφαρμογὴν τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄββᾶ Γεωργίου λεχθέντα, ὅτι «οὔτε ἐγκωμιαζόμενοι, ἑαυτοὺς κρατοῦμεν, οὔτε πάλιν λόγου ὑποφέρομεν. Τὸ μὲν γὰρ ἡμῖν φιλοδοξίαν ἐργάζεται, τὸ δὲ λύπην ἡμῖν ἐμποιεῖ τοῖς ταλαιπώροις. Ὅπου δὲ λύπη καὶ κενοδοξία, οὐδὲν ἀγαθὸν εὐρίσκεται» (P.G. 78,2973). Ἄν δέ τι τῶν λεγομένων ὡς ἔλεγχος αἰσθητὸν γένηται ἠρέμως ἔχομεν, πεποιοῦτες ὅτι οἱ ἀκούοντες σοφοὶ εἰσιν καὶ ἐπομένως ὁ ἡμέτερος ἔλεγχος ἀγάπης τῆς ἐκείνων πρόξενος γενήσεται, κατὰ τὴν τοῦ παλαιοῦ τῆς Γραφῆς λογίου διαβεβαίωσιν «ἐλεγεῖς σοφὸν καὶ ἀγαπήσει σε».

Οἱ σήμερον τὴν τοῦ Περιβολίου τῆς Παναγίας φύλαξιν ἐμπεισιευμένοι εἴτε ὡς οἰκισταὶ καὶ καλλιεργηταὶ αὐτοῦ, εἴτε ὡς ἐπόπται τῆς ἐκείνων ἐργασίας, κοινὸν στόχον ἔχοντες καὶ εἰς τὸ ἐν καὶ μοναδικὸν ἅγιον θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας Μητρὸς Αὐτοῦ ἀποβλέποντες, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει εἶναι νοητὸν ὅπως διῴσταμέθα, εἰμὴ γε τὰ ἑαυτῶν φρονοῦμεν. Διότι τῷ ἐνὶ θείῳ θελήματι οὐδὲν ἕτερον θέλημα χωρεῖ καὶ ἀδύνατος μεταξὺ τῶν νοῦν Κυρίου ἐχόντων ἢ διαφωνία. Ἄρα, λοιπόν, ὅπου διάστασις ἀπόψεων ὑφίσταται πλείονα θελήματα ἐγείρονται, κατὰ τοῦ ἐνὸς ἀγίου θελήματος αὐθαδῶς κατεπαιρόμενα, καὶ αὐτοελέγχου χρῆζομεν πρὸς διάγνωσιν τοῦ αἰτίου, ὅπερ ἀναζητητέον εἰς τὴν ἡμετέραν ἀτέλειαν, τὴν μὴ κατανοήσασαν τοῦ τελείου θελήματος τοῦ Θεοῦ τὴν ἐκφορὰν.

Δὲν εἶναι ἀσφαλῶς τοῦ παρόντος καιροῦ κατάλληλος ἢ περιστάσις πρὸς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῶν πολλῶν γνωστῶν σημείων, ἐφ' ὧν, ὡς μὴ ἔδει, ὑπῆρξαν καὶ ἐξεφράσθησαν διάφοροι ἀπόψεις. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ τῆς ἀπόψεως ἔκθεσις, συντελοῦσα εἰς τὴν πολὺπλευρον θέασιν τοῦ ἐρευνωμένου θέματος, οὐδὲν τὸ ἐπιλήψιμον ἐνέχει. Τὸ ἐλεγκτὸν ἐγκτεῖται εἰς τὸ πεποιοῦναι ἐπὶ τὴν ἰδίαν γνώμην καὶ θέασιν, ὡς ἂν μάλιστα συγκαταμείνεται τῇ γνώμῃ καὶ ἐπιδιώξῃ τις, ἥτις ἄνευ τῆς ὑποστηριζομένης γνώμης μετέωρος θὰ καθίστατο. Πρόκειται περὶ τῶν βαθυτάτων καὶ ἐνίοτε ἀνεπιγνώστων ἐλατηρίων τῆς γνώμης, τῶν κρυφίων τοῦ συνειδότος, ἐξ ὧν ἠῦχετο ὁ ἅγιος ἀνὴρ ὅπως καθαρῶς παρὰ τοῦ Κυρίου. Διότι βεβαίως συνειδητὸν ἐλατήριον ἀλλότριον τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ὑπεραγίας προστάτιδος καὶ γεροντίσσης τοῦ Ἁγίου Ὁρους, δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἐ-

νυπάρχον παρὰ ἀνδράσι τὰ πάντα ἀποταξαμένους ἔνεκα τοῦ εὐρεῖν τὸν πολῦτιμον μαργαρίτην τοῦ ἀγίου θεοῦ θελήματος.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ δεῖ ἡμᾶς ἐπιμεῖναι ὀλίγον, διότι τῶν ἡμετέρων ἐλατηρίων ἢ συνειδητοποιήσις εἶναι ἢ παρέχουσα ἡμῖν τὴν γνώσιν ἐκείνην, περὶ ἧς ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι ἐλευθεροῖ ἡμᾶς.

Εἶπομεν ἤδη καὶ οἱ πάντες γνωρίζομεν, ὅτι ὅταν μικρὰν τινα εὐλάβειαν ἢ κατάνυξιν ἢ ἐγκρατεῖαν ἑαυτοῖς περιποιησώμεθα, τότε οἱ λογισμοὶ τῆς ματαιότητος ἐπιστάντες ὑποβάλλουσιν ἡμῖν τὴν ἰδέαν τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων προσφορᾶς, προτρεπόμενοι ἡμᾶς ὅπως εἰς ἐπανόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων πέριξ ἡμῶν ἐπιδοθῶμεν, αὐτοὶ ἑαυτοὺς προχειρίζομενοι σωτήρας καὶ διορθωτὰς τῶν ἄλλων καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκείνους ἑαυτοὺς ἰκανωτέρους καὶ καταλήлотέρους εὐρίσκοντες, καίτοι γε ἐγγύτατα τῷ τοῦ Φαρισαίου πτώματι εὐρισκόμενοι. Ἡ περὶ τῆς τοιαύτης κλήσεως καὶ ἰκανότητος ἡμῶν πλάνη τυγχάνει λίαν δυσδιάγνωστος, ὡς ἂν ὄντως ἢ Ἐκκλησία, διὰ τῶν θεσμικῶν αὐτῆς ὀργάνων, ἔχει ἀναθέσει ἡμῖν ὑπευθυνότητάς τινας, διότι πλέον ἢ ζήτησις χωρεῖ περὶ τῶν ὀρίων, τῶν πολυλάκις δυσδιακριτῶν, τῆς ἀνατεθείσης ἡμῖν εὐθύνης.

Ἐν τυγχάνει ἀδιαμφισβήτητον γεγονός: ὅτι χωρὶς τοῦ Κυρίου οὐδὲν δυνάμεθα, εἰμὴ τὰ ἐπιτραπέντα ὑπὸ τοῦ Δημοουργοῦ τῇ αὐτεξουσιότητι ἡμῶν ἀνθρώπινα ἔργα. ἤτοι ἔργα στεροῦμενα χάριτος καὶ ἀπρόσφορα εἰς προσφορὰν τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας ὄντα. Ὁ Κύριος βεβαίως καὶ οἱ Πατέρες ἐπικυροῦσιν ὅτι κυριολεκτεῖ Οὗτος λέγων ὅτι ἄνευ Αὐτοῦ οὐδὲν δυνάμεθα. Ἀφ' ἧς δὲ στιγμῆς τοῦτο ἀγνοήσωμεν καὶ εὐρεθῶμεν πεποιοῦτες ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ ἐπὶ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐπιστήμην ἢ τὸ πλῆθος ἡμῶν, ὑποκείμεθα εἰς τὴν φοβερὰν ἀρὰν τοῦ προφήτου Ἰερεμίου (17, 5) καὶ εὐρισκόμεθα ἐν ἀποστασίᾳ ἀπὸ τοῦ Κυρίου, εἰς μόνην τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ὁποίου ὀφείλομεν προσβλέπειν. Τοῦ δὲ Μεγάλου Βασιλείου σκληρῶς ἐπικρίνοντος τοὺς πλήθει κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν, συνεπικουροῦντος αὐτῷ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου (P.G. 99,1081), πολλῆς προσοχῆς χρῆζομεν μήπως οὐχὶ μόνον οἴομεθα ἑαυτοὺς εἶναι τι καὶ στηριζόμεθα ἐπὶ τὸν βραχίονα ἡμῶν τὸν ἀληθῶς ἀσθενέστατον, ἀλλὰ καὶ μήπως μιμηταὶ γενώμεθα τῶν ὑπὸ κοσμικοῦ τινος συγγραφέως ἐπικρινόμενων ὑπολελειμένων τὸν νοῦν. τῶν εἰς ἀπόκτησιν δυνάμεως συσπειρουμένων καὶ οὕτω τὰς ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Συνόδων δεινῶς καταδικαζόμενας φαρμακείας συστήσωμεν, κρημνὸν εἰς ἑαυτοὺς παρασκευάζοντες.

Πλάνη λεπτή καὶ δυσδιάκριτος ἔχει ὑπεισέλθει πολλοῖς μέλεσι τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς ἀποκλινοῦσης διδασκαλίας τῶν κατὰ τὸ διαλεκτικὸν σχῆμα εἰς τὴν ἀρνητικὴν θέσιν τῆς ἀντιθέσεως εὐρισκομένων διαμαρτυρομένων προερχομένη, καθ' ἣν ἡ ἀνθρωπίνη δρᾶσις ὑπερτονίζεται καὶ σχεδὸν ἀνεξαρτητοποιεῖται τῆς θείας ἐνεργείας καὶ χάριτος, τῆς μόνης τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσης καὶ τὰ ἀσθενῆ θεραπευούσης. Ἡ πλάνη αὕτη ὁδηγεῖ εἰς μίαν ὑπερδραστηριοποίησιν καί, προκειμένου περὶ προσβληθέντων ὑπ' αὐτῆς μοναχῶν, εἰς μίαν ἐκκοσμίκευσιν, ὡς ἐὰν ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου δὲν προέρχεται ἐκ τῆς μυστικῆς χάριτος τῆς διαχεομένης ἐκ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τῆς ἐν ἐκάστη Θείᾳ Λειτουργίᾳ ἐπαναβιομένης καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἀγαθῶς ἐπενεργούσης, ἀλλ' ἐκ τῶν εὐτελῶν ἔργων ἡμῶν, τῶν καλῶν μὲν ἴσως, ἀλλὰ τοῖς κοσμικοῖς ἐμπειστευμένων καὶ μικρὰν ἀνάπαυσιν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν σωτηρίαν, τοῖς πέριξ παρεχομένων.

Ἡ ἐσωπάτη ἀνάγκη τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀνεπιστήτου διεισδύσεως ἐντὸς ὑμῶν τοῦ ἀλλοτρίου τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ δὴ τῆς μοναξοῦσης, τούτου πνεύματος, ἀνήκει ἐκάστω. Ἀλλ' ἡμῖν τοῖς ὁρώσι τὰ ἔργα ὑμῶν ἔξωθεν καὶ ἐκ τῶν ἔργων τούτων συμπεραίνουσι ὁποῖον τὸ πνεῦμα ἐξ· οὐ τὰ πάντα ἀπέρρευσαν, ἰσχυρότατος ἀναδύεται ὁ προβληματισμὸς κατὰ πόσον πολλῶν ἐνεργειῶν ὑμῶν ἢ πνευματικῆ ἀφετηρία τυγχάνει ἀκραφνῶς ὀρθόδοξος καὶ δὴ τῆς τῶν πατέρων παραδόσεως πιστὴ τηρήτρια.

Τὸ καθήκον τῆς εἰλικρινείας ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἡμετέραν Μετριότητα ὅπως διακονήσῃ φιλαλήθως τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν. Ἡ Μετριότης ἡμῶν καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος οὐδέποτε ἠρνήθη ὅπως τείνῃ εὐήκοον οὐς εἰς υἱκὰς αἰτήσεις καὶ παραινέσεις καὶ ὑποδείξεις εἰσέτι. Καὶ οὐδέποτε ἔθεσεν ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν καλὴν διάθεσιν ὑμῶν. Ὅμως ὀφείλει πατρικῶς, τὴν ἐμπειστευμένην αὐτῇ διακονίαν ἐπιτελοῦσα, ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς παραφυλακῆς τοῦ νοός, μὴ γε εἰσχωρήσουσιν, ἢ μὴ πως μὴ ἐκβληθῶσιν ἐγκαίρως, λάθρα εἰσελθόντες ὑμῖν, λογισμοὶ ἀλλότριοι τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος ὑμῶν. Διότι αἱ ἐπισημάνσεις ὅτι τὰ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει πράγματα διευθετοῦνται ὑπὸ πνεύματος ἀλλοτρίου τῆς μέχρι τοῦδε παραδόσεως πολλαχόθεν γίνονται καὶ ἡ ἀρχαγγελικὴ προσταγὴ «στῶμεν καλῶς», «στῶμεν μετὰ φόβου Θεοῦ» ἐκ νέου ἀκούεταί, προάγγελος διακινδυνευομένης πώσεως οὐσα.

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν

Ἰησοῦς Χριστὸς πολλάκις διέσωσαν τὸ Ἅγιον Ὅρος ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτοῦ ἐχθρῶν, τὰς δεήσεις τῶν εἰς αὐτοὺς καταφευγόντων πατέρων εἰσακούσαντες. Ἀλλ' ἀδυνατοῦν νὰ ἐπέμβουν ἄνευ αἰτήσεως καὶ δὲν προσφέρουν μὴ αἰτουμένην βοήθειαν. Τοῦτο εἶναι ἀπόρροια τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον τρέφουσι πρὸς τὴν αὐτεξουσιότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἣτις προσδίδει αὐτῷ τὸ εἶναι κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ πεπλασμένον. Ἐπομένως ἀδυνατοῦν νὰ διασώσουν τὸ Ἅγιον Ὅρους ἐκ τῶν κινδύνων τῶν προερχομένων ἐξ αὐτῶν τῶν οἰκητόρων αὐτοῦ, τῶν μὴ αἰτουμένων βοήθειαν, ὡς μὴ συνειδητοποιούντων τοὺς σκοπέλους, ἐπὶ τοὺς ὁποίους τὸ σκάφος αὐτοῦ ὠθοῦσιν.

Ὅμως εὐελπιστοῦμεν ὅτι ἐν Ἁγίῳ Ὁρει εὐρίσκονται πολλῶ πλείστοι εὐαρεστοῦσαι τῷ Θεῷ ψυχαί, ὥστε τοῦτο νὰ σωθῇ ἐκ παντὸς κινδύνου ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ. Καὶ εὐελπιστοῦμεν ὅτι καὶ οἱ ἀντιφερόμενοι θὰ κατανοήσουν ὅτι τὸ σκάφος ὠθοῦσιν ἐπὶ ὑφάλων καὶ θὰ ἐκζητήσωσι δι' ἐκτενῶν δεήσεων ἐν ἡσυχίᾳ κελλίου προσευχόμενοι ἀπαύστως τὸ ἔλεος καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος ἐν τῇ μεγαθυμίᾳ Αὐτοῦ θέλει διανοίξει τὰ ὄμματα τῆς καρδίας αὐτῶν, ὅπως ἴδωσιν εὐκρινῶς τὸ ἐσφαλμένον τῆς πορείας καὶ πλευσῶσιν ὀρθῶς πρὸς τὸν λιμένα καὶ ἐλλιμενισθῶσι θεοφιλῶς ἐντὸς αὐτοῦ, ἵνα μὴ τύχη ἐπ' αὐτῶν ἐφαρμογῆς ὁ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος λόγος: «ἐλεεινὸν ἰδέσθαι θέαμα τοὺς ἐν πελάγει διασωθέντας, ἐν τῷ λιμένι ναυαγήσαντας» (Λόγος 2ος, παρ. 18). Ὁ μὴ γένοιτο.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἐμπειστευμένη τὴν πνευματικὴν ἐποπτεῖαν τῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους πραγμάτων, δέεται τοῦ Κυρίου ὅπως κατευθύνῃ αὐτὴν εἰς τὸ πρᾶξι τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον Αὐτῷ. Πέποιθεν δὲ τῷ Κυρίῳ ὅτι εἰσακουσθήσεται ἡ δέησις αὐτῆς. Ἐν τούτῳ δὲ παρακαλεῖ πάντα δυνάμενον προσεύξασθαι προσευχηθῆναι ὡς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν χρῆ, διότι ἡ τοῦ ἰδίου θελήματος πρόταξις ἀφαιρεῖται τὴν τῆς προσευχῆς χάριν, ὡς ἐνέχουσα ὑπερηφανίαν, ἐνῶ ἡ τοῦ ἰδίου θελήματος ἀποταγή, ἢ ἐμφαίνουσα τὴν ταπεινώσιν, ἐφελκύνει τὴν παντοῦργον θεῖαν χάριν, ἣτις εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ κ. ΣΤ. ΨΥΧΑΡΗ

Παναγιώτατε,

Προσέρχομαι σήμερον ἐνταῦθα ὡς ὀρθόδοξος καὶ πιστὸς χριστιανός. Καὶ με αὐτὴν τὴν κοινὴν ιδιότητα τοῦ ἐλαχίστου τῶν πιστῶν κατα-

θέτω τὸν βαθύτατον σεβασμὸν μου εἰς τὸ Πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Προσέρχομαι, Παναγιώτατε, καὶ ὡς νέος διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἵνα ὑποβάλω τὰ σέβη μου πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Καί, φυσικά, νὰ ζητήσω τὴν εὐλογίαν σας.

Περαιτέρω προσήλθα ὡς εἶς καὶ ἐλάχιστος τῶν ἤδη ἐνώπιόν σας ἐμφανιζομένων, οἵτινες καὶ συγκροτοῦμεν ἄτυπον μὲν ἀλλὰ πολυδύναμον ἀγιορειτικὴν οὕτως εἰπεῖν ἀντιπροσωπεῖαν.

Εἶναι, πρῶτον, οἱ παριστάμενοι σεβαστοὶ ἐξ Ἁγίου Ὁρους πατέρες οἵτινες εἰς ἡμέτερον αἴτημα ἀνταποκρινόμενοι προσήλθον σήμερον ἐνταῦθα ἵνα πλαισιώσουν τὴν νέαν πολιτικὴν διοίκησιν τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους. Τοὺς εὐχαριστῶ ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας διὰ τὴν προθυμίαν των. Καὶ δρώτωμαι πρὸς τούτοις τῆς εὐκαιρίας θερμοτάτας εὐχαριστίας νὰ ἐκφράσω ἰδιαίτερος καὶ πρὸς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα ἣτις μετὰ προθυμίας μεγάλης πολυπλῶς συνεργάζεται ἤδη μεθ' ἡμῶν, ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ ὁποία Ἱερὰ Κοινότης συνεκρότησεν τὴν παροῦσαν ἐκλεκτὴν ἀντιπροσωπευτικὴν ὁμάδα τῶν σεβαστῶν πατέρων.

Ἡ κατὰ τὰ προαναφερθέντα ἄτυπος ἀντιπροσωπεῖα συμπληροῦται ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἀναπληρωτοῦ Διοικητοῦ, οἱ ὁποῖοι προσήλθον διὰ τὴν κατὰ τὰ εἰωθότα ἐθιμοτυπικὴν, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων μας, ἐπίσκεψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ Ὑμῶν προσωπικῶς, Παναγιώτατε Πάτερ, τὰς εὐχὰς τοῦ ὁποίου ταπεινῶς ἐξαιτούμεθα.

Παναγιώτατε,

εἶναι ἰδιαίτερος βαρεῖα ἢ εὐθύνη τὴν ὁποῖαν ἀνελάβομεν. Βαρὺ ἀλλὰ ἰδιαίτερος σημαντικὸν τὸ ἔργον. Καὶ μόνον μὲ τὴν εὐλογίαν, οὐ μὴν καὶ τὴν συνεργασίαν ὄλων τῶν πλευρῶν, δύναται νὰ ὑλοποιηθεῖ — καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θεῖα βουλήσει θὰ πραγματοποιηθεῖ.

Ὅλοι γνωρίζομεν τὴν ὑπαρξίν τριῶν περὶ τὸ Ἅγιον Ὁρος παραγόντων. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης πρῶτον, ἀπὸ αἰῶνων μνημονεύμενος ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ὁρους. Ἡ Ἱερὰ Κοινότης ὡς ἔκφρασις τοῦ Αὐτοδιοικητοῦ τῶν Εἴκοσι Κυριάρχων Μόνων. Καὶ ἡ Πολιτικὴ Διοίκησις, ἢ ὑπεύθυνη διὰ τὴν τήρησιν τοῦ ΚΧΑΟ καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν, ὡς ἔκφρασις τῆς κυριαρχίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους τοῦ ὁποίου τυγχάνομεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνακλητοὶ ἀντιπρόσωποι.

Εἶναι καταφανὲς — ἐπιτρέψατέ μου Παναγιώτατε καὶ πάντες οἱ σεβαστοὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ

Πατέρες νὰ εἶπω — ὅτι ὅλοι, ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου μέχρι τοῦ τελευταίου ἐξ ἡμῶν, εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ παραδώσωμεν τοῖς ἐπιγενομένοις τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας «οὐκ ἐλάττω» κατὰ τὸ ἰδιαίτατον αὐτοῦ περιβάλλον καὶ φρόνημα. Προσθέτως ἢ Πολιτεία ἢ ἐκπροσωπῶ ἔχει τὴν ἀπόφασιν νὰ βοηθήσει πάσῃ δυνάμει τὴν ὑλοποίησιν προγραμμάτων τὰ ὁποῖα θὰ διαφυλάξουν καὶ θὰ ἐνισχύσουν τὸ Ἅγιον Ὁρος ὡς Κιβωτὸν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Παρακαλῶ τὸν Μεγαλοδύναμον καὶ Πανάγαθον καὶ τὰ πάντα ὁρῶντα καὶ ὑπὲρ πάντων προνοοῦντα νὰ μᾶς φωτίσει εἰς τὸ ἔργον μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι πρόσκαιρα προβλήματα καὶ ἀδίκως συσσωρευθέντα νέφη θὰ ἐξαφανισθοῦν διὰ πράξεων καὶ χειρισμῶν τῆς Διοικήσεως μὲ τὴν αὐτόνοητον βοήθειαν ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τὴν διαρκῶς αἰτουμένην εὐλογίαν σας, Παναγιώτατε,

Αἱ νέαι συνθήκαι, διεθνεῖς καὶ ἐσωτερικαί, βαθύταται καταδήλως κοσμογονικαὶ μεταβολαὶ ἐπιρρεάζουν ἐν τινι μέτρῳ καὶ τὸ Ἅγιον Ὁρος. Ἐδῶ εἴμεθα ὅλοι διὰ νὰ ἐλαχιστοποιήσωμεν καὶ ἐξασφαλίσωμεν τὰ προβλήματα. Τὰ ὁποῖα, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εἶπω, ὁ Μεγαλοδύναμος Θεὸς πέμπει ἡμῖν ἵνα καταστοῦν αἰτία συνεργασίας τῶν τριῶν προαναφερθέντων παραγόντων καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς συνεργασίας οἰκοδομηθήσεται ναὸς καινὸς νοητὸς ὅστις θὰ φωτίζει τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Διοικήσεως, Παναγιώτατε, πᾶσα προσπάθεια θὰ γίνῃ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος καὶ ἡ Ἱερὰ Κοινότης θὰ συγκροτήσουν μαζί μας τὴν θεῖα βουλήσει ἀνυπερβλητὸν δύναμιν ἐσαεὶ στηριζέως τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὰς εὐλογίας καὶ τὰς εὐχὰς σας, Παναγιώτατε Πάτερ, ταπεινῶς ἐξαιτούμεθα.

BIBLIA ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ

- ★ «ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔῶ ΑΛΛΗΛΟΥΪΑ». Σχόλιο ἐρμηνευτικὸ στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία (Καθηγ. Ἀνδρέου Θεοδώρου).
- ★ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ (ἐπιμ. π. Ἰ. Κωστώφ).
- ★ «ΕΚ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΖΩΗΝ». Μιά προσέγγιση στὰ πέραν τοῦ τάφου (Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου).

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος καὶ ἡ στάσις του ἔναντι τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων

Τὸ θέμα τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς μὴ ὀρθοδόξους, μὲ τοὺς αἰρετικούς καὶ τοὺς σχισματικούς, εἶναι σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ μεῖζονα θέματα τῆς Ἐκκλησίας.

Μερικοὶ καλλιεργοῦν μιὰ ἔντονη δυσπιστία γιὰ τὸ κάθε τί, πὺ ἔχει σχέση μὲ τέτοιου εἴδους ἐπι-

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως
κ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ

κοινωνίες. Τίς θεωροῦν προδοσία. Καὶ ἀπαιτοῦν τὴν πλήρη διακοπή τους. Ἄλλοι τίς θεωροῦν ἐντολή τοῦ Χριστοῦ, ζήτημα γνησιότητος. Τάσεις πολωτικές ἀναπτύσσονται. Βαρειᾶς κατηγορίες ἐκτοξεύονται. Καὶ ὅλοι ζητοῦν νὰ τεκμηριώσουν τὴν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεών τους, μὲ παραπομπὲς στὴν πράξη καὶ στὶς θεολογικὲς θέσεις τῶν ἁγίων.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος, σὰν τέκνο τοῦ 20οῦ αἰῶνα, σοφὸς θεολόγος, θεοχαριώτατος θαυματουργός, ἔχει γενικὴ ἀποδοχή, ἀπὸ ὅλους. Πῶς ἔβλεπε τίς σχέσεις μὲ τοὺς αἰρετικούς; Τί ἔλεγε γι' αὐτές; Ἄς ἰδοῦμε.

Α'

Ἐπιτρέπεται νὰ ἔχει ἡ Ἐκκλησία μας σχέσεις μὲ ἑτεροδόξους; Πότε; Ὑπὸ ποῖες περιστάσεις;

Κάποιοι δίνουν τὴν ἀπάντησι:

— Μόνο, ὅταν προσέρχονται ἐν μετανοίᾳ.

Ὅταν δὲν προσέρχονται ἐν μετανοίᾳ, ὅταν δὲν στρέφονται πρὸς τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας, σὰν τὴν ΜΙΑ ΑΓΙΑ, ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ συμπεριφορά μας πρὸς αὐτούς; Μία ὁμολογία; Ἄρκει; Ἄρκει νὰ τὴν δώσωμε; Καὶ ξεμπλέξαμε;

Ποία εἶναι ἡ τοποθέτησι τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἐπάνω στὰ ἐρωτήματα αὐτά;

1. Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ὁ ἅγιος Νεκτάριος δὲν μᾶς ἀπαντᾷ μὲ μιὰ συστηματικὴ διαπραγμάτευσι τοῦ θέματος. Στὶς ἡμέρες του δὲν εἶχε ἀκόμη δημιουργηθῆ ἡ λεγόμενη οἰκουμενικὴ κίνησι. Ἡ προβληματικὴ τῆς ἦταν ἄγνωστη. Δὲν εἶχε ἀκόμη ἐμφανισθῆ ἡ πολωτικὴ τάσι, πὺ παρατηρεῖται σήμερα, μεταξὺ «Οἰκουμενιστῶν» καὶ «ἀντιοικουμενιστῶν». Ὁ ἅγιος μιλάει παρεμπιπτόντως γιὰ τὸ θέμα αὐτό. Στὸ βιβλίον του Ποιμαντικὴ (Μέρος Γ, τμ. Β' § 3, σελ. 210-211). Πῶς ἀπαντᾷ;

Ἄπαντᾷ καταφατικά. Ἀπόλυτα, θὰ ἐλέγαμε,

καταφατικά. Γιατί δὲν λέγει ἀπλῶς «ἐπιτρέπεται», ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ τὴν λέξι: «ἐπιβάλλεται». Καὶ ἡ λέξι «ἐπιβάλλεται», εἶναι πολὺ πιὸ ἔντονη ἀπὸ τὴν λέξι «ἐπιτρέπεται». Ἡ μιὰ ἀφήνει δικαίωμα ἐπιλογῆς ἢ ἄλλη δὲν ἀφήνει τέτοιο περιθώριον.

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος λέγει:

«Ὁ ἐπίσκοπος, ὀφείλει νὰ ἐμμένει ἀείποτε (= ὑπὸ τίς ὁποιοδήποτε συνθήκες) στὶς ἠθικὲς ἀρχὲς τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ σημειώνει ἐμφαντικά: Τίς ἠθικὲς αὐτὲς ἀρχὲς τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἔχει κανέναν δικαίωμα, νὰ τίς παραβαίνει ὅτε «δήθεν λόγῳ δογματικῶν ἀρχῶν».

Ἀναφύεται εὐλόγα τὸ δικό μας ἐρώτημα:

— Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ἔχωμε σχέσεις μὲ τοὺς ἑτεροδόξους;

Ἀπαντᾷ ὁ ἅγιος:

«Αἱ δογματικαὶ διαφοραὶ ἀναφέρονται στὸ κεφάλαιον τῆς πίστεως». Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ περιορίζουν τὴν ἀγάπην. Γιατί «τὸ δόγμα δὲν καταπολεμεῖ τὴν ἀγάπην». Δηλαδή ἡ διαφορὰ δόματος δὲν αἰρεῖ, δὲν καταργεῖ, τὸ χρέος τῆς ἀγάπης. Ἀντίθετα: Ἡ ἀγάπη εἶναι τόσο πλατεῖα ὥστε συγκαταβαίνει «καὶ χαρίζεται» στὸ μὴ ὀρθὸ δόγμα. Πάντα στέγει. Πάντα ὑπομένει. Δὲν ἐπιτρέπεται τὸ δόγμα, ὅτε νὰ καθιστᾷ τὴν ἀγάπην ἀνενεργό, ὅτε νὰ τὴν ἀλλοιώνει ὅτε πολὺ ὅτε στὸ ἐλάχιστο. Ἡ «χωλαίνουσα πίστις τῶν αἰρετικῶν δὲν ἐπιτρέπεται ὅτε καὶ νὰ ἀλλοιώσῃ καὶ νὰ ὑποβαθμίσῃ τὸ πρὸς αὐτούς τῆς ἀγάπης συναισθημα», «τὸ χρέος τῆς ἀγάπης».

2. Μερικοὶ σύγχρονοὶ μας δὲν συμφωνοῦν. Ἐχουν ἄλλη γνώμη. Λένε:

— Ναί. Ὄφειλομε νὰ τοὺς ἀγαπάμε! Καὶ τοὺς ἀγαπάμε! Καὶ προσευχόμεθα γι' αὐτούς! Ὅμως. Ἄλλο ἀγάπη, καὶ ἄλλο ἐπικοινωνία.

Ἡ τοποθέτησι αὐτῆ, τὸν ἅγιο Νεκτάριο δὲν τὸν εὐρίσκει σύμφωνο. «Ἡ ἀγάπη, λέγει, οὐδέποτε χάριν δογματικῆς τινος διαφορᾶς πρέπει ἐστὶ νὰ θυσιάζεται». Πόσο κατηγορηματικὸς εἶναι ὁ ἅγιος! «Ὅτε χάριν δογματικῆς τινος διαφορᾶς!». Τὸ χρέος τῆς ἀγάπης εἶναι ἀπόλυτο.

Ὅμως ἀρκεῖ ἡ προσευχὴ ἀπὸ μακριά;

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ἀπαντᾷ:

Ὅχι. Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Ὅποιος λέγει ὅτι ἡ ἀγάπη μπορεῖ νὰ περιορισθῆ μόνον στὴν προσευχὴ, κάνει λάθος! Καὶ σὲ ἐπίρροσῃ, φέρνει σὰν παράδειγμα τὸν Παῦλο. Ἐπισημαίνει ὅτι ὁ ἀπόστολος

Παῦλος προσευχόταν γιὰ τοὺς Ἑβραίους. Καὶ προσευχόταν γιὰ χάρη τους, γιὰ τὴ σωτηρία τους, «ἤϋχετο μάλιστα ἀνάθεμα εἶναι», ἀλλὰ καὶ ἔκανε τὰ πάντα γιὰ χάρη τους. Πάντοτε ἀπὸ αὐτοὺς ἄρχιζε. Καὶ ἐπιφέρει:

Ἔτσι καὶ «ὁ ἐπίσκοπος ὁ μὴ ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῶν ἑτεροδόξων ὑπὸ ψευδοῦς κινεῖται ζήλου καὶ ἐστερημένος ἐστὶν ἀγάπης. Ὃπου ἀγάπη, ἐκεῖ καὶ ἀλήθεια καὶ φῶς! Ὃπου δὲν ὑπάρχει ἀγάπη ψευδῆς ὁ ζήλος· καὶ πεπλανημένη ἡ δόξα». Μὲ ἄλλα λόγια, γιὰ τὸν ἅγιο Νεκτάριο, ἐκεῖνοι ποὺ ἀρνοῦνται τὴν ἐπικοινωνία μὲ τοὺς αἰρετικούς ἢ σχισματικούς, εἶναι *πλανεμένοι* καὶ ἔχουν «ζήλον οὐ κατ' ἐπίγνωσιν». Τί περισσότερο καὶ τί χειρότερο θὰ μπορούσε νὰ εἶχε εἰπεῖ;

3. Συμπέρασμα: Ὅχι δικό μου (= τοῦ γραφόντος), ἀλλὰ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου:

- «Τὰ τῆς πίστεως ζητήματα οὐδόλως δέον ἐστὶ νὰ μειῶσι τὸ τῆς ἀγάπης συναίσθημα».
- Ἐκεῖνοι ποὺ δὲν θέλουν ἐπικοινωνία εἶναι «διδάσκαλοι μίσους»! Καὶ κατ' ἐπέκταση «μαθηταὶ τοῦ πονηροῦ», δηλαδὴ τοῦ διαβόλου.
- «Ἀπὸ τὴν ἴδια πηγὴ δὲν ἐξέρχεται καὶ γλυκὸ καὶ πικρὸ νερό».
- «Ἀπὸ τὴν ἴδια καρδιὰ δὲν μπορεῖ νὰ βγαίνει καὶ ἀγάπη καὶ μῖσος καὶ πάθος!».
- Ὅποιος ἔχει ἀγάπη καὶ διδάσκει τὴν ἀγάπη, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀγαπᾷ καὶ τοὺς ἑτεροδόξους καὶ τοὺς αἰρετικούς. Καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ μισεῖ. Γιατὶ «τὸ πλήρωμα τῆς ἀγάπης ἐκδιώκει τὸ μῖσος».

Εἶναι θαυμάσιος ὁ ἅγιος Νεκτάριος. Δὲν μιλάει οὔτε γιὰ ἱερεῖς, οὔτε γιὰ λαϊκοὺς. Γιατὶ αὐτοὶ δὲν ποιμαίνουν. Αὐτοὶ εἶναι ἢ συνεργοὶ - ἐντολοδόχοι (οἱ ἱερεῖς), ἢ ἀπλῶς ὑπηρετικὸ προσωπικὸ ποὺ ὑποβοηθεῖ τοὺς ποιμένες στὸ ἔργο τους (οἱ λαϊκοί).

Ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ δίδει τὴν κατευθυντήρια ἀρχὴ καὶ νὰ ἐποπτεύει τὸν διάλογο καὶ τὴν ἐπικοινωνία.

Συμπέρασμα δικό μου.

Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ εἶναι νόμιμο. Γιὰ δύο λόγους:

α. γιατί ὅ,τι ἰσχύει σὰν ἐντολὴ Θεοῦ γιὰ ἕνα ἀρχιερέα, ἰσχύει καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴν Ἱεραρχία τῆς Μιάς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ αὐτὴ ἔχει χρέος μὲ Συνοδικὰς ἀποφάσεις νὰ ἐπιβάλλει τὴν τήρηση τοῦ Θεοῦ Νόμου· καὶ

β. γιατί ὁ ἅγιος Νεκτάριος εἰς ὅ,τι ἔπραττε πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς αἰρετικούς καὶ σχισματικούς, τελικὰ ἀνεφέρετο — ὅπως μαρτυροῦν πολλὰ ἐπιστολὰς του (βλ. Θεοκλήτου Διονυσίου, Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ὁ Θαυματουργός, σελ. 329 ἐξ.)

στον Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, παρ' ὅτι δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ὁ ἄμεσος προκαθήμενός του, γιὰ περαιτέρω προώθηση καὶ ἀξιοποίηση.

4. Ἄν αὐτὸ ἰσχύει γιὰ τὸν μεμονωμένο ἐπίσκοπο, σὰν χρέος του ἀπὸ τὶς ἐπιταγὰς τοῦ ἠθικοῦ νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, πολὺ περισσότερο ἰσχύει γιὰ τὶς Συνόδους τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὸ Σύνολό της.

Β'

1. Ὁ ἅγιος Νεκτάριος ὁμιλώντας γιὰ τὸ χρέος τοῦ ἐπισκόπου νὰ μερμνά νὰ ἔχει ἐπικοινωνία μὲ ἀγάπη γιὰ τοὺς ἑτεροδόξους καὶ σχισματικούς, στὴν προσπάθειά του νὰ τοὺς ἐπαναφέρει μὲ τὸν διάλογο στὴν ἐπίγνωση τῆς ἀλήθειας, ὑπενθυμίζει μὲ ἔμφαση ὅτι στὸν τομέα αὐτὸ ἀναπτύσσεται δύο εἰδῶν ζήλος: ὁ ζήλος «κατ' ἐπίγνωσιν» καὶ ὁ ζήλος «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν». Ἡ τοποθέτηση αὐτὴ τοῦ Ἁγίου μᾶς ὑπεχρέωσε νὰ ἀναζητήσωμε στὰ ἔργα καὶ νὰ ἰδοῦμε, τί ἐννοεῖ.

Καὶ πράγματι στὸ βιβλίό του «Γνώθι σ' αὐτὸν» (κεφ. Ζ § 36, σελ. 179 ἐξ.) παραθέτει ὅπως πάντοτε μὲ σαφήνεια, ξεκάθαρα, τὶς ἀπόψεις του.

2. Ἄς ἰδοῦμε λοιπὸν, α. ποῖος εἶναι ὁ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτής· καὶ β. ποῖος εἶναι ὁ «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» ζηλωτής.

α. Ποῖος εἶναι ὁ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτής;

Ἄπαντὰ ὁ Ἄγιος.

• «Ὁ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτής, δὲν εἶναι ποτέ, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ποτέ, μειωμένης ὀρθοδόξου αὐτοσυνειδησίας ἄνθρωπος».

• «Εἶναι ἀληθῆς ἔνθους τῆς πίστεως λατρευτῆς καὶ αὐστηρὸς τηρητῆς τοῦ θεοῦ νόμου καὶ τῶν πατρῶν παραδόσεων».

• «Διακαίεται ἀπὸ τὸν πόθον γιὰ: διάδοσιν τοῦ θεοῦ λόγου, στερέωσιν τῆς πίστεως, εὐόδωσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μεῖζονα ἐπίδοσιν τοῦ θεοῦ κηρύγματος καὶ ἀποκατάστασιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς».

Ὅμως αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ, τονίζει ὁ ἅγιος Νεκτάριος.

Γιὰ νὰ εἶναι γνήσιος ὁ ζήλος, ὀφείλει ὁ ζηλωτής νὰ «καλλιεργεῖ καὶ τὸν ἑσῶ ἄνθρωπον», νὰ εἶναι Χριστοῦ εἰκόνα, «ἐραστῆς πασῶν τῶν ἀρετῶν».

Καὶ προσθέτει ὁ Ἄγιος: Ὁ ἀληθινὸς ζηλωτής:

• «Δὲν ἀπαυδᾷ, δὲν ἀποκάμνει, δὲν αἰσθάνεται κάματον, δὲν ἐξαντλεῖται, δὲν δυσθυμεῖ, ἀλλὰ ἀεὶ ἀκμαῖος καὶ ζωηρός, εὐθυμος καὶ θαρραλέος ὁρμᾷ πρὸς τὴν ἐργασίαν».

• «Πυροῦται ὑπὸ ἐνθέου ζήλου. Καὶ ἐπιζητεῖ νὰ ἐπεκτείνει τὰς ἐνεργείας του πρὸς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα».

• Μὲ τί κίνητρο; «Ὁρμώμενος ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον». Καὶ γι' αὐτὸ «πράττει τὰ πάντα μετ' ἀγάπης καὶ αὐταπαρνήσεως».

• «Οὐδὲν πράττει τὸ δυνάμενον νὰ φέρει θλίψιν εἰς τὸν πλησίον του».

• «Οὐδὲν ἐξωθεῖ αὐτὸν εἰς παρεκτροπὴν».

• «Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτοῦ: Ἀγάπη θερμὴ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. Πραότης. Ἀνεξιθρησκεία. Εὐεργεσία. Εὐγένεια τρόπων. Εἶναι ΤΥΠΟΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ».

Συμπέρασμα.

Τὸν ἀληθινὸ, τὸν κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτὴ, δὲν θὰ τὸν εὕρεις σὲ τίποτε σκάρτο!

3. Ποιὸς εἶναι ὁ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτῆς;

Ὁ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτῆς ἔχει κατὰ τὸν Ἅγιό μας, τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικὰ (βλ. Γνώθι σ' αὐτὸν κεφ. Ζ, § 36, σελ. 179):

• «Πλανᾶται στὶς σκέψεις καὶ στὶς ἐνεργεῖές του». Δηλαδή οὔτε σκέπτεται σωστά, οὔτε ἐνεργεῖ σωστά. Εἶναι ἓνας ἄνθρωπος λάθος.

• «Πράττει τὰ ἐναντία πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Θεοῦ Νόμου». Αυτόχαρακτηρίζεται «ζηλωτῆς» καὶ «φρουρὸς τῶν πατρικῶν παραδόσεων». Προφανῶς, ἀπὸ ὑπερεκτίμηση τῶν ἀπόψεών του καὶ τῆς ἀποστολῆς του. Χαρακτηρίζει ἄλλους, ἐκείνους ποὺ δὲν συμφωνοῦν μὲ τὶς ἀπόψεις του, «προδότες τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως» καὶ «σὲ δογματικὰ ζητήματα μειοδότες». Ἐπικρίνει. Καὶ κατακρίνει. Χάριν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Δηλαδή;

• «Διαπράττει τὸ κακόν, ὅπως ἐπέλθη τὸ ὑπ' αὐτοῦ ποθοῦμενον ἀγαθόν» (= καταντάει ἐσωτερικὰ ἰησοῦιτης).

• «Εὐχεται τῷ Θεῷ νὰ ρίψῃ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ νὰ κατακαύσῃ πάντας τοὺς μὴ δεχομένους τὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις του». Ἐκφωνοῦν ἐναντίον τους ἀναθέματα!

• «Πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους, μῖσος, θυμὸς, φθόνος, ἐμπάθεια (= ἀσφαλῶς αὐτὰ δὲν εἶναι ποτὲ ἐκ Θεοῦ). Παράλογος ἐπιμονὴ ἐν τῇ προασπίσει τῶν ἰδίων φρονημάτων (= πλήρης ἔλλειψις ταπεινώσεως) παράφορος ζῆλος πρὸς κατίσχυσιν ἐν πάσι (= θέλει παντοῦ νὰ τοῦ περνάει, νὰ ἔχει τὸν τελευταῖο λόγο), φιλοδοξία, φιλονικία, ἔρις, φιλοτάραχον».

Καὶ συμπεραίνει ὁ ἅγιος Νεκτάριος:

«Ὁ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζηλωτῆς εἶναι ἄνθρωπος ὀλέθριος».

Τὰ αὐστηρὰ αὐτὰ λόγια τοῦ γεμάτου ταπεινώσεως καὶ ἀγάπης ἁγίου Νεκταρίου, πρέπει νὰ μᾶς προβληματίζουν ὅλους. Καὶ νὰ τὸ ἔχωμε μόνιμο ἐρώτημα μέσα μας: Μήπως ὁ ζῆλος μου ἐκτρέπεται

σὲ ζῆλον «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» καὶ ἀντὶ καλοῦ προξενεῖ κακό; Δοκιμαζέτω ἕκαστος ἑαυτὸν. Ἐκαστος τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει.

Γ'

1. Τὰ προλεχθέντα κάνουν νὰ ἐγείρεται τὸ ἐρώτημα:

• Μήπως ὁ ἅγιος Νεκτάριος εἶχε καταστήσει (ἀπὸ τὴν πολλὴ συναισθηματικὴ ἀγάπη του!) ἀνεδαφικὸς καὶ οὐτοπικὸς;

• Μήπως δὲν εἶχε τὸν μικρὸ ρεαλισμὸ τῆς δικῆς μας πείρας; Γιατὶ ἐμεῖς τὸ βλέπομε, ὅτι ὁ διάλογος μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία βαδίζει πρὸς πλήρη ἀποτυχία.

Ὅχι. Ὁ ἅγιος εἶχε μελετήσῃ καλὰ ὅλα τὰ συναφῆ προβλήματα. Καὶ στὸ βιβλίῳ του «Περὶ τῶν αἰτίων τοῦ Σχίσματος» τ. Α', σελ. 159-163, καθιερώνει ἀρχές, ποὺ σήμερα γιὰ τοὺς διαλόγους εἶναι καταστατικῆς ἀξίας.

Ἄς τίς ἰδοῦμε:

Λέγει ὁ ἅγιος Νεκτάριος: Οἱ ὄροι τῆς ἐνώσεως (μεταξὺ Ὁρθοδόξου καὶ Λατινικῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας) εἶναι τοιοῦτοι, ὥστε καθιστῶσι τὴν ζητούμενην ἔνωση ἀδύνατον. Διότι δὲν ἔχουν οὐδὲν σημείον συναντήσεως. Ζητοῦσι δὲ ἑκάτερα τὰ μέρη παρὰ τῆς ἑτέρας Ἐκκλησίας, οὔτε πλείον οὔτε ἔλαττον, τὴν ἄρνησιν ἑαυτῆς, τὴν ἄρνησιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν, ἐφ' ὧν ἐδράζεται ὅλον τὸ οἰκοδόμημά της.

Ἐμεῖς ζητοῦμε νὰ ἀρνηθοῦν οἱ Καθολικοὶ τὸ πρωτεῖο, τὸ ἀλάθητο, τὸ Φιλιόκβε. Ὅμως ἐπάνω στὰ δόγματα αὐτὰ στηρίζεται ὀλόκληρη ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἄν τὰ ἀρνηθοῦν, ἀρνοῦνται τὴν Ἐκκλησίαν τους ἐκ θεμελίων· κάτι ποὺ εἶναι γι' αὐτοὺς πολὺ δύσκολο, ἂν μὴ καὶ ἀδύνατο!

Ὅμοιως ἐκεῖνοι ζητοῦν ἀπὸ ἐμᾶς νὰ δεχθοῦμε τὸ πρωτεῖο καὶ τὸ ἀλάθητο. Ἀλλὰ καὶ ἐμεῖς, ἂν τὰ δεχθοῦμε αὐτά, ἀρνούμεθα ἐκ θεμελίων τὴν Ἐκκλησία μας, ποὺ στηρίζεται στὴν Συνοδικότητα. Ἄρα καὶ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνῃ! Πρὸς τί λοιπὸν ὁ διάλογος;

2. Καὶ προχωρεῖ ὁ Ἅγιος σὲ μιὰ ἀκόμη καταστατικῆς σπουδαιότητος διατύπωση. Λέγει:

«Ἐν ὅσῳ τὰ μὲν κύρια αἷτια τοῦ χωρισμοῦ μένωσι τὰ αὐτά, αἱ δὲ Ἐκκλησίαι ἀντέχωνται τῶν ἑαυτῶν, ἡ ἔνωσις εἶναι ἀδύνατος. Ἴνα θεμελιωθῇ ἔνωσις, πρέπει αὕτη νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν (δηλ. νὰ ἔχουν τὰ δύο μέρη ἀποδεχθῆ τὶς αὐτὲς θεμελιώδεις ἀρχές). Ἄλλως πᾶς κόπος μάταιος».

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ἁγίου ἰσχύουν ad hoc γιὰ τὸν διάλογο μὲ τοὺς Καθολικοὺς.

Άσφαλώς τὰ ἴδια ἰσχύουν καὶ γιὰ τὸν διάλογο μὲ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους. Ἄν οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι μένουν στὴν Ἐκκλησιαστικὴ τους ταυτότητα, νὰ ἀρνοῦνται τὴν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος, δὲν εἶναι πᾶς κόπος μάταιος;

3. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ δημιουργεῖται εὐλογα τὸ ἐρώτημα:

Ἄν οἱ ἑτεροδόξοι ἐμμένουν στὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας τους, καὶ συνεπῶς, φαίνεται ὀλοκάθαρα ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὅτι «πᾶς κόπος μάταιος», τί λόγο ὑπάρξεως ἔχουν οἱ διάλογοι καὶ οἱ ἐπικοινωνίες μὲ τοὺς ἑτεροδόξους, αἰρετικούς καὶ σχισματικούς;

Άσφαλώς, θὰ ἔπρεπε ὁ ἅγιος Νεκτάριος νὰ ἔλεγε: Λάθος. Συγγνώμη, ἂν εἶπα κάπου ἄλλου στὰ βιβλία μου κάτι διαφορετικό. Ὅμως δὲν τὸ λέγει.

Τί λέγει;

Ὁ ἅγιος Νεκτάριος λέγει: «Ἔστι λίαν πιθανόν, νὰ ἐλύση ὁ ἐπίσκοπος (ὁ διαχειριζόμενος τὸν διάλογον) καὶ τὴν ἐξ ἐσφαλμένης περιοπῆς κρινουσαν δογματικόν τι ζήτημα Ἐκκλησίαν».

Δηλαδή ὁ ἅγιος Νεκτάριος λέγει:

Ὅσο καὶ ἂν φαίνεται «ἀδύνατο» καὶ «κόπος μάταιος» «ἔστι λίαν πιθανόν». Ἔτσι δὲν ξεκινᾷ κάθε δραστηριότητα ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς; Ὑπάρχει ποτὲ σιγουριά γιὰ ἀποτέλεσμα;

Ὁ διάλογος ἔχει ἓνα σκοπὸ. Νὰ βοηθήσει τὴν ἑτεροδόξη ἢ σχισματικὴ «Ἐκκλησία», νὰ καταλάβει τὸ λάθος τῆς. Γιατὶ μόνο τότε μπορεῖ, ὑπάρχει πιθανότητα, νὰ ἐπανέλθει στὴν Ὁρθοδοξία καὶ στὴν σωτηρία, (ἀφοῦ ἢ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἢ Μία Ἐκκλησία), ὄχι ἓνα ἄτομο μόνο, ἀλλὰ ἓνα σύνολο, μιὰ ὀλόκληρη «Ἐκκλησία».

Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ὑπέρτατος στόχος κάθε ποιμαντικῆς: Νὰ ἐλύσει *σύνολα*. *Σύνολα μεγάλα*.

Ὁ στόχος τοῦ ἁγίου Νεκταρίου εἶναι καθαρὰ ποιμαντικός. Ἀφορᾷ στὴν σωτηρία. Ὁ ἐπίσκοπος, ἢ Ἐκκλησία, ἐργάζεται μόνο γιὰ τὴν σωτηρία. Ὅχι γιὰ τὰ ὅποια σχέδια.

Συμπέρασμα:

Ἡ ἐργασία τῶν ἀτόμων καὶ τῆς Ἐκκλησίας (= τῶν ποιμένων) γιὰ τὴν σωτηρία, εἶναι κατὰ τὸν ἅπ. Παῦλο ἓνας πόλεμος. Ἀνέκαθεν στοὺς πολέμους ἐφάρμοζαν μία τέχνη, ποὺ λέγεται στρατηγική. Ἡ στρατηγικὴ εἶναι μία μεθόδευση ἐνεργειῶν. Ἡ καλὴ μεθόδευση ἐνεργειῶν ἔδωκε σὲ στρατηγούς περιφανεῖς νίκες. Ἡ κακὴ, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ διαλυθοῦν κοσμοκρατορίες.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Χρειαζόμαστε στρατηγικὴ καλὴ μεθόδευση.

Στὸ Γερρονικό διαβάζομε:

Δύο μοναχοὶ συναντοῦν, χωριστὰ ὁ καθένας, ἕναν ἱερέα τῶν εἰδώλων στὴν ἔρημο.

Ὁ πρῶτος μιλάει δογματικά, ὅπως τὸν ἔβλεπε ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ δόγματος, ὅτι ἡ εἰδωλολατρεία εἶναι δαιμονικὴ θρησκεία καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ διαβόλου. Τοῦ λέει:

— Αἶ, αἶ δαῖμον! Ποῦ τρέχεις;

Ὁ ἄλλος τοῦ μιλάει μὲ τὴν χριστιανικὴ καλωσύνη καὶ ἀγάπη. Τοῦ λέει:

— Σωθεῖς? σωθεῖς, καματηρέ!

Αὐτὸ σημαίνει καλὴ μεθόδευση καλὴ στρατηγική.

Ἐρωτᾷ μὲ ἀπορία ὁ ἱερέας τὸν ἅγιο Μακάριο.

— Τί καλὸ εἶδες ἐπάνω μου, χριστιανὸς σύ, καὶ μοῦ μιλάς μὲ τόσο καλὸ τρόπο;

Ἄπαντὰ ὁ ἅγιος:

— Βλέπω, ὅτι ἐργάζεσαι γιὰ τὴν ψυχὴ σου μὲ ζῆλο. Καὶ σὲ λυπᾷμαι, γιατί δὲν τὸ ἔχεις καταλάβει, ὅτι ὁ κόπος σου θὰ πάει χαμένος!...

Ἀποτέλεσμα:

• Τὰ λόγια τοῦ πρῶτου ἐξόργισαν τὸν ἱερέα τόσο, ποὺ ὄρμησε ἐπάνω του καὶ τὸν «ἐσάπισε» στὸ ξύλο.

• Τὰ λόγια τοῦ δευτέρου, τὸν κατένυξαν τόσο, ποὺ ἄφησε τὴν εἰδωλολατρεία καὶ τὸ ἐπίζηλο ἀξίωμα του, καὶ ἔγινε χριστιανὸς καὶ μοναχὸς (Ἀββᾶ Μακαρίου, λθ').

Τὸ «πιστεύω» καὶ τῶν δύο μοναχῶν ἦταν τὸ ἴδιο. Ὁ ἓνας ἔκαμε μιὰ ἄκριτη μετωπικὴ ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ ἱερέα τῶν εἰδώλων. Ὁ ἅγιος Μακάριος ἐφάρμοσε μιὰ στρατηγικὴ ἔκαμε μιὰ μεθόδευση. Καὶ ἐκέρδισε μιὰ μεγάλη νίκη. Ἐκέρδισε ἓναν ἄνθρωπο. Ἐκέρδισε τὸν ἀδελφὸ του. Γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ.

Ὁ ἅγιος ἀπόστολος Ἰωάννης «πλήρης ὢν τῆς ἀγάπης, πλήρης γέγονε καὶ τῆς θεολογίας».

Καὶ ὁ ἅγιος Νεκτάριος, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἄνευ ὄρων, ὀρίων καὶ προϋποθέσεων ἀγάπης καὶ καλωσύνης. μὲ τὴν σιγουριά τῆς ἀγάπης καὶ τῆς γνώσης τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου Πίστεως, θεωροῦσε χρέος του νὰ ἔχει ἐπικοινωνία, καὶ ἦταν ἄνετος στὴν ἐπικοινωνία, μὲ αἰρετικούς καὶ σχισματικούς ποθώντας καὶ ἐπιδιώκοντας τὴν σωτηρία τους.

Εἶχε σωστὸ κριτήριο. Καὶ σωστὸ μέτρο. Καὶ ἔγινε τύπος Ὁρθοδοξίας καὶ ὀρθοπραξίας.

Ἵπόμνημα εἰς τὸν Κανόνα τῆς Ἑορτῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*

Δ' Ὡδή. Εἰς τὸ β' τροπάριον τῆς δ' ᾠδῆς: «Πικρογόνους μετέβαλε, ξύλω Μωϋσῆς πηγὰς...», λέγεται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ὕμνωδοῦ, ὅτι, καθὼς ὁ Μωϋσῆς μετέβαλεν εἰς τὴν ἔρημον τὸ πικρὸν ὕδωρ εἰς γλυκὺ¹⁰⁷, διὰ τῆς σημειώσεως τοῦ τύπου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τὸν ὁποῖον τύπον ἐσχημάτισε διὰ τῆς ράβδου καὶ τῶν χειρῶν του,

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας
κ. Κωνσταντίνου

οὕτω διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὁ ἐθνικὸς κόσμος θὰ μετατεθῆ ἐκ τῆς ἀσεβείας τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὴν εὐσέβειαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ, διὰ τῆς ὁποίας εἰλικύσθησαν τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη εἰς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν πίστιν, ἐκφαίνεται καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς Σταυρώσεως ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ, καθ' ἣν ὁ μετὰ τοῦ Κυρίου συσταυρωθεὶς ληστὴς φωτίζεται καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν θεότητα τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἐξουθενωμένου ἀνθρωπίνως Ἑσταυρωμένου.

Μὲ τὸ γ' τροπάριον τῆς γ' ᾠδῆς: «Ὁ βυθὸς κολπωσάμενος...», ὁ ἱερὸς ὕμνωδὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν θαυματουργικὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ¹⁰⁸, ὅτε οὗτος κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ, καί, λέγει, ὅτι, καθὼς οὗτος ἐσώθη θαυματουργικῶς, οὕτω θαυματουργικῶς, διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος, τὸ ὁποῖον συμβολίζει τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, θὰ τμηθῆ ἡ πλάνη τῆς ἀσεβείας.

Ὁ Τίμιος τοῦ Κυρίου Σταυρὸς, ὡς ἐθαυματούργησεν, εὐθύς ὡς ὑψώθη εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ἐμπνεύσας τὴν μετάνοιαν εἰς τὸν εὐγνώμονα ληστήν, καὶ διανοίξας τὰς κεκλεισμένας πύλας τοῦ οὐρανοῦ, ὡς μυστήριον ἄρρητον τῆς θείας ἀγαθότητος καὶ εὐσπλαγχνίας ἐνήργει ἀείποτε, καὶ πρὶν εἰσεῖτι ὑψωθῆ εἰς τὸν Γολγοθᾶν, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας καταδυναστευομένου ἀνθρώπου. Οὕτω καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν,

εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ὁ ἱερὸς ὕμνωδός, ἐβοήθησε τὸν Ἰακώβ νὰ διαβῆ τὸν Ἰορδάνην.

Ε' Ὡδή. Εἰς τὸν εἰρμόν τῆς Ε' ᾠδῆς: «ἽΩ τρισμακάριστον ξύλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός...», γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὸ σωτήριο πάθος τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ ὁποῖου «πέπτωκεν», ἔχασε δηλαδὴ τὴν δυνάμιν του, καὶ ἐξέπεσε τῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐξηπάτησε αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ καὶ τὸν παρέσυρεν εἰς τὴν πλάνην καὶ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὕτω διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὁ ἄνθρωπος εἰλικύσθη πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, κατὰ τὴν σάρκα μόνον προσπαγέντα Θεόν, ὁ ὁποῖος προσφέρει τὴν εἰρήνην καὶ τὴν σωτηρίαν εἰς τὰς ψυχὰς μας.

Ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ πανσεβάσιμον σύμβολον τῆς νίκης τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κατὰ τοῦ δαίμονος καὶ τῆς τυραννίας τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι, διὰ τῆς σημειώσεως αὐτοῦ, νικοῦν τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐνοῦνται μετὰ τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἐτάθη ἐπὶ τοῦ τρισμακαρίστου αὐτοῦ ξύλου, ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου διὰ τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον προσέφερεν ἐκουσίως διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ διαβόλου. Μὲ τὴν σταυρικὴν θυσίαν τοῦ Κυρίου, θυσίαν ὑπερτάτης ἀγάπης, ὁ ἄνθρωπος ἀποκατέστησε τὰς σχέσεις του μὲ τὸν Δημιουργόν του καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ πλησίον του.

Εἰς τὸ β' τροπάριον τῆς Ε' ᾠδῆς: «Σὲ τὸ αἰοίδιμον ξύλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός...», γίνεται καὶ πάλιν ἀναφορὰ εἰς τὸ σταυρικὸν πάθος τοῦ Κυρίου. Τὸ πάθος αὐτὸ ἦτο πάθος ἐκούσιον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποφασίσει, πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πάνσοφος καὶ πανεύσπλαγχνος ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἦτο ἔργον καὶ ἐνέργεια τοῦ παναγίου Θεοῦ, οὕτω καὶ τὸ σχέδιον τῆς λυτρώσεως καὶ σωτηρίας τοῦ εἰς τὴν ἁμαρτίαν δουλωθέντος ἀνθρώπου ὑπῆρξεν ἔργον τῆς Θείας Προνοίας, τὸ ὁποῖον ἐπραγματοποίησεν ἐκουσίως ἐν χρόνῳ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 72 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

107. Πρβλ. Ἐξόδ. 15, 23.

108. Πρβλ. Ἐξόδ. 32, 10.

καίτοι υπάρχον αϊδίως ἐν τῷ Θεῷ, δὲν τὸ ἐγνώριζον οἱ θεῖοι Ἄγγελοι, οἱ ὅποιοι ὅμως, ὅταν εἶδον τοῦτο πραγματοποιούμενον, ἐθαύμασαν τὴν ἄπειρον θεῖαν ἀγάπην, διὸ καὶ τὸ διὰ στροφόμενης ρομφαίας φυλάττον τὴν κεκλεισμένην πύλην τῆς Ἐδέμ «φρικτὸν Χερουβεὶμ», ἐννοοῦν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἔλαβε πλέον τέλος, σπεύδει πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ προσπαγένητα Σωτήρα, διὰ τὴν εὐχαριστήσῃ καὶ δοξολογήσῃ τοῦτον διὰ τὴν ἄπειρον ἀγάπην τοῦ πρὸς τὰ πλάσματά του.

Στ' Ῥοδή. Εἰς τὸ β' τροπᾶριον τῆς Στ' ῶδης: «Ὁ γῆρα καμφθεὶς, καὶ νόσφ τρυχθεὶς...», ὁ ἱερὸς ὑμνωδὸς ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰακώβ¹⁰⁹, λέγει ὅτι ὁ πατριάρχης αὐτὸς τῶν Ἑβραίων, καμφθεὶς ἐκ τοῦ γήρατος καὶ νόσου τινὸς καί, προφανῶς, προαισθανόμενος ἐγγίζον τὸ τέλος του, ἀνύψωσε τὰς χεῖρας του εἰς εὐλογίαν τῶν ἐγγονῶν αὐτοῦ, σχηματίσας οὕτω διὰ τῶν ἀνυψωμένων χειρῶν καὶ τοῦ σώματός του τύπον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου, διὰ τοῦ πάθους τοῦ Σωτήρος ἀπέρρευσεν σωτηρία καὶ εὐλογία εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Σταυρὸς εἶναι μυστήριον ἄρρητον, τὸ ὁποῖον, ὅσοι ἀντικρύζουν αὐτὸ μὲ τὴν ψυχρὰν λογικὴν, δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν, ἐνῶ ἀντιθέτως, ὅσοι προσβλέπουν πρὸς αὐτὸ μὲ πίστιν, κατανοοῦν καὶ οἰκειοῦνται καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν, ἣ ὁποία ἀπέρρευσεν ἐξ αὐτοῦ.

Τὴν δύναμιν αὐτὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ προαισθανόμενος καὶ ὁ πατριάρχης Ἰακώβ, θέτει σταυροειδῶς τὰς χεῖρας του πρὸς εὐλογίαν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἐγγονῶν του, γνωρίζων ὅτι, ἐκ τῶν ἀπογόνων του αὐτῶν θὰ προσέλθῃ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος, διὰ τοῦ ἐκουσίου πάθους του καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ του, θὰ ἀνοίξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰς κεκλεισμένας, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, πύλας τῆς Ἐδέμ.

Ζ' Ῥοδή. Εἰς τὸ β' τροπᾶριον τῆς ζ' ῶδης: «Ἐύλου γευσάμενος ὁ πρῶτος ἐν βροτοῖς...», ὁ ἱερὸς ὑμνωδὸς λέγει ὅτι, ὁ πρῶτος τῶν ἀνθρώπων, ὁ Ἀδάμ, διὰ τῆς βρώσεως τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως, ἐγίνε μέτοχος τῆς φθορᾶς, τὴν ὁποῖαν ἐπέφερεν εἰς αὐτὸν ἡ παρακοὴ πρὸς τὴν θεῖαν ἐντολήν, τὴν ἀθλίαν δὲ αὐτὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρέθη οὗτος μετὰ τὴν παρακοήν, μετέδωκεν ὡς νόσον λοιμικὴν

καὶ εἰς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἀνάκλησιν ἐκ τῆς ἀτιμοτάτης αὐτῆς καταστάσεως εὗρομεν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ, διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσεπάγη ὁ νέος ἄνθρωπος, ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος, ὡς πραγματικὸς Θεάνθρωπος, θὰ ἐδημιουργεῖ μίαν νέαν τάξιν πραγμάτων, ἣ ὁποία δὲν θὰ ὑπέκειτο εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Οὕτω ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς του, ἣ ὁποία ἐγένετο φυσικῶς, ἀφοῦ ἐτέχθη ἐκ γυναικός, ἀλλὰ καὶ ὑπερφῶς, ἀφοῦ ἐγεννήθη ἄνευ συμμετοχῆς ἀνδρός, ἐνεκαινίασε μίαν νέαν κατάστασιν, ἣ ὁποία εἶναι ἀπηλλαγμένη τῆς ἁμαρτίας. Ὡς ἐκ τούτου, ἣ μεταδοθεῖσα διὰ τοῦ πρώτου Ἀδάμ λοιμικὴ νόσος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καταργεῖται διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ οὕτω ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς οὐρανούς.

Εἰς τὸ δ' τροπᾶριον τῆς ζ' ῶδης: «Ράβδου προσπτύσσεται τὸ ἄκρον Ἰωσήφ...», γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὴν διήγησιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης¹¹⁰, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἰακώβ ἐναγκαλιζεται τὴν ράβδον τοῦ υἱοῦ του Ἰωσήφ, προβλέπων ὅτι, ἣ βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ θὰ εἶναι ἰσχυρὰ, γεγονός τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τὴν εὐλογίαν Ἰακώβ, πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰωσήφ.

Η' Ῥοδή. Μὲ τὸ γ' τροπᾶριον τῆς η' ῶδης: «Γηγενεῖς παλάμαις, οἰκονόμοι τῆς χάριτος...», ὁ ἱερὸς ὑμνωδὸς καλεῖ τοὺς «οἰκονόμους τῆς χάριτος», τὴν ἱερατικὴν δηλ. τάξιν, νὰ ὑψοῦν μὲ ἱεροπρέπειαν τὸν Τιμὸν Σταυρὸν, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐθυσιάσθη ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὴν λόγχην, διὰ τῆς ὁποίας διετρυνήθη ἡ ἀκήρατος αὐτοῦ πλευρά, ἐξ ἧς ἔρρευσε αἷμα καὶ ὕδωρ, εἰς σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Καθὼς ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἐδημιουργήθη ἡ Εὐα, ἡ μήτηρ τῆς ζωῆς, διὰ τῆς παρακοῆς τῆς ὁποίας εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον, οὕτω καὶ ἐκ τῆς λογχισθείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτήρος ἔρρευσε αἷμα καὶ ὕδωρ, διὰ τῶν ὁποίων ἐκαθαρίσθη ἡ πανανθρωπίνη ἁμαρτία καὶ ἐδημιουργήθη νέα τάξις πραγμάτων, νέα δημιουργία, οἱ ἄνθρωποι τῆς ὁποίας, οἱ εἰς Χριστὸν δηλ. πιστεύοντες, ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν ἀρχαίαν πατρίδα των, γενόμενοι κατὰ χάριν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀπολαύσουν πλησίον του τὴν αἰωνιότητα.

109. Πρβλ. Γέν. 48, 1.

110. Πρβλ. Γέν. 47, 31-39 καὶ Γέν. 37, 9.

Θ' Ψδθ. Μὲ τὸ γ' τροπάριον τῆς θ' ψδθς: «Ἱερὸν ἠγέρθη κέρας θεόφροσι...», ὁ ἱερὸς ὑμνωδός, ἀναφερόμενος καὶ πάλιν εἰς τὸ σωτήριον τοῦ Κυρίου πάθος, λέγει ὅτι, δι' ἅπαντας τοὺς θεοσεβεῖς καὶ θεόφρονας ἠγέρθη ἱερὸν κέρας, ὁ Τίμιος Σταυρός, ὅστις κατὰ τὸ παρελθὸν ἐθεωρεῖτο ὡς ὄργανον θανατώσεως τῶν ἀμαρτωλῶν, διὰ τοῦ πάθους δὲ τοῦ Κυρίου μετέβαλε ἔννοιαν, ὥστε νὰ συνθλῶνται καὶ καταρροῦνται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀμαρτίαι, καὶ οὕτω ὁ ἄνθρωπος νὰ δύναται πλέον νὰ γίνῃ οὐρανοπολίτης.

Ἰδία ἀναφορὰ γίνεται καὶ εἰς τὸ β' τροπάριον τοῦ δευτέρου Κανόνος τῆς θ' ψδθς, ὅπου ὁ ποιητὴς λέγει: «Μὴ τὴν πικρίαν τὴν τοῦ ξύλου...». Ἦτοι ὁ Κύριος, διὰ νὰ μὴ ἀφήσῃ αἰωνίαν τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς τῶν πρωτοπλάστων, διὰ τῆς βρώσεως τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως¹¹¹ προελθοῦσαν ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἐκ ταύτης τιμωρίαν σύμπαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐξήλειψεν αὐτὴν διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Προτύπωσης τοῦ γεγονότος τούτου, τῆς μεταβολῆς δηλ. τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἶναι ἡ μεταβολὴ τῶν πικρῶν ὑδάτων τῆς Μερρᾶ¹¹² ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ὅστις, διὰ τῆς ράβδου καὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐσχημάτισε τύπον Σταυροῦ, διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ δυνάμεως τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ μεταβολὴ αὕτη.

Τέλος εἰς τὸ γ' τροπάριον τοῦ δευτέρου Κανόνος (ὡδὴ θ') λέγεται: «'Αδιαλείπτως βαπτομένους τῷ ζῶφῳ τοῦ προπάτορος Κύριε...». Ἦτοι, ἐκ τῆς κατάρτας καὶ τῆς ὀδυνηρᾶς θέσεως, εἰς ἣν περιήγαγε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἡ παρακοὴ τοῦ προπάτορος, ἔσωσεν ἡμᾶς καὶ ἀνύψωσε πρὸς οὐρανὸν ὁ Τίμιος Σταυρός, καὶ ὅπως ὑπεδουλώθη εἰς τὴν πλάνην τῆς ἀμαρτίας σύμπασα ἡ φύσις, οὕτω καὶ πάλιν σύμπασα ἡ φύσις ὠδηγήθη εἰς τὸ φῶς τῆς θεογνωσίας διὰ τῆς χάριτος τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

3. Ἀναφοραὶ ἐν τῷ Κανόνι τῶν νοερῶν δυνάμεων. Στάσις αὐτῶν ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Σωτήρος

Ἐκ τῆς διηγῆσεως τῶν Ἱ. Εὐαγγελίων εἶναι γνωστὸν, ὅτι κατὰ τὸ φρικτὸν πάθος τοῦ Κυρίου πᾶσα ἡ φύσις συνεταράχθη: «Ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη»¹¹³, «ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ

πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης»¹¹⁴, «τὸ καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἀνωθεν ἕως κάτω, καὶ τῇ γῆ ἐσειέσθη καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ τὰ μνημεῖα ἠνεώχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς»¹¹⁵. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ σταυρωταὶ τοῦ Κυρίου, φοβηθέντες ἐκ τῶν σημείων τούτων, «τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον»¹¹⁶ εἰς τὰς οἰκίας των, ἐνῶ ἄλλοι, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, συσκέπτονται πῶς θὰ ἀποκρύψουν ἀπὸ τὸν λαὸν τὸν κατὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου γενόμενον σεισμόν¹¹⁷.

Πρὸ τῆς γενικῆς αὐτῆς ἀναταραχῆς τῆς κτίσεως ἐπὶ τῷ θεῷ πάθει, ἀσφαλῶς δὲν ἔμειναν ἀμέτοχοι αἱ οὐράνιαι δυνάμεις. Ἀνωτέρω ἐσημειώθη ἡ κίνησις τοῦ διὰ στρεφομένης ρομφαίας φυλάττοντος τὰς πύλας τῆς Ἐδέμ «φρικτοῦ Χερουβεὶμ». Εἰς τὰ ἀκολουθοῦντα ἀναλύεται ἡ συμμετοχὴ αὐτῆ τῶν νοερῶν δυνάμεων εἰς τὸ θεῖον τοῦ Σωτήρος πάθος.

Ε' Ψδθ. Μὲ τὸ γ' τροπάριον τῆς ε' ψδθς: «Ἵποχθόνιων δυνάμεις, ἀντίπαλοι τοῦ Σταυροῦ φρίττουσι...», ὁ ἱ. ὑμνωδὸς λέγει, ὅτι αἱ ὑποχθόνιαι δυνάμεις, ὡς ἀντίπαλοι τοῦ Τιμ. Σταυροῦ, δι' οὗ κατελύθη τὸ κράτος τῆς ἀμαρτίας, φρίττουν ὡσάκις σημειοῦται τὸ ἱερὸν τοῦτο σύμβολον, ἐνῶ, ἀντιθέτως, αἱ οὐράνιαι δυνάμεις καὶ ὁ χριστιανικὸς κόσμος κάμπουν πρὸ αὐτοῦ εὐλαβείας γόνυ καὶ δοξάζουν τὸν Κύριον.

Πράγματι, αἱ ὑποχθόνιαι δυνάμεις, οἱ δαίμονες, συμμετέχουν καὶ αὐταὶ εἰς τὸ θεῖον πάθος, στένουσαι καὶ ὀδυνώμεναι, βλέπουσαι εἰς τὰ τάρταρα τοῦ Ἄδου τὸν Βασιλέα τῆς δόξης, ἀπαιτοῦντα νὰ τοῦ ἀποδοθοῦν οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι, οἱ δι' ἀπάτης παρασυρθέντες εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Καὶ πῶς νὰ μὴ στενάξουν αἱ ὑποχθόνιαι δυνάμεις, ὅταν βλέπουν, ὅτι Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, ἐν ἄκρα ταπεινώσει καὶ ἐξουθενώσει ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν Γολγοθᾶν, δὲν ἦτο ἄλλος ἀπὸ τὸν Κτίσιν καὶ Δημιουργὸν τοῦ παντός, πρὸ τοῦ ὁποῖου «πᾶν γόνυ κάμπει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων»¹¹⁸ καὶ ὁ ὁποῖος «κατῆλθεν ἐν τοῖς καταπύλαις τῆς γῆς» ὡς καταλύτης καὶ ἐξολοθρευτῆς καὶ τιμωρὸς τοῦ ἄδου;

(Συνεχίζεται)

111. Πρβλ. Γέν. Β' 16, 17.

112. Πρβλ. Ἐξοδ. 15, 23.

113. Λουκ. 23, 45.

114. Μαθ. 27, 51-54.

115. Μαθ. 27, 51-54.

116. Λουκ. 23, 48-49.

117. Μαθ. 28, 2.

118. Φιλπ. 2, 10.

ΕΝΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΣΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

(Όδοιπορικὸ ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ.Π. στὸ Hong Kong, τὴν Αὐστραλία
καὶ τὴ Νέα Ζηλανδία)*

Τὴν 11.11 ὁ Πατριάρχης μετέβη στὸ δίγλωσσο ἑπτατάξιο Κολλέγιο τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Thebarton, ὅπου φοιτοῦν περὶ τὰ 280 παιδιὰ, καὶ στὸ ὁποῖο τὸν ἀνέμεναν συγκινητικὲς πάλιν ἐκδηλώσεις τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν, τίς ὁποῖες χαρακτηρίζε κατὰ τὸ πολὺ ἥπιο καὶ ἀνάλαφρο. Οἱ ἐντυπώσεις δὲ τῶν γονέων καὶ τῶν παιδιῶν

Τοῦ Καθηγ. Δρος **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΠΑ**
Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων

ἀπὸ μερικὲς πολὺ ἀνθρώπινες χειρονομίες τοῦ Πατριάρχου ἦταν ἄριστες.

Στὴ συνέχεια ἔγινε σύντομο προσκύνημα στὸν παρακείμενο ἱερὸ ναὸ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Μετὰ τοῦτο ἡ Α.Θ.Π., ὁ Κυβερνήτης, ὁ πρωθυπουργός, οἱ ἀνώτεροι ἐκπρόσωποι τῶν ὄπλων κ.ἄ. ἐπίσημοι κατέθεσαν στεφάνια στὸ μνημεῖο τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου. Τοῦτο ἄλλωστε ἐπαναλαμβάνεται κάθε χρόνο τὴν 11.11 σ' ὅλη τὴν Αὐστραλία εἰς ἀνάμνησιν καὶ τιμὴν τῶν πεσόντων κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον (1914-1918).

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁ Πατριάρχης μετέβη στὸ Πανεπιστήμιο Flinders πού βρῖσκεται ψηλὰ μέσα σὲ εἰδυλιακὸ φυσικὸ περιβάλλον. Ἐκεῖ ἔλαβε χώραν ἡ τελετὴ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Α.Θ.Π. εἰς ἐπίτιμο Δρα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ὁμίλησαν ἡ Πρύτανις D. Jordan, ὁ ΡΚαθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀδελαΐδος Foulkner κατὰ τρόπον πολὺ ἐμπεριστατωμένον, εἰς δὲ τὸ τέλος ὁ τιμηθεὶς. Ὀλίγον ἀργότερον ἡ Πρύτανις προσέφερε γεῦμα στὸ Πανεπιστήμιο πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου.

Μετὰ μεσημβρίαν πραγματοποιήθηκε ἡ δεξίωση τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ὅλως θερμῆ. Κατ' αὐτὴν ἐνεχειρίσθη στὴν Α.Θ.Π. ἡ χρυσὴ κλεῖς τῆς Ἀδελαΐδος καὶ πίναξ πουαντιγιστικῆς τεχνοτροπίας τῶν Aborigines.

Στὴ συνέχεια ὁ Πατριάρχης πῆγε στὴν νέα αἴθουσα τῆς Ἰμβριακῆς Παροικίας, γενόμενος δεκτὸς μὲ ἰδιαίτερες ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Ἐκεῖ ἐτέλεσε καὶ ἀγιασμόν, μετὰ δὲ ὠμίλησεν καταλλήλως.

Τὴν ἑσπέραν ὁ πρωθυπουργὸς παρέθεσεν ἐπίσημον δεῖπνον πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ.Π. στὸ Adelaide Festival Center, παρουσίᾳ τοῦ Κυβερνήτου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας, τοῦ Γ. Προξένου τῆς Ἑλλάδος Ἡ. Μαλτέζου, καὶ ἄλλων ἐπισήμων. Στὸ τέλος αὐτοῦ, ὡς συνήθως, ἀντηλλάγησαν δῶρα.

Τὴν πρωΐαν τῆς 12.11 ὁ Πατριάρχης δι' ἰδιαιτέρου ἀεροσκάφους τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Καμπέρρας ἀνεχώρησεν διὰ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αὐστραλίας προπεμφθεὶς τιμητικᾶ.

Συμπερασματικᾶ, γιὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ἀδελαΐδος δέον νὰ ὑπογραμμισθοῦν τὰ ἐξῆς:

1. Ἡ ἀρίστη ὀργάνωσις τῶν πάντων, καταφαινόμενη καὶ ἀπὸ τὸ λεπτομερέστατον, μὲ τὴν βοήθεια βεβαίως τῶν κρατικῶν φορέων, ἐκτυπωθὲν πρόγραμμα.

2. Ἡ ἐπανελημμένη, ὡς καὶ στὶς λοιπὰς Πολιτείας, συμμετοχὴ τῶν ἀνωτάτων Ἀρχόντων τῆς χώρας στὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις τῶν προγραμμάτων. Τοῦτο ἀποδεικνύει ἀφ' ἑνὸς τὴν ἰδιαίτηρη προσοχὴ τῶν πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τῆς Α.Θ.Π. καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀφ' ἑτέρου ὅμως τίς ἄριστες σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ἀσφαλῶς δὲ δὲν εἶναι τυχαῖος ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ δημάρχου ὡς φίλου αὐτῶν, καὶ ἂν ἀκόμη τοῦτο δὲν φαίνεται νὰ εἶναι τελείως ἄσχετον ψηφοθηρικῆς σκοπιμότητος, ἐὰν λάβει κανεὶς ὑπόψη, ὅτι ἐκ τῶν ἑξὶ Αὐστραλῶν ἑνας εἶναι Ἕλληνας.

3. Ἡ ἔλλειψη παραφωνιῶν ἔργων τε καὶ λόγων ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων ἀντικανονικῶν. Τοῦτο δὲ τυγχάνει ἰδιαίτερας σημασίας, ἐφ' ὅσον ἡ Ἀδελαΐς εἶναι τὸ ἐγκεφαλικὸν ἄντρον τῶν ταραχοποιῶν τούτων.

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 75 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

4. Ἡ θέρμη μὲ τὴν ὁποία ἔγινε δεκτὸς ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς συνοδείας του.

5. Ἡ ἐμφανὴς ζωτικότητα τοῦ ἔργου τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, τεκμηριωμένη εἰς τὰ λαμπρὰ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ ποικίλης ὑφῆς ἰδρύματα αὐτῆς, ὅπως τὰ σχολεῖα, οἱ ὀργανώσεις τῆς νεολαίας, οἱ οἴκοι εὐγηρίας καὶ τὰ γηριατρεία, αἱ Φιλόπτωχοι Ἀδελφότητες, τὰ ὁποῖα στοχεύουν δυὸ βασικὰς κατευθύνσεις τοῦ ἐμπνευστοῦ των: Τὸ ἀγάλλισμα τῶν νειάτων καὶ τῶν γηρατειῶν, δηλαδὴ τὶς δυὸ καίριες ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς κάθε ἀνθρώπου.

* * *

Καμπέρρα: Τὴν Α.Θ.Π. κατὰ τὸ ἐν Καμπέρρα ταξίδιον αὐτῆς συνώδευαν τιμητικὰ δυὸ ἐκπρόσωποι τῶν Κυβερνήσεων Ἀδελαΐδος καὶ Καμπέρρας, οἱ ὁποῖες παρέλαβαν αὐτὴν ἐξ Ἀδελαΐδος καὶ ὠδήγησαν στὴν πρωτεύουσαν τῆς Αὐστραλίας. Ἐξ αὐτῶν ἡ Τ. Worth ἦτο βουλευτὴς τῆς Ἀδελαΐδος ἡ δὲ C. Cooper-Sande διευθύντρια τοῦ Πρωτοκόλλου.

Ἡ πόλις αὐτὴ στὴν ὁποία κατοικοῦν περὶ τοὺς 14.000 Ἕλληνες, εἶναι τεχνητὴ πρωτεύουσα, ποὺ προήλθε ἀπὸ τὴ διαμάχη Μελβούρνης καὶ Σύδνεϋ, καὶ διακρίνεται γιὰ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν τάξιν τῆς. Καταπράσινη μὲ πάγκα καὶ τεχνητὲς λίμνες ποὺ πιστοποιοῦν τὸ σχεδιαστικὸ περφεκτιονισμὸ τῆς. Πάντως ὅλα αὐτὰ συμβάλλουν στὸ αἶσθημα ἡρεμίας ποὺ κυριαρχεῖ στὴν πόλιν, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ δὲν φαίνεται ἀπηλλαγμένο ἀπὸ τὴ μονοτονία ποὺ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πολυκινητικότητα τῆς ζωῆς τῶν μεγαλοπόλεων καὶ διώχνει τοὺς οἰκιστὰς τῆς συχνὰ στὸ Σύδνεϋ.

Στὸ ἀεροδρόμιο προὔπληθησαν τὸν Πατριάρχην ὁ Ἀπολλωνιάδος Σεραφεῖμ, ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος Γ. Κωνσταντῆς, ὁ ὑπατος ἀρμοστής Κύπρου καὶ ἐκπρόσωποι τῆς κυβερνήσεως.

Ἀκολούθως ἡ Α.Θ.Π. ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὸν Γ. Πρωθυπουργὸ Αὐστραλίας J. Howard στὸ μέγαρο τοῦ Κοινοβουλίου, ὅπου παρετέθη γεῦμα 500 προσώπων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλὰς προσωπικότητες, ὅπως ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ κεντρικὸς βουλευτὴς Α. Θεοφάνους, ὑπουργοί, βουλευταὶ, τὸ διπλωματικὸ σῶμα καὶ ὁμογενειακοὶ παράγοντες.

Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Πατριάρχης εἶχε ἐγκάρδιον συνομιλία μὲ τὸν ὑπουργὸ μεταναστεύσεως καὶ πολυπολιτισμικῶν ὑποθέσεων P. Ruddock.

Μετὰ μεσημβριαν ἡ Α.Θ.Π. ἐπεσκέφθη τὸν πρωθυπουργὸ μὲ τὸν ὁποῖο συνομίλησε ἰδιαίτερα. Ἀργότερον δὲ κατέθεσε στέφανο στὸ ἑλληνικὸ μνημεῖο πεσόντων κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον παρόντος τοῦ Γ. Κυβερνήτου (Ἀντιβασιλέως) καὶ τῆς συζύγου του Λαίδης Deane.

Στὴ συνέχεια ὁ Πατριάρχης προέστη δοξολογίας στὸν ἱ. ναὸ τοῦ Ἀγ. Νικολάου Telopea-park, παρόντος τοῦ Ἀντιβασιλέως μετὰ τῆς συζύγου του, μετὰ δὲ ἐπεσκέφθη τὸν παρακείμενον οἶκον εὐγηρίας.

Τὸ ἑσπέρας ἡ πρωθυπουργὸς τῆς περιοχῆς K. Carnel ἐδεξιώθη τὴν Α.Θ.Π., ἀργὰ δὲ τὸ βράδυ στὸ κατάλυμα τοῦ Πατριάρχου ξενοδοχεῖο Rudgers ἦτο προγραμματισμένη δεξίωση τῆς Κοινότητος.

Τὴν 13.11 ἡ Α.Θ.Π. χοροστάτησε κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου στὸν ἱ. ναὸ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου Queanbeyan. Μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος παρέθεσεν πρόγευμα στὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον ἑλληνικῆς τεχντροπίας, ὅπου ἐδρεύει ἡ πρεσβεῖα, τὴν δὲ μεσημβριαν ὁ Ἀντιβασιλεὺς εἶχεν γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου στὴν ἐξαισία ἔδρα του ἐν Yarragumla.

Τέλος τὸ ἑσπέρας ὁ πρέσβυς τῆς Τουρκίας στὴν Αὐστραλία B. Şimsir, ὁ ὁποῖος τυγχάνει ἱστορικὸς καὶ συγγραφεὺς, προσέφερεν τέιον στὴν πρεσβεῖα τῆς Τουρκίας, ὅπου ἡ Α.Θ.Π. εἶχε ἐγκάρδιον συνομιλία.

Ἐπηκολούθησε κατάθεση στεφάνου στὸ μνημεῖο τῶν Τούρκων πεσόντων κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ Αὐστραλοὶ καὶ οἱ Νεοζηλανδοὶ (Anzak) πολέμησαν στὸ πλευρὸ τῶν συμμάχων. Ἀκολούθως ὁ Πατριάρχης ἀνεχώρησε γιὰ τὴν Μελβούρνη συνοδεῖα τῆς Τ. Worth.

Συμπερασματικὰ, πρέπει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι καὶ ἡ ἐνταῦθα παρουσία τοῦ Πατριάρχου ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας πρὸς γενικὴν ἱκανοποίησιν τῶν πάντων, ἅτε τῆς Καμπέρρας οὔσης ἔδρας τῆς αὐστραλιανῆς κυβερνήσεως, τοῦθ' ὁπερ ἐνέχει ἰδιαίτερη σημασία.

* * *

Μελβούρνη: Ἡ Α.Θ.Π. στὸ ἀεροδρόμιο τῆς μεγαλοπόλεως αὐτῆς ἔγινε δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Δεσβῆς Ἰεζεκιήλ, κληρικῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκπροσώπου καὶ μιᾶς ἀνθρω-

ποθαλάσσης, ή οποία έπευφήμει δια θερμοτάτων έκδηλώσεων τόν Πατριάρχη, ενώ ή μουσική του Δήμου πλαισίωνε την ύποδοχή.

Άς μη λησμονούμε, ότι ή Μελβούρνη είναι ή τρίτη ή τετάρτη, άν ύπολογίσουμε και τόν Σικάγο, πόλη του κόσμου μετά τή Θεσσαλονίκη που όμιλούν τά περισσότερα έλληνικά, άφου ό άριθμός τών Έλλήνων που ζούν έδώ άνέρχεται στους 350.000. Είναι δε αύτοι κυρίως μετανάστai που ήλθαν έδώ στίς δεκαετίες του 1950 και 1960.

Στή συνέχεια έν μέσω κοσμοσυρροής έτελέσθη δοξολογία στο ναό Άγ. Ευσταθίου South Melbourne. Βέβαια έδώ παρεμπιπτότως είναι καλό να σημειωθεί, ότι από άπόψεως έκκλησιαστικής άρχιτεκτονικής και είκονογραφίας άρκετοί ναοί τής Έ. Άρχιεπισκοπής τυγχάνουν προβληματικοί. Στήν κατάσταση όμως αύτη συντελούν πολλοί και διάφοροι λόγοι μεταξύ τών όποιών βαρύνουν όχι λίγο οί οικονομικοί τοιούτοι.

Μετά την δοξολογία παρετέθη πλούσιο δείπνο, εύγενεί φροντίδι τών άξίων κατά πάντα κυριών τής Κεντρικής Φιλοπτώχου Άδελφότητος Μελβούρνης. Έπειτα ό Πατριάρχης κατέλυσε στο ξενοδοχείο Grand Hyatt.

Τήν 14.11 ή Α.Θ.Π. έπεσκέφθη τόν δίγλωσσο Έλληνορθόδοξο Κολλέγιο (Δημοτικό και Γυμνάσιο) του Άγ. Ίωάννου Preston, τόν όποιο άποτελείται από καινούργια κτιριακά συγκροτήματα σκορπισμένα σε μεγάλη έκταση. Έδώ φοιτούν περι τά 600 παιδιά. Ίδιαίτερα συγκινητικές ύπηρεξαν και οί ένταύθα έκδηλώσεις, συνιστάμεναι στην άπαγγελία ποιημάτων, τραγούδια, έκκλησιαστικούς ύμνους, λαϊκούς χορούς, έκθέσεις ζωγραφικών έργων τών μικρών, μερικά όμως τών όποιών έντυπωσίασαν κ.ά.

Έπηκολούθησεν. όλιγοπρόσωπο γεύμα στο Κυβερνείο τής Βικτωρίας, παρουσία προσωπικών έκ τού έκκλησιαστικού και τού έπιστημονικού τομέως τής Μελβούρνης.

Μετά μεσημβριάν στην αίθουσα τής Έ. Άρχιεπισκοπής είχε διοργανωθεί δεξίωση για τούς έκπροσώπους του Βικτωριανού Συμβουλίου τών Έκκλησιών και τούς άρχηγούς τών Έκκλησιών τής περιοχής αύτης.

Τόν έσπέρας ό Πατριάρχης μετέβη στο προσκύνημα τής Παναγίας Καμαριανής Red Hill, όπου έν μέσω μεγάλου άριθμού πιστών έτελέσθη έσπερινός και ήκολούθησε πλουσιότατο δείπνο

στον είδυλλιακό αυτό χώρο, που τεκμηριωνόταν παρά τόν περασμένο τής ώρας.

Τήν 15.11 ή Α.Θ.Π. έπεσκέφθη τόν δίγλωσσο Έλληνορθόδοξο Κολλέγιο τών Άγίων Άναργύρων Cakleigh, όπου φοιτούν περι τούς 600 μαθηταί, γενομένη μετ' ένθουσιασμού δεκτή.

Στή συνέχεια ύπηρεχε δεξίωση του δημάρχου τής Μελβούρνης Λόρδου I. A. Deveson, παρουσία 200 προσκεκλημένων. Ούτος άνεκοίνωσεν, ότι τόν όνομα του Πατριάρχου θά χαραχθεί, ως του πρώτου θρησκευτικού άρχηγού έπισκεφθέντος τόν δημαρχείο, στίς μαρμάρινες πλάκες που βρίσκονται στον δεξιόν τοίχο εισόδου του μεγάρου, τουθ' όπερ άποτελεί ιδιαίτεράν διάκρισιν δια τήν Α.Θ.Π. Καί ή άπόφασις αύτη, ως ήτο φυσικόν, κατεχειροκροτήθη.

Τήν μεσημβριάν πραγματοποιήθηκε περίπλους του ποταμού Yarra και γεύμα μέσα στο πλοιάριο, παρατεθέν παρουσία τής Κεντρικής Νεολαίας τής Μελβούρνης με 100 άτομα. Έδώ ό Πατριάρχης έζησε για μερικες ώρες μιá πολú προσφιλή και οικεία σ' αυτόν άτμόσφαιρα, άφου περιβαλλόταν από τούς νέους και τίς νέες τής πόλεως, ή οποία έμεινε καταγοητευμένη άπ' αυτόν, αλλά και τόν γοήτευσε. Η έκδήλωση τούτη που θυμίζε έντονα την άγαπητική σύνδεση και στοργή του προς τή νεολαία τής βασιλεύουσας, τόν όδήγησε στο τέλος να τήν καλέσει να έπισκεφθεί τήν Πόλη, δίδοντας και μιá θεατρική παράσταση με τή ζωντάνια και τά νειάτα που τήν χαρακτηρίζουν.

Προς τόν έσπέρας έλαβεν χώραν ή δεξίωση του όλως θερμοú και εύγενοúς πρωθυπουργού τής Βικτωρίας K. Kennett, στη βουλή, παρουσία 400 ατόμων, μεταξύ τών όποιών και του άρχηγού τής άντιπολιτεύσεως P. Mc Namara, τήν όποία άκολούθησε δείπνο στο Melbourne Room. Σημειωθήτω, ότι τούτο, στο όποιο παρεκάθησαν περι τά 400 μόνον πρόσωπα έκ τών τά πρώτα φερόντων τής όμογενείας, ήτο όλως θερόν και οικογενειακού χαρακτήρα, όφειλόμενο στην άγάπη του πρωθυπουργού προς τόν ήμέτερον στοιχείον. Μεταξύ τών συνδαιτημόνων βρισκόταν και ό Γ. Πρόξενος στη Μελβούρνη Α. Βέης.

Τήν 16.11 ή Α.Θ.Π. προέστη δοξολογίας στη γυναικεία Έ. Μονή Γοργοεπηκού Geelong. Η Μονή αύτή, πρώτη του είδους της στην Αύστραλία, συνεστήθη πρό έτών, άφου ήγοράσθη από τούς ΡΚαθολικούς. Εύχόμεθα να εύδοκιμήσει και να άποτελέσει παράδειγμα δια τήν ίδρυση

καὶ ἄλλων τοιούτων. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἀποτελεῖ ἓνα ἀκόμη λιθάρι στὸ θαῦμα τὸ ὁποῖο βιοῦται ἀπὸ ἐτῶν τόσον στὴν Εὐρώπη ὅσον καὶ σ' ἄλλες περιοχὲς τῆς ὑψηλῆς καὶ δὴ μέσα στὴν ἰδεολογικὴ καὶ θρησκευτικὴ κρίση τῆς ἐποχῆς μας. Ἐνῶ δηλαδὴ στὴ Δύση οἱ ναοὶ πωλοῦνται, ἐνοικιάζονται ἢ καὶ τὸ χειρότερο κρημνίζονται, στὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή, τουλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀγοράζονται ἢ καὶ κτίζονται τοιοῦτοι. Στὴ Μονὴ αὐτῆ, στὴν ὁποία ἐνασκοῦνται περὶ τὶς 10 μοναχῆς, παρετέθη γεῦμα.

Μετὰ μεσημβριαν ὑπῆρχε ἡ δεξίωση τῶν Ἰμβριῶν, Κων/πολιτῶν καὶ Τενεδίων στὴν αἴθουσα τοῦ Kilbreda College τοῦ Mentone. Ἐδῶ ὁ Παναγιώτατος, δοκίμασε, ὅπως εἶπε, κορυφαῖες συγκινήσεις τοῦ ταξιδίου του, ἀνάλογες κάπως καὶ μὲ τὶς τῆς νεολαίας στὸν ποταμὸ Yarra.

Τὸ βράδυ τέλος στὸ World Congress Center ἔλαβε χώραν τὸ ἐπίσημο δεῖπνο τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς παρουσίᾳ 2.000 ἀτόμων. Τοῦτο ἦτο ἀναμφισβόλως ἰδιαίτερα μεγαλειῶδες, παρακαθημένων πολλῶν προσωπικοτήτων, ἐν οἷς τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτευσεως στὸ Κοινοβούλιο Δ. Δόλλη.

Τὴν 17.11 ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῆς θ. Λειτουργία στὸ στάδιο τέννις τοῦ Melbourne Park Centre Flinders Park, προεξάρχουσας τῆς Α.Θ.Π. καὶ συλλειτουργούντων αὐτῆ τῶν ἀρχιερέων τῆς συνοδείας τῆς, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ 37 ἱερέων. Τὸ ἐκκλησίασμα ἀνήρχετο εἰς τὰ 14.000 ἄτομα.

Ἐξω ὅμως τοῦ χώρου τῆς θ. Λειτουργίας, καὶ δὴ στὸ παρακείμενο γήπεδο εἶχον συγκεντρωθεῖ ἀρκετοί, κατὰ τὴν δήλωσιν τῆς ἀστυνομίας περὶ τοὺς 2.500 ἀντικανονικοί, οἱ ὁποῖοι ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπίπλων ὀργάνων τῆς ἀσφαλείας καὶ κρατούμενοι ἐντὸς ὀρισμένων ὁρίων, μὲ ἀφίσεις καὶ ἀπὸ μεγαφώνων ἀνακοινώσεις, διεδήλουν τὰ ἀντίθετα φρονήματά των πρὸς τὴν γραμμὴν κυρίως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Στυλιανοῦ.

Τοῦτο βεβαίως μαρτυροῦσε, ὅτι τὸ δυστυχῶς ἀπὸ δεκαετιῶν ὑφιστάμενον, ἔστω καὶ σταδιακῶς ἀποδυναμούμενον πρόβλημα αὐτό, παρ' ὅλας τὰς κατὰ καιροὺς γενομένας συμφιλιωτικὰς καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας προσπαθείας, ἐξακολουθεῖ νὰ φυτοζωεῖ, διχάζον τοὺς ἐν Αὐστραλία ὁμογενεῖς. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία, ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι θὰ λογοδοτήσουν στὴν ἱστορία τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας.

Συνεπῶς ὅσον καὶ ἂν θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἰσχυαϊκόν, δὲν ἦτο εὐχάριστον ἀκόμη καὶ στὸ περιθώριον τῆς θεαματικῆς λαμπρότητος τῆς τελεσθείσης θ. Λειτουργίας.

Μετὰ τὸ γεῦμα τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ὁ Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τὸ ἐκτεταμένον καὶ ἐντυπωσιακὸν κτιριακὸν συγκρότημα τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἄξιόν Ἔστιν Preston, ἡ ὁποία ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀρχιμ. Ἱ. Κουρτέση, ὡς μὴ ὠφελε, τόσα εἶχεν δημιουργήσει προβλήματα εἰς τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὸν Θρόνον.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ Α.Θ.Π. μετέβη στὸν οἶκο εὐγρησίας «Βασιλείας» στὸ Fawkner, μὲ ὀνομασία τόσο ἱστορικὴ καὶ πλουσιονοματικὴ, πού τὴν φέρουν τὰ ἱδρύματα τοῦ τύπου τούτου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅπου διαμένουν περὶ τοὺς 45 γέροντες.

Τὸ ἑσπέρας εἶχε διοργανωθεῖ στὸ Melbourne Central Hall μὲ συναυλία τῆς νεολαίας: «Ρωμιοσύνη - Ρίζες καὶ διάρκεια ἐν τῇ ὠκεανία γῆ» Συμμετεῖχαν χορωδία ἱεροψαλτῶν, οἱ ὁποῖα ἔψαλιν ἐμμελέστατα, τὸ χορευτικὸν συγκρότημα τῆς Παμμακεδονικῆς Ἑστίας Μεμβούρνης καὶ Βικτωρίας, ἡ χορωδία νεολαίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, μουσικοὶ καὶ τραγουδισταὶ τῶν Κρητικῶν Σωματείων, τὸ χορευτικὸν συγκρότημα τοῦ Κολλεγίου Ἁγίου Ἰωάννης, ἡ χορωδία καὶ τὸ χορευτικὸν συγκρότημα τοῦ Αὐστραλιανοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου.

Οἱ χορωδίες καὶ τὰ συγκροτήματα αὐτὰ ἐξετέλεσαν ἐκκλησιαστικοὺς ὕμνους, χοροὺς καὶ τραγούδια τῆς Μακεδονίας, τραγούδια ἐλαφρᾶς ἑλληνικῆς μουσικῆς, λαϊκοὺς χοροὺς καὶ τραγούδια τῆς Κρήτης, τῆς Θράκης, τῆς Πόλης, τοῦ Πόντου καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἦταν μὲν βραδιὰ γεμάτη νειάτα, ζωντάνια καὶ ὁμορφιά. Μιὰ μουσικὴ, χορευτικὴ καὶ λαογραφικὴ χρωματικὴ πανδαισία μὲ ποικίλες νότες ἐντάσεως.

Συμπερασματικά, μπορεῖ νὰ σημειωθεῖ, ὅτι ἡ ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριάρχου στὴ Μεμβούρνη καὶ Βικτώρια ἦταν ἄκρως ἐπιτυχῆς καὶ διανθισμένη ἀπὸ παλλαϊκὰ αἰσθήματα σεβασμοῦ, συγκινήσεως καὶ χαρᾶς τόσον ἀπὸ τὰ νειάτα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ γηραιά.

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΕΝ ΑΙΓΙΝΗ ΕΟΡΤΑΣΜΟΙ ΤΗΣ 150ΕΤΗΡΙΑΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ (1846-1996)*

Β'

Μετὰ τὸ «Διορθόδοξον Μοναστικὸν Συνέδριον» (9-11 Σεπτεμβρίου 1996), ἡ δευτέρα κορυφαία ἐκδήλωσις τῶν ἐν Αἰγίνῃ εορτασμάτων τῆς 150ετηρίδος τῆς γεννήσεως τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ὑπήρξε τὸ «Διορθόδοξον Θεολογικὸν Ἐπιστημονικὸν Συνέδριον» (21-23 Ὀκτωβρίου 1996).

Εἰς τὰ δύο ταῦτα Συνέδρια, ἀναφερόμενος ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρ-

---

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

θολομαῖος, τὴν 20ὴν Ὀκτωβρίου 1996 ἔγραψε τὰ ἑξῆς ἐν ἐπιστολῇ Αὐτοῦ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ὑδρας:

«Ἱερώτατε Μητροπολίτα Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερόθεε, χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

» Ἀσμένως ἐκομισάμεθα καὶ εὐφροσύνως ἀνεγνωμεν τὸ προσφιλὲς ἡμῖν ἀπὸ ἱε' τρέχοντος μηνὸς Ὀκτωβρίου γράμμα τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Ἱερότητος, δι' οὗ ὑποβάλλει αὕτη τῇ ὑμετέρᾳ Μετριότητι περὶ τῆς ἐπιτυχοῦς διεξαγωγῆς τοῦ ἤδη εὐδοθέντος μοναστικοῦ συνεδρίου περὶ τοῦ ἁγίου βλαστοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ κλήματος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἐκβλαστήσαντος καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν Αἰγίνα μεταφυτευθέντος καὶ καρπὸν πολλὴν δώσαντος Ἁγίου Νεκταρίου τοῦ θαυματουργοῦ, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀγάπης πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς, ζήλω μιμήσεως, ἀθρόας προσσελεύσεως μοναζουσῶν, καὶ τῆς λιπαρᾶς συνεισφορᾶς εἰκοσάδος ὄλης εὐγενῶς καὶ προθύμως καὶ φιλοπόνως προσελθόντων πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν, οἷς πᾶσιν ἀνήκει δίκαιος ἔπαινος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς προετοιμασίας τοῦ θεολογικοῦ συνεδρίου, οὗ ἡ ἐναρξὶς ὠρίσθη διὰ τὴν κα' τρέχοντος μηνὸς Ὀκτωβρίου, ἅπερ πάντα καταδεικνύουσι τὴν ἀνίστακτον ποιμαντικὴν ὑμῶν μερίμναν ὑπὲρ τοῦ ἐμπιστευθέντος ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Κυρίου λογικοῦ ποιμνίου.

» Ἐπὶ πάσαις ταύταις ταῖς ὑμετέραις ἐνεργείαις συγχάιρομεν τῇ ὑμετέρᾳ φίλῃ Ἱερότητι καὶ πᾶσι τοῖς συνεργάταις αὐτῆς καὶ εὐχόμεθα ὀλοθύμως ὅπως ὁ παντὸς ἀγαθοῦ δοτὴρ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνδυναμοῖ τὴν ὑμετέραν Ἱερότητα καὶ τοὺς φιλοχρίστους συνεργάτας αὐτῆς καὶ πάντας τοὺς συντελεστάς καὶ συμμετόχους τοῦ Συνεδρίου καὶ πασῶν τῶν προσπαθειῶν αὐτῆς, εἰς τὸ φθάσαι εἰς εὐλογημένον καὶ καρποφόρον πέρασ καὶ δρέψαι καρποὺς χυμῶδεις καὶ θρεπτικούς, ὠφελίμους εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ἀνάπτυξιν τοῦ πληρώματος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

» Τοῖς ὀλοθύμοις δὲ συγχαρητηρίοις καὶ ταῖς εὐχαῖς προστιθέμεθα καὶ τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν, ὥστε διὰ πασῶν τῶν ἐκδηλώσεων γενέσθαι τὴν χαρὰν ὑμῶν πεπληρωμένην ἐν Χριστῷ, Οὗ ἡ χάρις καὶ ἡ δύναμις εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν πάσας τὰς ὡς πλείστας καὶ εὐφροσύνους ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν. Ἀμήν.

ἀλῆς Ὀκτωβρίου κ'

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Τὸ «Διορθόδοξον Ἐπιστημονικὸν Συνέδριον» (21-23 Ὀκτωβρίου 1996) ἠσχολήθη περὶ τὸ γενικὸν θέμα «Ἁγιος Νεκτᾶριος: ὁ πνευματικὸς, ὁ μοναστικὸς, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης». Ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ, συμφώνως πρὸς τὸ Πρόγραμμα, ἐγένοντο κατὰ σειρὰν αἱ ἑξῆς Ὁμιλίαι καὶ Εἰσηγήσεις: *Χαιρετισμὸς* τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἱεροθέου ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Συνεδρίου. *«Τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου* (τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. π. Θεοδώρου Ζήση, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης). *«Ἡ τιμὴ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου εἰς τὴν Σερβίαν καὶ εἰς τὴν Ἱ. Μοῆν Τσέλιε»* (τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαυροβουνίου καὶ Παραθαλασσίας κ. Ἀμφιλοχίου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου). *«Ἁγιος Νεκτᾶριος, ὁ παιδαγωγὸς τῆς διακρίσεως»* (τοῦ κ. Γεωργίου Κρουσταλλάκη, Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν). *«Ἡ τριπλὴ ἀκτινοβολία τοῦ Ἁγίου μας»* (Λόγος κατὰ τὴν Ἀρχιερατικὴν Θείαν Λειτουργίαν, τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Ἐφραίμ Στενάκη, Πρωτοσυγκέλ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 24 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

λου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ὑδρας). «*Ἡ προσωπικότης τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ὡς πρότυπον ἡγέτου εἰς τὴν Δύσιν ὀρθοδόξως βιούντος καὶ διδάσκοντος*» (τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Τραχείας κ. Παύλου). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ὡς πνευματικὸς πατὴρ τῶν Μοναχῶν*» (τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Βικτωρίνου, Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Συχάστριας Μποκοβίνας). «*Ὁ γραπτὸς λόγος (κῆρυγμα - πραγματεία) εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Ἅγιον Νεκτάριον*» (τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. π. Κωνσταντίνου Φούσκα, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν). «*Ὁ Μοναχισμὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου*» (τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. π. Γεωργίου Μεταλληνοῦ). «*Ἡ τιμὴ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου εἰς τὴν Μόσχαν καὶ τὴν ὅλην Ρωσίαν*» (τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. π. Βαλεντίνου Ἄσμου, Καθηγητοῦ τοῦ Ἰνστιτούτου Θεολ. Σπουδῶν «Ὁ Ἅγιος Τύχων» Μόσχας). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος*» (τοῦ Ὄσιολ. Μοναχοῦ π. Μωυσέως Ἁγιορείτου). «*Σχόλιον εἰς τὴν Ποιμαντικὴν τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου*» (τοῦ κ. Ἰωάννου Κορναράκη, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν). «*Ἡ ἀναγκαιότης τοῦ κηρύγματος ἐν τῇ θείᾳ Λατρείᾳ κατὰ τὸν Ἅγιον Νεκτάριον*» (τοῦ κ. Ἰωάννου Φουντούλη, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης). «*Ἡ χρῆσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὸ συγγραφικὸν ἔργον τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου*» (τοῦ κ. Στεργίου Σάκκου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης). «*Ἡ χρῆσις τῶν Πατέρων εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου*» (τοῦ κ. Ἡλίας Μουτσούλα, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν). «*Ἡ τιμὴ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας*» (τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νευροκοπίου κ. Ναθαναήλ). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἐκ τῶν πρωτοπόρων τοῦ ἐπανευαγγελισμοῦ τοῦ Γένους*» (τοῦ κ. Νικολάου Μπρατσιώτου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ὡς θεολόγος. Τὰ δογματικὰ στοιχεῖα τῆς διδασκαλίας του*» (τοῦ κ. Νικολάου Μητροπούλου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος καὶ ἡ εὐτεκνία*» (τοῦ κ. Νικολάου Ἀρβανίτου, Ἐκπαιδευτικοῦ, Λογοτέχνου, Κριτικοῦ, Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Χριστιανικῶν Γραμμάτων). «*Ἡ οἰκουμένη τιμὴ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου*» (Λόγος εἰς Ἀρχιερατικὴν Θ. Λειτουργίαν τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. π. Σεραφεὶμ Στεργιούλη). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος καὶ ἡ στάσις του ἔναντι τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν σχι-*

σμάτων» (τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Μελετίου). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος καὶ αἱ θέσεις του ἔναντι τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας*» (τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ζαχουμίου καὶ Ἐρζεγοβίνης κ. Ἀθανασίου Γιέφτιτς, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς Βελιγραδίου). «*Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ πορεία τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου καὶ ἡ βίωσις του ὡς μοναχοῦ*» (τοῦ Ὄσιολ. Μοναχοῦ π. Θεοκλήτου Διονυσιάτου. Ἡ εἰσήγησις αὐτῇ, ἔνεκα κωλύματος τοῦ εισηγητοῦ, δὲν ἐξεφωνήθη, ἀλλὰ θὰ περιληφθῆ εἰς τὰ Πρακτικά). «*Ἡ διακήρυξις τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ὡς Ἁγίου καὶ ὁ παρατηρούμενος εἰς τὰς ἡμέρας μας πολὺς ζήλος διὰ τὴν ἀνακήρυξιν νέων ἀγίων*» (τοῦ κ. Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν). «*Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος πρὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματῶν*» (τοῦ κ. Γεωργίου Γαλίτη, Καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν). «*Ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου. Ἀπὸ τὸν ρεαλισμὸ στὴν μεταμόρφωσις*» (τοῦ κ. Νικολάου Ζία, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ). «*Ἡ ἀγάπη τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου διὰ τὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Ποίησιν*» (τοῦ κ. Ἀχιλλέως Χαλδαϊάκη, Θεολόγου - Ἐπιστημονικοῦ Συνεργάτου τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν).

Εἰς τὸ τέλος τοῦ Συνεδρίου Χορὸς φοιτητῶν καὶ φοιτητριῶν τοῦ Τμήματος Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὴν χοραρχίαν τοῦ κ. Ἀχιλλέως Χαλδαϊάκη ἀπέδωσεν ᾠδὰς πρὸς τὴν Θεοτόκον κατὰ ποιήσιν καὶ μέλος τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου.

Ἀμφότερα τὰ ἐν Αἰγίνῃ Συνέδρια πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ἐσημείωσαν πλήρη ἐπιτυχίαν ἐν ἀτμοσφαιρᾷ ἀβραμαϊκῆς φιλοξενίας. Ὁφείλονται συγχαρητήρια καὶ εὐχαριστίαι τόσον εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ὑδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης, Ἐρμιονίδος καὶ Τροιζηνίας κ. Ἱερόθεον, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτας του, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς [τοὺς Πανοσ. Ἀρχιμανδρείας π. Ἐφραίμ Στενάκη (Πρωτοσύγκελλον), π. Σεραφεὶμ Στεργιούλην (Γεν. Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον), π. Δαμασκηνὸν Χόντον, πρὸς τὸν Αἰδεσιμολογιώτατον Πρωτοπρεσβύτερον π. Ἐμμανουὴλ Γιαννούλην, πρὸς τὸν κ. Παναγιώτην Φραγκάκον καὶ πολλοὺς ἄλλους].

(Τέλος)

Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τῶν Ρωμαίων, τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν συγχρόνων σύζευξις Ἱατρικῆς καὶ Ἱατρικῆς*

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν Μονῶν τοῦ Βυζαντίου ἦσαν προσηρημένα Νοσοκομεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ἱατρικὸν προσωπικὸν ἀπετελεῖτο πολλάκις ἀπὸ μοναχοῦς (Φαίδωνος Κουκουλέ, «Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός», τόμ. Β', I, Ἀθήναι 1948, σ. 146).

Δύο δὲ εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ἱατρικῆς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας: πρώτων

ρων εἰδικότητων, ἀπὸ τοῦ διευθυντοῦ μέχρι τῶν ἐσωτερικῶν βοηθῶν, ἐπὶ πλέον διαιτολόγους, φαρμακοποιούς, ἐξωτερικὰ ἱατρεῖα καὶ ἱατρικὴν Βιβλιοθήκην (Α. Κούζη, «Ἀρχεῖα Ἱατρικῆς καὶ Βιολογίας», 1920, σσ. 44 ἐπ.).

Πλησίον τῶν ξενῶνων ὑπῆρχον γηροκομεῖα, βρεφοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, λωβοκομεῖα — ὡς ὠνομάζοντο τότε τὰ λεπροκομεῖα —, λοχοκομεῖα, ἤτοι μαιευτήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Πατριάρχης καὶ Πάπας Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Ἰωάννης ὁ Ἐλεῆμων εἶχεν ἰδρύσει 7 εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 7ου αἰῶνος.

Τοῦ κ. **ΟΡΕΣΤΟΥ ΑΘ. ΛΟΥΡΙΑΗ**
Ὅμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

μὲν ἢ ἄμεσος ἐπαφὴ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἱατρικὴν καὶ ἢ γενικὴ καὶ εἰδικὴ καλλιέργεια τῶν ἀσκούντων ταύτην μοναχῶν, οἵτινες καὶ πλειστάκις ἐπρωτοτύπησαν καὶ, δεύτερον, ἢ συστηματικὴ ὀργάνωσις τῆς κοινωνικῆς προνοίας — ἀπὸ τῆς βρεφικῆς μέχρι καὶ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας —, τομῆως ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ Βυζάντιον ἀνεδείχθη πράγματι ἀνυπερβλητόν.

Οὕτως, ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «ξενῶν», ἰδρύθησαν νοσοκομεῖα, φωλαὶ ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ καθιδρύματα ἱατρικῶν σπουδῶν καὶ καλλιέργειας τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Πασίγνωστοι μεταξὺ τούτων ἦσαν ἡ Βασιλεία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ξενῶν τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ὁ τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ, ὁ τῆς Παναγίας τῆς Κοσμοσωτείας παρὰ τὸν Αἶνον κ.ά.

Διὰ τὴν εἰς τοὺς ξενῶνας παρεχομένην νοσηλείαν, ὁ Μέγας Βασίλειος συνέγραψε περισπούδαστον βιβλίον: «Περὶ τοῦ πῶς δεῖ προσφύρεσθαι τοὺς μοναχοὺς τοῖς ἐν τῷ ξενοδοχεῖῳ ἀρρώστοις».

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει π.χ. ξενῶν, τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἦτο ἐκ τῶν τελειότερων νοσοκομείων, οὐχὶ μόνον τοῦ Ἀνατολικοῦ, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ τοῦ κατὰ πολὺ ὑστεροῦντος Δυτικοῦ Μεσαίονος. Διέθετε 50 κλῖνας κατανεμημένας εἰς πέντε τμήματα (ὀρδίνους), ἤτοι δύο παθολογικὰ καὶ ἀνὰ ἓν χειρουργικόν, γυναικολογικὸν καὶ ὀφθαλμολογικόν, 53 ἱατροὺς διαφό-

* * *

Βαθμιαίως ὁμοῦ περὶ τῶν Μοναστηρίων συνεκεντρώθησαν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀσκληπιείων, ὁμάδες λαϊκῶν ἱατρῶν, αἱ ὁποῖαι ὠργανώθησαν αὐτοτελῶς καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς πυρῆνας τῆς ἰδρύσεως νεωτέρων Ἱατρικῶν Σχολῶν, ὡς π.χ. ἡ Σχολὴ τοῦ Salerno εἰς τὴν Καμπανίαν τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ περιφημὸς Σχολὴ τοῦ Montpellier εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν (βλ. καὶ Εὐαγγέλου Θεοδώρου, «Ἱστορία τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ», Ἀθήναι 1950, σσ. 219-220).

Ἡ ζωὴ, θεία εὐνοία, ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποκτήσωμεν ἀπόλυτον γνῶσιν τῆς Δημιουργίας, διὸ καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἱατρικὴ τῶν πρώτων αἰῶνων εἶναι κατ' οὐσίαν θεουργικὴ, προσαρμόζεται ὅθεν πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Ἱατρὸς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον εἶναι «ναὸς τοῦ Θεοῦ» καὶ «ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Τὸ σχίσμα μεταξὺ Ἱατρικῆς καὶ Ἱατρικῆς παρεσκεύασαν μὲν αἱ πρόοδοι καὶ αἱ ἀνακαλύψεις τῆς ψυχοφύβου σωματικῆς Ἱατρικῆς, συνετέλεσε δὲ καὶ ὁ ὕλισμος διὰ τῆς ἀρνήσεως τῆς ψυχῆς.

Ἡ Ἱατρικὴ, χωρισθεῖσα τῆς Ἱατρικῆς, ὑψώθη ὑπερήφανος ὡς σωματικὴ Ἱατρικὴ, διεκδικήσασα αὐτοτέλειαν καὶ παντοδυναμίαν. Ἡ περίοδος αὕτη, ἢ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Κ' αἰῶνος, ἀποτελεῖ ὀπισθοδρομήσιν τῆς Ἱατρικῆς, ἀποτελεῖ πνευματικὸν δαλτωνισμόν, παρὰ τὰς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 82 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

προόδους τών φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ παρὰ τὰς τελειοποιήσεις καὶ ἐπιτυχίας τῆς σωματικῆς (ὀργανικῆς) Ἰατρικῆς, ὀπισθοδρομήσιν λόγῳ τῆς παραγνωρίσεως τοῦ θεμελιώδους διὰ τὴν διάγνωσιν καὶ θεραπείαν πάσης νόσου καὶ πρωταρχικοῦ παράγοντος, δηλονότι τῆς ψυχῆς.

Εἶναι γνωστὸν ἄλλωστε σήμερον ὅτι μόνον ἡ διαφορὰ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀσθενοῦς εἶναι ἱκανὴ νὰ δια φωτίσῃ τὴν ἀτομικότητα τῆς ἀντιδράσεως τοῦ νοσοῦντος ἔναντι τῆς νόσου του καὶ γενικώτερον τὸ ποικιλόμορφον τῶν ἀντιδράσεων αὐτοῦ πρὸς τὰ ἔξωτερικὰ ἐρεθίσματα. Καὶ ταῦτα διασαφίζονται μόνον ἀπὸ τὴν πνευματικὴν λειτουργίαν τοῦ κλινικοῦ διαγνωστικοῦ, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀληθῆς ἰατρός, ἀντιπαρατάσσει τὰς θεωρητικὰς γνώσεις πρὸς τὰς πολυπλόκους πραγματικότητας τῆς ζωῆς.

Οὕτως, ἡ ἀξία τοῦ ἀτόμου ὡς προσωπικότητος δὲν πρέπει νὰ ἐπισκιάζεται, νὰ ὑποτιμᾶται καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ὀργάνου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐδρεύει ἡ νόσος, ἡ *sedes morborum*, δὲν πρέπει νὰ ὑπερτιμᾶται.

Τὴν κατανόησιν τῶν ἀνωτέρω προσεγγίζομεν μόνον διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς δυαδικῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑποστάσεως, τοῦ σώματος δηλονότι καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐφ' ᾧ καὶ ἡ σύγχρονος Ἰατρικὴ τείνει νὰ γίνῃ ἡ Ἰατρικὴ τῆς Προσωπικότητος, ὡς καθώρισε ταύτην ὁ Ἑλβετὸς ψυχίατρος *Paul Tournier*, θρησκευτὸν Χριστιανὸς καὶ ἐνεργὸν μέλος τῶν διεθνῶν συγκεντρώσεων «Χριστιανικὴ Πίστις» καὶ «Ἰατρικὴ ἄσκησις», αἱ ὁποῖοι πραγματοποιοῦνται ἐν τῷ Οἰκουμένικῳ Ἰνστιτούτῳ τῆς Ἑλβετίας (πρβλ. καὶ Μαρίνου Γερουλάνου, *Ψυχικαὶ ἐπιδράσεις ὡς νοσογόνος παράγων*, 1944).

Πάντως, εἰς τὴν ἁρμονίαν, εἰς τὴν ἰσορροπίαν τῆς σωματικῆς καὶ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς θὰ ἀνευρίσκη ὁ καλὸς θεράπων ἰατρός τὴν χρυσοῦν γραμμὴν πλεύσεως τῆς θεραπευτικῆς ἀγωγῆς του. Θὰ ἀποφεύγῃ οὕτω τὰς δύο ὀλεθρίας ἀκρότητας, τοὺς δύο σαφῶς ἐπικινδύνους ὑφάλους, ἧτοι, τοῦτο μὲν τὴν ἀκρατὸν μηχανοκρατίαν, τοῦτο δὲ τὴν χυδαίαν μεταφυσικὴν, τὸν δαιμονισμόν καὶ τὴν ἀντιεπιστημονικὴν μοιρολατρείαν. Οὕτω σκεπτόμενος καὶ ἐνεργῶν θὰ ἀκολουθῇ, καὶ ἐν προκειμένῳ, τὸ ἀπολλώνιον φῶς τοῦ «μέτρον ἄριστον» καὶ θὰ πραγματοποιῇ τὴν ὑψηλὴν ἐπιταγὴν τοῦ «μηδὲν ἄγαν», χρησιμοῦ ἀναγεγραμμένου χρυσοῖς

γράμμασιν, ἐπὶ τῆς μετώπῃς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τοὺς Δελφούς.

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν μακρὰν ἔτι περιόδον τῆς μηχανοκρατικῆς ἐρμηνεύσεως τῶν βιολογικῶν φαινομένων, ἡ ὁποία ἱκανοποιεῖ καὶ ἐκολάκευε τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν, πολλοὶ ἰατροὶ διεκήρυξαν τὴν ἁρμονίαν τῆς Θρησκείας πρὸς τὴν Ἐπιστήμην καὶ ὡμολόγησαν τὴν πίστιν αὐτῶν εἰς ἀνωτέραν δύναμιν κυριαρχοῦσαν καὶ ὑπερβαίνουσαν τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Οὗτοι ἀπέδιδον εἰς τὸν Θεὸν τὰς θεραπείας, τὰς ὁποίας ἐνήργουν ἢ ἔλεγον ὅτι ἡ πίστις των ἢ ἡ θρησκευτικὴ αὐτῶν προπαίδεια συνετέλεσαν σοβαρῶς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιστημονικῶν τῶν ἐπιτευγμάτων. Μεταξὺ τούτων ἀναγραπτέοι ὁ *Leonard Fuchs* (1501-1566) διάσημος ἰατρός καὶ βοτανολόγος, ὁ *Miguel Serveto* (1509-1553) πασίγνωστος θεολόγος καὶ ἰατρός μαρτυρήσας ἐπὶ τῆς πυρᾶς εἰς Γενεύην, πρῶτος συλλαβὸν τὴν ἔννοιαν τῆς μικρᾶς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα σχετικῶν παρατηρήσεων τοῦ Ἄραβος ἰατροῦ *Ibn Al Nafis*, ὁ *Ambroise Pare* (1517-1590), ὁ ἐπιφανῆς χειρουργὸς τεσσάρων βασιλέων, ὁ μέγιστος τῶν τραυματιολόγων, ὁ ἐφευρέτης τῆς ἀπολινώσεως, ὁ μέγας πρόδρομος τῆς συγχρόνου Χειρουργικῆς, ὁ ὁποῖος ὁσάκις ἔσωζε τὴν ζωὴν κινδυνεύσαντος ἀσθενοῦς ἔλεγεν: «ἐγὼ τὸν ἐπεριποιήθην, ὁ Θεὸς τὸν ἐθεράπευσεν», ὁ *Grato von Kraftheim* (1519-1586), ὁ *C. Peucer* (1525-1586), ὁ *Thomas Sydenham* (1624-1689), ὁ χαρακτηρισθεὶς «Ἄγγλος Ἱπποκράτης», μεγαλοφυῆς ἰατρός, ὁ ὁποῖος ἐπανέφερε τὴν ἰατρικὴν τοῦ αἰῶνος του παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, ἢ μεταξὺ τῶν ἀνατόμων, βιολόγων καὶ ἰατρῶν ἐξέχουσα προσωπικότης, ὁ διατελέσας καὶ ἐπισκοπὸς Τισιοπόλεως καὶ Παπικὸς Τοποτηρητῆς εἰς τὰ Σκανδιναυικὰ Κράτη Δανὸς *Nicolaus Stenpen*, ὁ παρ' ἡμῖν γνωστὸς ὡς *Stenon* (1638-1686) ἐκ τοῦ ὁμωνύμου πόρου τῆς παρωτίδος, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἀνατόμου ἀποκαλύπτει τὸ κάλλος τῆς θείας Δημιουργίας, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει εἰς πᾶν πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὁ *Steven Heilz* (1677-1758) διάσημος φυσικός, ἀνατόμος, βιολόγος καὶ κληρικός, ὁ ὁποῖος, ὡς ὁ *Charles de Linné* (1707-1778), ἔλεγεν ὅτι ἡ μελέτη τοῦ «μεγάλου βιβλίου τῆς φύσεως» ἀπετέλει δοξολογίαν διὰ τὴν Θεῖαν Δημιουργίαν.

(Συνεχίζεται)

Τὸ θαῦμα στὸ γάμο τῆς Κανᾶ καὶ οἱ δογματικοκανονικὲς του προεκτάσεις*

Ἐπομένως ὁ Κύριος δὲν εἶναι ἐναντίον τοῦ γάμου, δὲν εἶναι κἄν ἐναντίον τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου, μὲ ὅποιοδήποτε τύπο καὶ ἂν συνάπτεται. Καὶ λέμε αὐτό, γιατί κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ὁ τελούμενος στὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας γάμος, γινόταν μὲ τὸ κοσμικὸ τυπικὸ ἢ πολὺ-πολὺ μὲ τὸ Ἰουδαϊκὸ, καὶ ἀσφαλῶς ὄχι μὲ τὸ χριστιανικὸ - ἐκκλησιαστικὸ τυπικὸ. Συνεπῶς καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀντίθετη σὲ ἄλλες μορφὲς ἢ τύπους συνάψεως ἢ τελέ-

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΜΠΟΥΜΗ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

σεως γάμων διαφορετικῶν τῆς δικῆς τῆς. Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι βασιλικότερη τοῦ Βασιλέως. Γι' αὐτὸ ὀρθῶς καὶ στοὺς κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πουθενὰ δὲν ἐπιβάλλεται ὁ θρησκευτικὸς - ἐκκλησιαστικὸς μόνον τύπος συνάψεως γάμου, καὶ πουθενὰ δὲν ἀποδοκιμάζονται οἱ ἄλλοι τύποι συνάψεως γάμου.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ πρέπει νὰ προσέξουμε καλῶς, στὸ προκείμενο γεγονός, εἶναι ὅτι ἂν καὶ «ἀναγνώρισε» σιωπηρῶς ὁ Κύριος μὲ τὴν παρουσία Του αὐτὸν τὸν τύπο τοῦ γάμου, ὅμως δὲν τὸν εὐλόγησε. Ἀντιθέτως ἐμφανῶς εὐλόγησε μόνον τὸ νερό· εὐλόγησε δηλαδή ἕνα ἀντικείμενο τοῦ γάμου αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸ δὲν στερεῖται σημασίας. Καὶ αὐτὸ δὲν ἔγινε ἄνευ λόγου. Ἐὰν μάλιστα λάβουμε ὑπ' ὄψη μας καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Κύριος μὲ τὴν παγγνωσία Του ὅπωςδήποτε ἐγνώριζε, ὅτι θὰ τοὺς τελείωνε τὸ κρασί καὶ ὅτι θὰ προσκαλεῖτο, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε θὰ ἀναγκαστόταν, νὰ κάνει τὸ γνωστὸ θαῦμα, σημαίνει ὅτι μὲ ὅλα αὐτὰ ἤθελε κάτι νὰ μᾶς ὑποδείξει καὶ νὰ μᾶς ὑποδηλώσει. Ἐδῶ ὑπενθυμίζουμε πάλι τὴ γνώμη τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ὅτι ὁ Κύριος πῆγε στὸ γάμο «μᾶλλον γιὰ νὰ θαυματουργήσῃ παρὰ γιὰ νὰ καθήσῃ ἀπλῶς σὲ γεῦμα» (PG 73,224D). Ἄρα εἶχε κάποιον ἢ κάποιους σκοπούς.

Ἦθελε, λοιπόν, ὁ Κύριος μὲ τὴ μετατροπὴ τοῦ νεροῦ σὲ κρασί νὰ μᾶς δείξει ὅτι μὲ τὴ δική του εὐλογία, καὶ κατ' ἐπέκταση μὲ τὴν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας, μπορεῖ αὐτὸς ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου νὰ ὑποστεί μίαν ριζικὴ-θαυματουργικὴ ἀλλαγὴ. Ἔτσι, δηλαδή, μπορεῖ ἀνέτως νὰ παρατηρήσῃ κάποιος, ὅτι ὁ ἀπλός, ὁ κοινός, θεσμὸς τοῦ γάμου, τὸ καθαρὸ καὶ ἀπλὸ νερὸ κατορθώνεται μὲ τὴν θαυματουργικὴ εὐλογία τῆς

Ἐκκλησίας νὰ μεταπηδήσῃ, νὰ ἀνέλθει, σ' ἕνα ἄλλο ἐπίπεδο, σὲ μία ἀνώτερη βαθμίδα, νὰ γίνῃ κρασί καὶ μάλιστα καλὸ κρασί. Ὑπενθυμίζουμε τοὺς λόγους τοῦ ἀρχιεπισκόπου πρὸς τὸ νυμφίον τῆς Κανᾶ: «Σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι» (Ἰω. 2,10).

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μποροῦμε νὰ ἐπικαλεσθοῦμε πρὸς ἐνίσχυση τῶν λεγομένων καὶ μιὰ ἄλλη παρατήρηση τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ποὺ λέει: «Πολλὰ κατὰ ταυτὸν ἐτελείτο τὰ κάλλιστα δι' ἐνὸς καὶ πρώτου σημείου. Γάμος μὲν γὰρ ὁ τίμιος ἡγιαζέτο» (PG 73,223B). Τὴν παρατήρηση αὐτὴ θὰ τὴν μεθερμηνεύσαμε ὡς ἑξῆς: α) Ὅτι πολλὰ σπουδαία καὶ θαυμαστά ἐτελοῦντο καὶ προσημειούντο μὲ αὐτὸ τὸ πρῶτο σημεῖο, μὲ αὐτὸ τὸ πρῶτο θαῦμα. β) Ὅτι ὁ τίμιος γάμος (ὁ ἀναγνωρισμένος, ὁ ἐπίσημος, θεσμὸς τοῦ γάμου) προ-ἁγιαζόταν, ἢ ἁγιαζόταν δυνάμει, ἀπ' ἐκεῖνη τὴ στιγμή¹⁷. γ) Ὅτι ἐν ἀντιθέσει μὲ τὸν τίμιον γάμο, κάθε ἄλλη λαθραία σαρκικὴ ἐκτὸς τοῦ γάμου σχέση, δὲν ἁγιαζεται, δὲν μπορεῖ νὰ ἁγιασθεῖ, ὄχι ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ συγχωρεθεῖ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας.

Ὁ Κύριλλος ὅμως Ἀλεξανδρείας δὲν σταματᾷ ἐδῶ, ἀλλὰ ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐξαντλήσεως καὶ ἐλλείψεως τοῦ ὑπάρχοντος οἴνου καὶ τῆς δημιουργίας νέου ἀπὸ τὸν Κύριο, ἐπεκτείνεται καὶ στὴ σχέση Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης γενικώτερα καὶ λέει μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Οἶνος ἐπιλελοίπει τοὺς ἐστιωμένους· οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, οὐκ ἐξήρκει πρὸς τὸ εὐφρανῆναι τελείως τὸ γράμμα τὸ Μωσαϊκόν... ὁ δὲ πλουσιόδωρος ἡμῶν Θεός, οὐ περιορᾷ τῆ τῶν ἀγαθῶν ἐνδεία τριβομένην τὴν φύσιν. Οἶνον ἡμῖν ἀπέδειξε τοῦ πρώτου βελτίονα' ...καὶ ὁ μὲν νόμος ἔχει τὸ τέλειον ἐν ἀγαθοῖς· τὰ δὲ θεῖα τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας παιδεύματα, πληρεστάτην εἰσφέρει τὴν εὐλογίαν» (PG 73, 229AB).

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθουμε στοὺς συμβολισμοὺς νεροῦ-κρασί. Ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας σχετικῶς μὲ τὸ θέμα αὐτὸ κάνει μίαν ἀξιολογὴν παρατήρηση, ἕνα γενικότερο ἀφορισμὸ - τοποθέτηση, ποὺ μπορεῖ νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὴ σχέση πολιτικοῦ-θρησκευτικοῦ γάμου¹⁸. Λέει: «Δύνασαι δὲ νοῆσαι οἶνον μὲν τὸν εὐαγ-

17. Πρβλ. καὶ τὸ Ἐβρ. 13,4: «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πάσι καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός».

18. Ὁ Εὐθύμιος Ζιγαβηνὸς ἀναπέμπει δι' ἑαυτὸν μίαν εὐχή, ἢ ὅποια θὰ μπορούσε καταλλήλως προσαρμοσμένη νὰ λέγεται κατὰ τὴν τέλεση θρησκευτικοῦ γάμου σὲ ἀνδρόγυνο, ποὺ ἐτέλεσε προηγουμένως πολιτικὸ. Εὐχεται: «Γένοιτο δὲ καμὲ, τὸν ψυχρὸν, καὶ χαῦνον, καὶ διαρρέοντα, καὶ κατὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 85 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

γελικὸν λόγον, ὕδωρ δὲ πάντα τὰ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου» (PG 123,1193C). Καὶ ἀλλοῦ ὁ ἴδιος ἀναλυτικώτερα γράφει: «Ὁ τοίνυν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ λόγος ὁ εὐαγγελικὸς, ἰώμενος τὰ ἡμέτερα σφάλματα, τὰ ἐν τε τῷ πρακτικῷ καὶ τῷ δογματικῷ, ἦτοι θεωρητικῷ, τὸ ἐν τούτοις ὕδαρες καὶ εὐδιάλυτον εἰς οἶνον μετατίθει (= μεταβάλλει), τὸν στύφοντα λέγω καὶ εὐφραίνοντα βίον καὶ λόγον» (PG 123,1192C).

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ μεταφέρουμε ἐπίσης μία πολὺ ὠραία παρατήρηση τοῦ Παν. Τρεμπέλα, ἡ ὁποία συνοψίζει καὶ ἀκολουθεῖ τοὺς προηγουμένους ἐρμηνευτές: «Ἡ ἐναρξὶς τῶν θαυμάτων τοῦ Χριστοῦ ἐγένετο διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον. Τοῦτο δ' ὑποδηλοῖ τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου καὶ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ κατάρα τοῦ νόμου μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα· τὰς συνήθεις τῆς ζωῆς ἐνισχύσεις εἰς πικρίαν καὶ τρόπον. Ἡ εὐλογία τοῦ εὐαγγελίου ὅμως μετατρέπει τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον»¹⁹.

Τὴν ἀποψη, ὅτι ἡ ὑπαρξὴ καὶ μετατροπὴ τοῦ νεροῦ σὲ κρασί μπορεῖ κάλλιστα νὰ συμβολίζει τὴ σχέση πολιτικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ γάμου, ὅπως γενικώτερα καὶ τὴ σχέση προεὐαγγελικοῦ Νόμου-κόσμου καὶ εὐαγγελικοῦ λόγου, ἐνισχύει καὶ τὸ ἐξῆς γεγονός: Ἡ χρησιμοποίησις δηλονότι νεροῦ γιὰ τὴν παρασκευὴν οἴνου ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ ὄχι ἢ ἐκ τοῦ μηδενὸς παραγωγὴ οἴνου, τὴν ὁποία θὰ μπορούσε ὁ Κύριος νὰ πραγματοποιήσει ὡς Θεὸς παντοδύναμος.

Ὁ Ἰω. Χρυσόστομος λέει ἐπ' αὐτοῦ: «Καὶ τί δήποτε πρὶν ἢ γεμίσει οὐκ ἐποίησε τὸ σημεῖον, ὁ πολλῶν θαυμαστότερον ἦν; Ἐτερον γὰρ ἐστὶν ὕλην ὑποκειμένην εἰς ποιότητα μεταβαλεῖν καὶ αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἐξ οὐκ ὄντων (= ἐκ τοῦ μηδενὸς) ποιῆσαι· θαυμαστότερον μὲν γὰρ ἐκεῖνο. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἂν ἔδοξεν εἶναι πιστὸν τοῖς πολλοῖς. Διὰ τοῦτο γοῦν πολλάκις τῶν θαυμάτων περικόπτει τὸ μέγεθος ἐκόν, ὥστε εὐπαράδεκτον μᾶλλον γενέσθαι» (PG 59,135B). Καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐπαναλαμβάνει καὶ προσθέτει: «Ἄρ' οὐν οὐκ ἠδύνατο καὶ χωρὶς τοῦ γεμισθῆναι τὰς ὑδρίας ὕδατος, δημιουργῆσαι οἶνον ἐξ οὐκ ὄντων; ἠδύνατο μὲν, ἀλλὰ πολλαχοῦ περικόπτει τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων, ὡς ἂν εὐπαράδεκτότερα γένοιτο· ἅμα δὲ ἵνα καὶ τοὺς διακόνους μάρτυρας ἔχη τοῦ θαύματος, τοὺς τὸ ὕδωρ ἐπιφορήσαντας ταῖς ὑδραῖαις» (PG 123, 1189-1192).

Βεβαίως, μπορεῖ νὰ ἐφήρμοσε ὁ Κύριος τὴν τακτικὴ αὐτὴ καὶ γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέρουν ὁ Ἰω. Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, τ.ἐ.

γιὰ νὰ γίνεῖ τὸ θαῦμα πρὸ προσώπου καὶ πρὸ εὐπαράδεκτο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ γιὰ νὰ ὑπάρχουν μάρτυρες. Ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται καθόλου νὰ προτιμήθηκε ἀπὸ τὸν Κύριον ἢ ἐν λόγῳ διαδικασίᾳ, γιὰ νὰ τονισθεῖ, γιὰ νὰ καταδειχθεῖ, ἢ μετατροπὴ τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος (πολιτικοῦ) τύπου συνάψεως γάμου (τοῦ νεροῦ) σὲ μυστήριον γάμου μὲ τὴν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας (σὲ καλὸ κρασί).

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω διαπιστώνουμε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν παρουσιάζει κάτι καινούριον, ἀλλὰ βελτιώνει τὸ ἤδη ὑπάρχον, τὸ μεταμορφώνει, τὸ μεταβάλλει. Δὲν ἦλθε γιὰ νὰ φτιάξει κάτι τὸ ἐντελῶς νέο, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὀλοκληρώσει τὸ ὑπάρχον καὶ νὰ τὸ ἐξυψώσει. Δὲν καταργεῖ τὸ θεσμὸ τοῦ γάμου, τὸ νόμο τοῦ γάμου, ὅπως δὲν κατήργησε καὶ τὸ Νόμο τῆς Π. Διαθήκης, ἀλλὰ τὸν «πληρώνει» (Πρβλ. Ματθ. 5,17). Ἄν ἐφτιαχνε ὁ Κύριος τὸ κρασί ἀπὸ τὸ μηδέν, θὰ μπορούσε νὰ ἐκληφθεῖ ἢ συμβολικῶς αὐτὴ πράξις ὡς ἀποδοκιμασία τοῦ ἤδη ὑφισταμένου γάμου. Ὁ Χριστὸς δὲν ἦλθε νὰ ξαναδημιουργήσει ἢ νὰ ξαναοικοδομήσει ὀλόκληρον τὸν κόσμον (ἀπὸ τὸ μηδέν) ἀλλὰ ἦλθε γιὰ νὰ τὸν ἀγιάσει.

Ἀκολουθῶν, ἂς ἔλθουμε καὶ στὸ γεγονός, ὅτι ὁ Κύριος δὲν εὐλόγησε τοὺς δύο τότε νυμφευομένους, ἀλλὰ τὸ νερό. Μὲ τὸ γεγονός αὐτὸ ἴσως θέλει νὰ μᾶς δείξει, ὅτι δὲν εὐλόγησε, δὲν ἠθέλε νὰ εὐλογήσει, ἐκείνους μόνο τοὺς δύο συγκεκριμένους ἀνθρώπους, ἀλλὰ γενικώτερα τὸ θεσμὸ τοῦ γάμου, καὶ ὅλους τοὺς τιμίους γάμους. Εὐλόγησε δηλαδή, ὅπως θὰ λέγαμε κατὰ τὸ σχῆμα συνεκδοχῆς τοῦ Συντακτικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου, ἢ τὸ ἓνα ἀντὶ τῶν πολλῶν²⁰. Χρησιμοποιοῦμε καὶ αὐτὴ τὴν ὀπτικὴ γωνία, γιὰ τὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐνδιαφερόμαστε νὰ δοῦμε, ἰδίως, τί συμβαίνει, τί γίνεται, μὲ τοὺς θεσμοὺς ἐκκλησιαστικῶν-κοινωνικῶν καὶ ὄχι μὲ τοὺς μεμονωμένους ἀνθρώπους.

Ἀλλὰ μπορούμε νὰ προχωρήσουμε καὶ ἀκόμη πάρα πέρα. Μὲ τὴν ἐμφανὴ μετατροπὴ τοῦ νεροῦ σὲ κρασί ἔγινε τότε καὶ γίνεται σήμερον γνωστὴ καὶ αἰσθητὴ ἢ θαυματουργικὴ ἐπίδρασις τῆς εὐλογίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ μετάδοσις τῆς Θ. Χάριτος μὲ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου στοὺς νυμφευομένους. Ἄν εὐλογοῦσε ὁ Κύριος τοὺς τότε νυμφευομένους στὸ γάμο τῆς Κανῆ, δὲν θὰ γινόταν ἐμφανὴς καὶ αἰσθητὴ τουλάχιστον στοὺς ἄλλους συνδαιτυμόνες καὶ καλεσμένους ἢ ἀλλοίωση, ἢ μεταβολὴ ποὺ θὰ αἰσθάνονταν μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλωστε αὐτὴ ἢ ἀλλοίωση, ὅπως εἶναι καὶ φυσικὸ, δὲν γίνεται οὔτε σήμερον αἰσθητὴ

τοῦτο μηδὲν ὕδατος διαφέροντα, μεταβληθῆναι πρὸς θέρημν πνευματικὴν καὶ στυφιν ἐνάρετον καὶ πῆξιν ἠθῶν, ὥστε καὶ ἐτέρους εὐφραίνειν δύνασθαι» (PG 129,1153A).

19. Ὑπόμνημα εἰς Ἰωάννην, σελ. 90.

20. Ἀχ. Τζαφτζάνου, Συντακτικὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσας, Ἐν Ἀθήναις, σελ. 177, παρ. 187,1, καὶ Κων. Κατεβαίνη, Συντακτικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, Ἀθήναις, σελ. 176, παρ. 485.

στούς παρευρισκομένους στο μυστήριο του γάμου δὲν γίνεται δηλαδή ἀντιληπτό ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐκεῖνο τὸ αἶσθημα τῆς χάριτος ποὺ αἰσθάνονται πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νυμφευομένους κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν ἀπὸ τὸν ἱερέα.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλον ἕνα ἀκόμη λόγο μπορούμε νὰ ὑποθέσουμε καὶ νὰ προβάλλουμε ὡς ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα, γιατί δὲν εὐλόγησε τοὺς δύο νυμφευομένους ὁ Κύριος στὸ γάμο τῆς Κανᾶ. Καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ παράκληση γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ θαύματος, γιὰ τὴν μετάδοση τῆς χάριτος, δὲν ἐγίνε ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς νυμφευομένους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Θεοτόκο. Ἐπρεπε ὅμως οἱ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενοι νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἔλλειψη καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς εὐεργεσίας καὶ νὰ ζητήσουν οἱ ἴδιοι τὴν εὐλογία, ὥστε νὰ λάβουν τὴν χάρη. Ὁ Ἰω. Χρυσόστομος παρατηρεῖ σχετικῶς: «Ἐχρῆν δὲ τοὺς δεομένους προσελθεῖν, καὶ δεηθῆναι... ἵνα αὐτοὶ τὸ γινόμενον μετὰ πολλῆς δέξωνται τῆς συγκαταθέσεως. Ὁ μὲν γὰρ εἰδὼς ὅτι ἐν χρεία καθέστηκεν, ἐπειδὴν τύχη ὄντων αἰτεῖ, πολλὴν ἔχει τὴν χάριν' ὁ δὲ τῆς χρείας μὴ λαβὼν αἰσθῆσιν, οὐδὲ τῆς εὐεργεσίας σαφῆ καὶ τρανὴν αἰσθῆσιν λήφεται» (PG 59,134B).

Καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἐπισημαίνει κατηγορηματικότερα τὴν προϋπόθεση αὐτὴ γιὰ τὴν τέλεση τοῦ θαύματος καὶ τὴ λήψη τῆς χάριτος, ἐνῶ συγχρόνως καὶ ἐμμέσως δικαιολογεῖ καὶ τὴ «σκληρότητα» τῶν λόγων τοῦ Κυρίου πρὸς τὴ μητέρα Του, λέγοντας: «Εἰ γὰρ, φησὶν, οὐκ ἔστιν οἶνος, ἔδει αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς μὴ ἔχοντας προσελθεῖν καὶ ἀξιώσασιν, καὶ οὐχὶ σὲ τὴν μητέρα» (PG 123,1189A).

Ἔτσι, μπορούμε νὰ ποῦμε, ὅτι τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπομένως καὶ τὸ μυστήριο τοῦ γάμου, μεταδίδουν τὴ χάρη τους σ' ἐκείνους ποὺ τὸ θέλουν καὶ τὸ ἐπιζητοῦν, καὶ ὄχι μαγικῶς καὶ ἀναγκαστικῶς καὶ στοὺς ἀντιτιθεμένους ἢ ἀδιαφόρως τοποθετούμενους.

Ἐξ ἄλλου ἔτσι μπορούμε νὰ προσθέσουμε καὶ μία ἄλλη δικαιολογία, γιὰ νὰ κατανοήσουμε καλλίτερα, καὶ τὸ γιατί ὁ λόγος τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν Θεοτόκον «τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι, οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου», ἦταν «σκληρός». Καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἐκεῖνος ὁ γάμος δὲν γινόταν μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς μητρός του, ἢ μετὰξὺ τῆς μητρός του καὶ κάποιου ἄλλου προσώπου, ὥστε αὐτὴ νὰ ζητεῖ τὴν εὐλογία γιὰ μία τέτοια σχέση. Ὁ γάμος δηλ. αὐτὸς δὲν ἀφοροῦσε τὴ Θεοτόκο, ἀλλὰ τρίτα πρόσωπα.

6. Ἐπίλογος.

Τεματίζοντας τὴν «ἐνδεικτικὴ» παράθεση τῶν

φαινομενικῶν «ἀντιθέσεων» λόγων καὶ πράξεων στὴν εὐαγγελικὴ περικοπὴ τοῦ Ἰωάννου (κεφ. 2, 1-11), τὴ σχετικὴ μὲ τὸ θαῦμα στὸ γάμο τῆς Κανᾶ, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν ἀναλυτικὴ ἔκθεση τῆς βαθυτέρας ἐννοίας αὐτῶν, καθὼς καὶ τῶν δογματικο-κανονικῶν προεκτάσεων τους καὶ συνεπειῶν, συμπερασματικῶς ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ Ἰησοῦς μὲ τὴν παρουσία του στὸ γάμο αὐτὸ τῆς Κανᾶ ἀναγνωρίζει ἢ ἔστω ἀνέχεται τὸν Ἰσραηλιτικὸ γάμο, ὅπως κατ' ἐπέκταση καὶ κάθε νόμιμο καὶ ἐπίσημο τύπο συνάψεως γάμου, βεβαίως τιμίου γάμου.

2) Μὲ τὴν εὐλογία τοῦ νεροῦ καὶ τὴ μετατροπὴ του σὲ κρασί ὁ Κύριος τὸ θεσμὸ τοῦ ἀπλοῦ πολιτικοῦ γάμου θέλει νὰ τὸν μετατρέψει σὲ εὐλογημένη, χαρμόσυνη καὶ εὐτυχισμένη συμβίωση.

3) Μὲ τὴν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας ὕστερα ἀπὸ τὴν ἔνωση τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Ἐκκλησία, ὕστερα δηλαδή ἀπὸ τοὺς γάμους τοῦ ἐσφαγμένου ἀρνίου, οἱ ὁποῖοι πραγματοποιήθηκαν κατ' ἐξοχίαν ἐπάνω στὸ σταυρὸ καὶ συνεχίζονται μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, κάθε χριστιανικὸς γάμος (κάθε μυστήριον γάμου) ἐξεικονίζει τὴν ἔνωση αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Ἐκκλησία Του.

4) Ἄλλη συνέπεια τῆς εὐλογίας αὐτῆς εἶναι, ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία Του μετατρέπει τὸν ἀπλὸ θεσμὸ τοῦ γάμου σὲ μυστήριον, ὅπου ἐπιδαμιλεύεται ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ σὲ ὅσους τὸ ἐπιθυμοῦν καὶ τὸ ἐπιζητοῦν.

5) Ὁ Κύριος μὲ τὴν παρουσία Του καὶ τὴν εὐλογία τοῦ «νεροῦ» στὸ γάμο τῆς Κανᾶ εὐλογεῖ ἕνα θεσμὸ γενικότερα καὶ ὄχι (μόνο) ἐκεῖνο τὸ ζευγάρι εἰδικῶς. Ἦθελε νὰ εὐλογήσει περισσότερο τὸ θεσμὸ τοῦ γάμου, παρὰ ὀρισμένα πρόσωπα, καὶ γι' αὐτὸ εὐλόγησε τὸ νερὸ (σχῆμα συνεκδοχῆς, τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου).

6) Ὁ Χριστὸς μετέτρεψε τὸ νερὸ σὲ κρασί καὶ δὲν παρασκεύασε τὸ κρασί ἀπὸ τὸ μηδέν, γιατί δὲν ἤθελε νὰ ἀποδοκιμάσει τὸν ἤδη ὑπάρχοντα θεσμὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ ἤθελε νὰ τὸν ἀναβιβάσει σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο, σὲ μυστήριον μέγα.

7) Ἔτσι ὅμως συγχρόνως καταφαίνεται, ὅτι ὁ πολιτικὸς γάμος σήμερα γιὰ τὸ χριστιανὸ δὲν εἶναι πρόοδος καὶ ἀνοδος, ἀλλὰ ὀπισθοδρόμηση καὶ κάθοδος πρὸς εὐτελέστερα εἶδη συνάψεως γάμου.

(Τέλος)

Ἕνας ἄγνωστος τίτλος

ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ: DOCTOR EUCHARISTIAE (Διδάσκαλος τῆς Θ. Εὐχαριστίας)*

Τὴν ἐντοση ὁμως αὐτῆ τῶν Λατίνων πολὺ ἄνετα ἀντιμετωπίζει ὁ βυζαντινὸς συγγραφεὺς τῆς Θεσσαλονίκης. Χρησιμοποιώντας τὸ ἴδιο Χρυσοστομικὸ χωρίο παρατηρεῖ εὐστοχα, ὅτι καὶ ὁ δημιουργικὸς λόγος τοῦ Θεοῦ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε» δὲν ἀρκεῖ ἀπὸ μόνος του γιὰ τὴν αὐξηση καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τοῦτο ἔχουμε ἀνάγκη «καὶ γάμου

εἶναι ἐσφαλμένη ἢ ἐρμηνεία τοῦ τελευταίου προαναφερθέντος χωρίου τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου ἀπὸ τοὺς Λατίνους καὶ ὀδηγεῖ σὲ κακοδοξία ἀπαράδεκτη καὶ ἐπικίνδυνη σχετικὰ μὲ τὸ Μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὅπως καὶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα Μυστήρια.

3. Φρικτὰ Μυστήρια

Ἄλλ' ἄς ἐπανεέλθουμε στὴ διδασκαλία τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου. «Φρικτὰ ὄντως τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ἐτόνιζε, φρικτὸν ὄντως τὸ θυσιαστήριον»⁴⁴. Ἐπάνω στὴν ἁγία Τράπεζα τελοῦνται μὲ τὴ σύμπραξη τοῦ ἀδύναμου ἀνθρώπου - ἱερέως «φρικτὰ μυστήρια καὶ πολλῆς γέμοντα τῆς σωτηρίας»⁴⁵, «φρικτωδεστάτη θυσία»⁴⁶.

Ἀκόμη ἡ ἁγία Τράπεζα τῆς Θ. Εὐχαριστίας δὲν εἶναι μόνον «φρικτὴ καὶ θεία»⁴⁷, ἀλλὰ καὶ «τράπεζα μυρίων γέμουσα ἀγαθῶν»⁴⁸. «Αὕτη ἡ τράπεζα τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὰ νεῦρα, τῆς διανοίας ὁ σύνδεσμος, τῆς παρηρησίας ἢ ὑπόθεσις, ἢ ἐλπὶς, ἢ σωτηρία, τὸ φῶς, ἢ ζωὴ»⁴⁹.

Ἡ ἁγία Τράπεζα εἶναι κάτι τὸ θεῖο, τὸ ὑπερκόσμιον, τὸ ἀσύλληπτον. Εἶναι τὸ τραπέζι τοῦ Θεοῦ στὴ γῆ⁵⁰. Πῶς, λοιπόν, νὰ μὴν εἶναι πηγὴ ἀγαθῶν γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀνώτερη ἀπὸ τὴν πηγὴ τοῦ Παραδείσου, ἀφοῦ «ὃ ἦν αὐτῷ τιμιώτερον ἀπάντων, ὁ μονογενὴς παῖς, τοῦτον ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἐχθρῶν, καὶ οὐκ ἔδωκεν μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ δοῦναι τράπεζαν ἡμῖν αὐτὸν παρέθηκεν»⁵¹. Κατὰ τὴν «ἱερὰν μυσταγωγία»,

Τοῦ Ἀρχιμ. **ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΝΟΥ,**
Ἱεροκέρυκος

καὶ συναφείας καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας». Τὸ συμπέρασμα: «Καθάπερ ἐκεῖ πρὸς παιδοποιῶσαν ἀναγκαῖον ἠγοῦμεθα τὸν γάμον καὶ μετὰ τὸν γάμον ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου πάλιν εὐχόμεθα καὶ οὐ δοκοῦμεν ἀτιμάζειν τὸν δημιουργικὸν λόγον, εἰδότες αἴτιον μὲν αὐτὸν εἶναι τῆς γενέσεως, ἀλλὰ τὸν τρόπον τοῦτον διὰ γάμου, διὰ τροφῆς, διὰ τῶν ἄλλων· οὕτω καὶ ἐνταῦθα πιστεύομεν αὐτὸν εἶναι τὸν ἐνεργοῦντα τὸ μυστήριον τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ἀλλ' οὕτω διὰ ἱερέως, δι' ἐντεύξεως αὐτοῦ καὶ εὐχῆς»⁴².

Ἐξάλλου θὰ τονίσει στὴ συνέχεια ὁ Καβάσιλας, ἀναιρώντας τὴν Λατινικὴ κακοδοξία, ὅλα τὰ Μυστήρια τελοῦνται μὲ τὶς καθιερωμένες Εὐχῆς τῶν ἱερέων. Διότι «εὐχῆ τὰ μυστικά τελεῖν οἱ Πατέρες παρέδωσαν, ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἐκείνους ἐκδεξαμένων παραλαβόντες μετὰ πολλοὺς ἄλλους καὶ Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, οἱ μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι ...τὸν δὲ τοῦ Κυρίου περὶ τῶν μυστηρίων λόγον, ἐν εἶδει διηγήσεως λεγόμενον, πρὸς ἁγιασμὸν τῶν δώρων ἀρκεῖν οὐδεὶς οὔτε τῶν ἀποστόλων οὔτε τῶν διδασκάλων εἰπὼν φαίνεται»⁴³.

Ἐπομένως κατὰ τὸν Ν. Καβάσιλα, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν γνήσια Ὁρθόδοξη παράδοση,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 93 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

42. Ἐνθ' ἀν. σ. 148.

43. Ἐνθ' ἀν. σσ. 154, 156.

44. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, Ὁμιλ. ΜΣΤ', ΑΑΠ 73, 353.

45. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ., Ὁμιλ. ΚΕ', 310D, ΑΑΠ 65, 250.

46. Ἱ. Χρυσ. Περὶ Ἱερωσύνης, Λόγος ΣΤ', 424B, ΑΑΠ 6.

47. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτήρος, 364E, ΑΑΠ 21.

48. Ἱ. Χρυσ. Κατήχησις Β', 27, ΑΑΠ 7.

49. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν Α' Κορ., Λόγ. ΚΔ', ΕΠΕ 18A, 102-104.

50. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτήρος, 365A, ΑΑΠ 21.

51. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΚΕ', 311C-D, ΑΑΠ 65, 251.

κατὰ τὴν ὁποία τελοῦμε «τὴν ἄμωμον καὶ ἀγίαν θυσίαν»⁵² «ἐσφαγμένος πρόκειται ὁ Χριστός... ἵνα εἰρηνοποιήσῃ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς»⁵³.

Τὸ Μυστήριο τῆς θ. Εὐχαριστίας ἀποτελεῖ «δεῖπνον πνευματικόν», ὃ δὲ πιστὸς ποῦ συμμετέχει σ' αὐτὸ «συνανακλίνεται τῷ Δεσπότη»⁵⁴. Ἀποτελεῖ «τράπεζα βασιλική»⁵⁵, ὅπου μὲ τὰ «φρικτὰ μυστήρια»⁵⁶ μὲ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγ. Πνεύματος⁵⁷, ἔχουμε τὸν Ἄμνὸ τοῦ Θεοῦ⁵⁸, «τὸ σῶμα τὸ δεσποτικόν», «τὸ πρόβατον ἐσφαγμένον καὶ ἀπηρτισμένον»⁵⁹.

Κατὰ τὴ θ. Εὐχαριστία μέσα στοῦ «φοβερόν καὶ φρικωδέστατον» ἅγιο Ποτήριον⁶⁰ ἔχουμε τὸ πραγματικὸ Αἶμα τοῦ Κυρίου μας «τὸ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ρεῦσαν»⁶¹, τὸ «αἶμα, ὃ τὸ χειρόγραφον τῶν ἁμαρτιῶν ἀπήλειψεν, τὸ αἶμα, ὃ τὴν ψυχὴν ἐκάθηρεν, ὃ τὴν κηλίδα ἀπέπλυνεν, ὃ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐθριάμβευσεν»⁶².

Πράγματι κατὰ τὴν θ. Εὐχαριστία, κατὰ τὴν «θεικὴ θυσία»⁶³ καὶ τὰ «ἀπόρρητα ταῦτα μυστήρια»⁶⁴ ἔχουμε αὐτὸ τὸ Ἐσταυρωμένο Σῶμα τοῦ Κυρίου, «τὸ ἡμαγμένον, τὸ λόγῃ πληγέν, καὶ σωτηρίους πηγὰς ἀναβλύσαν, τὴν τοῦ αἵματος, τὴν τοῦ ὕδατος τῆ οἰκουμένη πάσῃ»⁶⁵.

«Βούλει καὶ ἐτέρωθεν τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ μαθεῖν; Ἐρώτησον τὴν αἰμορροοῦσαν, τὴν οὐκ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ περικειμένου αὐτῷ ἱματίου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τούτου ὀλοκλήρου, ἀλλὰ τοῦ κρασπέδου ἀψαμένῃν· ἐρώτησον τὴν θάλασσαν, τὴν ὑπὲρ τῶν νῶτων αὐτὸ βαστάξασαν· ἐρώτησον καὶ αὐτὸν τὸν διάβολον, καὶ εἰπέ· πόθεν ἔχεις

τὴν πληγὴν τὴν ἀνίατον; πόθεν οὐκέτι ἰσχύεις οὐδέν; ... Ἐρώτησον καὶ τὸν θάνατον, καὶ εἰπέ· πόθεν ἀνηρέθη σου τὸ κέντρον; πόθεν κατελύθη σου τὸ νίκος; πόθεν ἐξεκόπη σου τὰ νεῦρα; ...καὶ τὸ σῶμα αἰτιάσεται τοῦτο»⁶⁶.

«Φρικτὰ» λοιπὸν κατὰ τὴ διδασκαλία τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, φρικτὰ πράγματα τελοῦνται ἐπάνω στὴν ἀγία Τράπεζα κατὰ τὸ Μυστήριο τῆς θ. Εὐχαριστίας, τὰ ὁποία κατανοοῦνται μόνο μὲ τὴ βοήθεια τῆς πίστεως. Οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ ἔχουν τὴν ἀγνὴ καὶ ἀπερίεργη πίστη τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι δὲν θορυβήθηκαν ἀπὸ τοὺς «σκληροὺς» λόγους τοῦ Κυρίου σχετικὰ μὲ τὸ ὑπερφυῆς Μυστήριο καὶ δὲν ἐγκατέλειψαν τὸ Διδάσκαλό τους ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ «ἐπέιθοντο καὶ ἠκολούθουν, καὶ ὠμολόγουν ρήματα ζωῆς αἰωνίου αὐτὸν ἔχειν· τοῦτο γὰρ μαθητοῦ, τὸ μὴ περιεργάζεσθαι τὰ τοῦ διδασκάλου, ἀλλ' ἀκούειν καὶ πείθεσθαι καὶ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἀναμένειν τῆς λύσεως»⁶⁷.

Ἐξάλλου ὁ Κύριος, προλαβαίνοντας κάποιον φυσικὸ, ἴσως, ἀνθρώπινο δισταγμὸ, παρὰ τὴν ἀνεπιφύλακτη ὑπακοή ποῦ ἔδειξαν στὰ λόγια του, πρῶτος ἦπιε ἀπὸ τὸ Ἄχραντο Αἶμα τοῦ κατὰ τὸ Μυστικὸ Δεῖπνο τῆς Μ. Πέμπτης. «Πρῶτος αὐτὸς τοῦτο ἐποίησεν, ἐνάγων αὐτοὺς ἀταράχως εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων. Διὰ τοῦτο τὸ ἑαυτοῦ αἶμα αὐτὸς ἔπιεν»⁶⁸.

4. Μὲ πίστη

Ἐπομένως ὀφείλουμε μὲ πίστη, μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς νὰ προσεγγίζουμε τὸ ἱερὸ Μυστήριο, ὅπως καὶ γενικῶς ὅλα τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας. «Χρὴ ...πάντα τὰ μυστήρια τοῖς ἔνδον ὀφθαλμοῖς κατοπτρεύειν»⁶⁹. Πρέπει νὰ ἔχουμε μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη στοῦ λόγο του παρὰ στὶς αἰσθήσεις μας. Διότι «ὁ μὲν λόγος αὐτοῦ ἀπαράλογιστος, ἡ δὲ αἴσθησις ἡμῶν εὐεξαπάτητος. Οὗτος οὐδέποτε διέπεσεν· αὕτη δὲ τὰ πλείονα σφάλλεται. Ἐπεὶ οὖν ὁ λόγος φησὶ «τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου» καὶ πειθώμεθα καὶ πιστεύωμεν, καὶ νοητοῖς αὐτὸ βλέπωμεν ὀφθαλμοῖς. Οὐδὲν γὰρ αἰσθητὸν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ

52. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτήρος, 364E, 365C, ΑΑΠ 21.

53. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, Ὁμ. Α', 384E, ΑΑΠ 21.

54. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, Ὁμ. Γ', 723C, ΑΑΠ 21.

55. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν Α' Κορ., Λόγ. ΚΔ', ΕΠΕ 18A, 90.

56. Ἱ. Χρυσ. Ἐνθ' ἄν. σ. 82.

57. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ Κοιμητήριον καὶ τὸν Σταυρόν, 401D, ΑΑΠ 21.

58. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα Β', 392E, ΑΑΠ 21.

59. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ Κοιμητήριον καὶ τὸν Σταυρόν, 401C, Ε', ΑΑΠ 21.

60. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν Α' Κορ., Λόγ. ΚΔ', ΕΠΕ 18A, 82.

61. Ἱ. Χρυσ. Ἐνθ' ἄν. σ. 84.

62. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ Κοιμητήριον καὶ τὸν Σταυρόν 402A, ΑΑΠ 21.

63. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν Α' Κορ., Λόγ. ΚΔ', ΕΠΕ 18A, 86.

64. Ἱ. Χρυσ. Ἐνθ' ἄν. Λόγος ΛΔ', ... σ. 420.

65. Ἱ. Χρυσ. Ἐνθ' ἄν. Λόγος ΚΔ', ... σ. 98.

66. Ἱ. Χρυσ. Ἐνθ' ἄν. σσ. 98-100.

67. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, Ὁμιλ. ΜΣΤ', ΑΑΠ 73, 350-351.

68. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΠΒ', 783B, ΑΑΠ 69, 280.

69. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, Ὁμιλ. ΜΖ', ΑΑΠ 73, 359.

Χριστός· ἄλλ' ἐν αἰσθητοῖς μὲν πράγμασι, πάντα δὲ νοητά...». Ἐν εἵμασθε χωρὶς σῶμα, θὰ μᾶς παρέδιδε ὁ Κύριος «ἀσώματα δῶρα· ἐπειδὴ δὲ ἐν σῶματι συμπλέκεται ἡ ψυχὴ, ἐν αἰσθητοῖς τὰ νοητά σοι παραδίδωσι»⁷⁰.

Ἔτσι ἀκριβῶς, μὲ τὴν πίστη, «νοητοῖς ὀφθαλμοῖς» θὰ ἐκπληρώσει ὁ πιστὸς χριστιανὸς τὸν βαθύ, τὸν ἀνέκφραστο καὶ ἐνδόμυχο πόθο του νὰ δεῖ, ν' ἀντικρύσει τὸν Χριστό. «Πόσοι νῦν λέγουσιν, ἐβουλόμην αὐτοῦ τὴν μορφήν ἰδεῖν, τὸν τύπον, τὰ ἱμάτια, τὰ ὑποδήματα». Ἄλλὰ νά! τὸν βλέπουμε, τὸν βλέπεις, ἀδελφέ, «αὐτοῦ ἅπτη, αὐτὸν ἐσθίεις. Καὶ σὺ μὲν ἱμάτια ἐπιθυμεῖς ἰδεῖν· αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν σοι δίδωσιν, οὐκ ἰδεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄψασθαι καὶ φαγεῖν καὶ λαβεῖν ἔνδον»⁷¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

«ΕΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ...»

«Διὰ τῶν μυστηρίων ἀναμνήσκει ὁ Κύριος τῆς σφαγῆς» Του⁷². Ἔτσι ἡ θ. Εὐχαριστία, «τὰ φρικώδη μυστήρια καὶ πολλῆς γέμοντα τῆς σωτηρίας, τὰ καθ' ἐκάστην τελούμενα ...πολλῶν ἐστιν εὐεργητημάτων ἀνάμνησις, καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας ἐνδείκνυται», δηλαδή τὴν ὑπέρτατη θυσία τοῦ Γολγοθᾶ⁷³.

Ἡ θ. Εὐχαριστία ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτῆ τῆς ἀνάμνησης ἐνὸς ἀξιωματόμου γεγονότος τῆς θ. Οἰκονομίας μοιάζει μὲ τὴν ἑορτὴ τοῦ ἑβραϊκοῦ Πάσχα. Ὅπως ὁ Μωυσῆς παρήγγειλε στοὺς Ἰσραηλίτες «καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα ὑμῖν αὕτη μνημόσυνον· καὶ ἐορτάσετε αὐτὴν ἑορτὴν Κυρίῳ εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν· νόμιμον αἰώνιον ἐορτάσετε αὐτήν» (Ἐξοδ. 12, 14), ἔτσι καὶ ὁ Κύριος εἶπε στοὺς μαθητὰς του «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν»⁷⁴.

Ἐπάρχει ὅμως καὶ κάποια διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ ἑβραϊκὸ Πάσχα καὶ τὸ Μυστήριον τῆς θ.

Εὐχαριστίας στὸ σημεῖο τῆς ἀνάμνησης. «Τοῖς μὲν Ἰουδαίοις κατ' ἐνιαυτὸν ὑπόμνημα τῶν οἰκείων εὐεργεσιῶν ταῖς ἐορταῖς ἐνέδησεν ὁ Θεός· σοὶ δὲ καθ' ἐκάστην, εἰς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν διὰ τούτων τῶν μυστηρίων»⁷⁵.

Ἔτσι ὁ πιστὸς ἔχει τὸ προνόμιο κάθε φορὰ ποὺ τελεῖται τὸ Μυστήριον τῆς θ. Εὐχαριστίας νὰ ξαναθυμᾶται τὶς ἀπειρες εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, νὰ μνημονεύει «τῶν μεγάλων ἐκείνων δωρεῶν... ὅτι τῆς πλάνης ἀπήλλαξε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὅτι μακρὰν ὄντας ἐγγὺς ἐποίησεν, ὅτι ἐλπίδα μὴ ἔχοντας καὶ ἀθέους ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφούς ἑαυτοῦ κατεσκευάσασκε καὶ συγκληρονόμους»⁷⁶.

Παράλληλα ὁ χριστιανὸς μὲ τὴν εὐγνωμοσύνη ποὺ αἰσθάνεται γιὰ τὸν μεγαλόδωρο Κυρίῳ του, «ἐννοώντας» τί «πέπονθεν ὁ δεσπότης του», γίνεται «φιλοσοφώτερος», ἀντιμετωπίζει πρὸ χριστιανικὰ τὴ ζωὴ καὶ τὰ προβλήματα τῆς⁷⁷.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, δηλαδή μὲ τὸ νὰ συνδέσει ὁ Κύριος «τῆς εὐεργεσίας τὸ μνημόσυνον τῶν μυστηρίων» τῆς θ. Εὐχαριστίας, ὅχι μόνον διετήρησε ζωτανὴ στὴ μνήμη τοῦ πιστοῦ τὴ λυτρωτικὴ του θυσία, ὅπως καὶ τὸ ἀνάλογο ἠθικὸ δέον στὴ συνείδησή του, ἀλλὰ ἔφραξε καὶ «τῶν αἰρετικῶν τὰ στόματα». Ἐκείνων ποὺ ἀρνοῦνται τὴ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπως γιὰ παράδειγμα τῶν Δοκητῶν. Διότι ὅταν λένε «πῶθεν δῆλον ὅτι ἐτύθη ὁ Χριστός; μετὰ τῶν ἄλλων (ἐπιχειρημάτων) καὶ ἀπὸ τῶν μυστηρίων αὐτοῦς ἐπιστοιμίζομεν. Εἰ γὰρ μὴ ἀπέθανεν ὁ Ἰησοῦς, τίνος σύμβολα τὰ τελούμενα»;

Πρὸ συγκεκριμένα ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Ἐπειδὴ ἔμελλον οἱ περὶ Μαρκίωνα καὶ Οὐαλεντίνον καὶ Μανιχαῖον φύεσθαι, ταύτην ἀρνούμενοι τὴν οἰκονομίαν, διηνεκῶς ἀναμνήσκει τοῦ πάθους καὶ διὰ τῶν μυστηρίων, ὥστε μηδένα παραλογισθῆναι· ὁμοῦ μὲν σώζων, ὁμοῦ δὲ παιδεύων διὰ τῆς ἱεραῆς τραπέζης ἐκείνης»⁷⁸.

(Συνεχίζεται)

70. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΠΒ', 787D, ΑΑΠ 69, 286-7.

71. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΠΒ', 787E, ΑΑΠ 69, 287.

72. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΠΒ', 782A, ΑΑΠ 69, 278.

73. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΚΕ', 311D, ΑΑΠ 69, 250.

74. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΠΒ', 783A, ΑΑΠ 69, 279.

75. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. Ν', 517D, ΑΑΠ 69, 387.

76. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν Α' Κορ., Λόγ. ΚΔ', ΕΠΕ 18A, 82-84.

77. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὴν Α' Κορ., Λόγ. ΚΖ', ΕΠΕ 18A, 202.

78. Ἱ. Χρυσ. Εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Ὁμιλ. ΠΒ', 783B-C, ΑΑΠ 69, 280.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΜΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ

(Θεολογική - Έκκλησιολογική άποψις)*

Οί άγαμες μητέρες μέσα στην γενική άμφισβήτησι άξιών και θεσμών, άμφισβητούν τον διγονεϊκό θεσμό οικογενείας, για να άπαλλαγούν από το βάρος του άνδρα και χαρούν τα αγαθά της άπόλυτης έλευθερίας, να αυτοπροσδιορίζονται σε κάθε ένέργεια της ζωής τους χωρίς κανένα έλεγχο και έμπόδιο. «Θύματα του περιβάλλοντος, που προσπάθησε να τις πείσει ότι είναι

Του πανοσ. Άρχιμ. κ. **EMMANΟΥΗΛ ΚΑΛΥΒΑ**
Τεροκήρυκος Ί. Μητροπόλεως Άττικής

τόσο μαγευτικό να είσαι έλεύθερος, να κάνεις ότι θέλεις, όπως θέλεις, όποτε θέλεις, οί άγαμες μητέρες, άρνούμενες το κοινωνικό κατεστημένο, βρίσκονται ξαφνικά μόνες και δυστυχημένες με ένα παιδί στην άγκαλιά»³⁸.

Ό φεμινισμός θέλει να καθιερώσει ως τρόπον ζωής την άγαμη μητρότητα. Στην Ελλάδα είναι ένα σπάνιο φαινόμενο, αλλά στην Ευρώπη και στον κόσμο τείνει να λάβει τη μορφή θεσμού, τρόπου ζωής. Παρά ταύτα δεν έχει κατορθώσει ακόμη να γίνη κανόνας οικογενειακής ζωής: «...ή συνειδητή έπιλογή του status της άνύπαντρης μητέρας δεν έχει αποκτήσει — ακόμη — μαζικό χαρακτήρα»³⁹.

Η νέα γενετική τεχνολογία της έξωσωματικής γονιμοποίησης δύναται να χρησιμοποιηθή από τη φεμινίστρια γυναίκα, για να γίνη μητέρα χωρίς γάμο. Υπάρχει «δυνατότητα δημιουργίας μονογονεϊκής οικογένειας από άγαμη μητέρα, ή όποια είτε δεν έπιθυμεί είτε δεν μπορεί να συλλάβει φυσιολογικά. Στην περίπτωση αυτή κοινωνικά και νομικά αναγνωρίσιμη πατρότητα δεν ύπάρχει»⁴⁰.

Φαίνεται ότι ή οικογένεια άμφισβητείται. Έπιδιώκεται από τα φεμινιστικά κινήματα «το δικαίωμα της ισότητας των δύο φύλων σαν το δικαίωμα της γυναίκας για έλεύθερη σύλληψη»⁴¹. Μάλιστα και ή έπιλογή μητρότητας με έξωσωματική γονιμοποίηση χωρίς γάμο, ακόμη και χωρίς σεξουαλική σχέση, δίνει την έντύπωση ότι πεθαίνει ό θεσμός της οικογένειας. Παρά ταύτα, «ή οικογένεια, που άποτελείται από δύο γονείς ένωμένους με γάμο, συνεχίζει να συνιστά το κυρίαρχο μοντέλο οικογένειας»⁴².

Τί κάμει την άγαμη μητέρα να έπιλέγει συνειδητά την άγαμη - άνύπανδρη μορφή ζωής, την μονογονεϊκή οικογένεια, να έχη ένα παιδί και όλα τα βάρη και τα προβλήματα, μέσα στη μοναξιά, χωρίς να έχη έστω τη σκιά του άνδρα - συζύγου και πατέρα του παιδιού της; Γιατί, αν δύναται να πραγματοποιήσει γάμο με τον πατέρα του παιδιού της, άρνείται το γάμο; Τα βασικά αίτια είναι τα έξης:

Πρώτον, ή τραυματική έρωτική έμπειρία και συμβίωση με το άλλο φύλο κάμει τις άγαμες μητέρες να πάρουν «άπόφαση να άποκτήσουν ένα παιδί άρνούμενες τον άνδρα»⁴³. Δεύτερον, ή δυστυχής οικογενειακή έμπειρία από τις διαταραγμένες σχέσεις των γονέων, που πλήγωσαν τα παιδιά. Η άγαμη μητέρα άπορρίπτει πλέον τον θεσμό συζυγίας. «Είναι ή αντίδραση προς το νόμιμο ζευγάρι, όπου κυριαρχούν τα πρότυπα μητέρα - πατέρα, γιατί είναι άκριβώς αντίδραση προς τους ίδιους τους γονείς»⁴⁴, είναι εκδικησις προς τους γονείς. Τρίτον, με την συνειδητή έπιλογή της άγαμης μητρότητας ή άγαμη μητέρα άρνείται το θεσμό του γάμου, διότι τον θεωρεί ως κατεστημένο καταπιέσεως έφ' όσον την έμποδίζει στην πλήρη έλευθερία, την αυτονομία της και ακόμη στην δημιουργία πολλα-

* Συνέχεια εκ της σελ. 91 του ύπ' άρ. 2 τεύχους.

38. Μαρίας Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου, Οικογένειες με ένα γονέα, Άθήνα, 1981, σελ. 161.

39. Δήμητρας Κογκίδου, Μονογονεϊκές οικογένειες, φεμινιστικό Περιοδικό «Δίνη» 7/1994, άφιέρωμα: μητρότητα, σελ. 133.

40. Λ. Μ. Μουσούρου, Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Οικογένειας, Έκδόσεις Gutenberg, Β' έκδ., Άθήνα 1993, σελ. 114.

41. Μαρίας Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου, Όπου άνωτ. σελ. 160.

42. Δήμητρας Κογκίδου, Όπου άνωτ., σελ. 134.

43. Μαρίας Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου, Όπου άνωτ. σελ. 145.

44. Όπου άνωτέρω.

πλών έρωτικών σχέσεων και άλλαγής έραστών. Τέταρτον, ή άπόρριψις του γάμου είναι μία άκραιο φεμινιστική αντίδρασις προς τó άλλο φύλο, είναι τó σύνδρομο άπορρίψεως του άνδρικού φύλου. «Πολλές μόνες μητέρες εκφράζουν πολú συχνά... τήν έπιθυμία νά είναι “μόνα και πατέρας” για τó παιδί. Άρνούνται κατ’ αυτών τόν τρόπο ρόλο γονέα στον άντρα, θεωρώντας ότι αυτός ó ρόλος μπορεί νά υπάρξει μόνον όταν ή μητέρα δέν μπορεί “νά τά βγάλει πέρα” ...ύποδηλώνεται ένα είδος “παντοδυναμίας” τής μόνης μητέρας σέ σχέση με τó παιδί... Σέ όρισμένες περιπτώσεις ή έμπειρία τής μητρότητας προκαλεί και ένισχύει άσυνείδητες νευρωτικές συγκρούσεις, οί όποιες άκριβώς μπορούν νά οδηγήσουν σέ αυτή τήν έπιθυμία τής παντοδυναμίας. Έτσι σέ άρκετες περιπτώσεις μονογονεϊκότητας τά βαθύτερα κίνητρα τής ρήξης είναι ή έπιθυμία για άποκλειστική σχέση μητέρας - παιδιού. Οί νέες τεχνικές γονιμοποίησης, πού επιτρέπουν σήμερα —δυστυχώς— τήν ίκανοποίηση τής έπιθυμίας των μόνων γυναικών νά άποκτήσουν παιδί χωρίς συμμετοχή άνδρα... ένισχύουν τή συγκεκριμένη έπιθυμία τής παντοδυναμίας»⁴⁵. Αυτή ή τάσις τής γυναίκας για επίδειξι παντοδυναμίας, ή αυτοτηρωοποίησης, είναι νευρωτική και τελικά είναι άρνησις του φύλου του άνδρος, αλλά και τής γυναικός, άφού ή γυναίκα λειτουργεί σωστά ως γυναίκα και όχι ως άνδρογυναίκα.

Είναι δυνατόν νά γίνη θεσμός ή άγαμη μητρότητα; Είναι ύγιής, φυσική κατάστασις; Άσφαλώς όχι, διότι «όσο περισσότερο τó παραδοσιακό διγοεικό μοντέλο εκλαμβάνεται ως “κανονική” οικογένεια, τόσο περισσότερο άρνητικά βιώνεται ή κατάσταση τής μονογονεϊκότητας. Στις περιπτώσεις αυτές ή έμπειρία τής άνύπαντρης μητέρας ιδιαίτερα είναι τραυματική»⁴⁶.

Δέν είναι φυσική, ύγιής μορφή οικογενείας ή άγαμη μητρότητα και γενικά ή μονογονεϊκή οικογένεια. «Πράγματι, τó σχήμα αυτό οικογενείας έχει άντιμετωπισθεί, αλλά και άντιμετωπίζεται ως έκτροπή, ως κατάσταση παθολογική πού άφορά άτομα, πού είναι (ή θά έξελιχθούν σέ) προβληματικά. Οί οικογένειες αυτές θεωρούνται προϊόντα διάλυσης και άποδιοργάνωσης και, άκόμα, παθογόνες κυρίως όσον άφορά τήν

ανάπτυξη των παιδιών και τήν κοινωνικοποίησή τους»⁴⁷.

Η άγαμη μητρότητα άσφαλώς είναι ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. «Τά συστήματα μονογονεϊκών οικογενειών είναι έπιβλαβή τόσο για τά παιδιά όσο και για τήν οικονομία»⁴⁸.

Είναι άνεπαρκής ή μητέρα νά ύποκαταστήσει τόν πατέρα και νά αναλάβει νά παίξει τó ρόλο πατρότητας και μητρότητας συγχρόνως. Έκ τής φύσεως τής έπλάσθη ή γυναίκα νά λειτουργή στα πλαίσια του φύλου τής, ως μητέρα. Η άπουσία του πατέρα έχει δυσάρεστες έπιπτώσεις στην ψυχολογική έξέλιξι και ώριμανσι του παιδιού, μάλιστα του άγοριού, τó όποιο δέν θά έχη τó άνδρικό πρότυπο προς μίμησι και ώριμανσι «...άπορρίπτοντας τόν πατέρα του παιδιού ή άγαμη μητέρα, άπορρίπτει όχι μόνο τόν κοινωνικό νόμο, αλλά και τó σύμβολο του πατέρα και τόν ρόλο του, πού παίζει μέσα στο νόμιμο ζευγάρι... Ο νόμιμος γάμος έξακολουθεί και στην έποχή μας νά καθορίζει τις κοινωνικές δομές και έξασφαλίζει τήν “είσοδοχή” του παιδιού στην κοινωνία. Τó παιδί τής άγαμης μητέρας βρίσκεται ξαφνικά στερημένο από αυτές τις κοινωνικές δομές»⁴⁹.

Δέν επιτρέπεται ή γυναίκα νά θέλη νά λειτουργή αυτόνομα ως μητέρα άνευ συζύγου και πατέρα του παιδιού τής. Η φεμινιστική αντίδρασις κατά του άνδρος δέν μπορεί νά θυσιάξη και τó παιδί. «Η κακώς έννοουμένη αντίδρασις των φεμινιστριών κατά του άρσενικού και τής έξουσίας του στη γυναίκα του και στα παιδιά του, τροφοδοτεί μερικές φορές και στο παιδί τήν άρνηση του άνδρικού φύλου»⁵⁰. «Όμως οί συνέπειες αυτές τής άρνήσεως του άλλου φύλου, τó δέσιμο των παιδιών με τή μητέρα, ή έλλειψη του άνδρικού προτύπου και μάλιστα του πατέρα, δημιουργούν στο παιδί σειρά βιωμάτων και είναι υπεύθυνες για πολλές περιπτώσεις όμοφυλοφιλίας, όπως άποδεικνύει σέ ειδική μελέτη ή Beatrice Marbeau - Gleirens στο έργο τής “Άγαμες μητέρες”»⁵¹.

Η Έκκλησία όπως και ή Έπιστήμη βλέπουν

47. Α. Μ. Μουσούρου, “Όπου άνωτέρω, σελ. 83.

48. G. H. Thompson and P.A. Gongla. Βλέπε Α. Μ. Μουσούρου, “Όπου άνωτ. σελ. 84.

49. Μαρίας Μαντζιάφου - Κανελλοπούλου, “Όπου άνωτέρω, σελ. 163.

50. “Όπου άνωτέρω, σελ. 163.

51. “Όπου άνωτέρω, σελ. 163.

45. Δημήτρης Κογκίδου, “Όπου άνωτέρω, σελ. 140-141.

46. “Όπου άνωτέρω, σελ. 136.

ώς προβληματική την άγαμη μητρότητα και δὲν εἶναι ὑπὲρ τῆς νοοτροπίας θεομοιοποιήσεως αὐτῆς. Ἡ Ἐκκλησία, ὅπως κατωτέρω θὰ λεχθῆ, ἐπιθυμεί νὰ περιθάλλῃ τὶς άγαμες μητέρες και νὰ συμπαρασταθῆ στὰ ποικίλα προβλήματά τους, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ συμβάλῃ στὴν δημιουργία κανόνος τρόπου ζωῆς άγαμης μητρότητας, ἐπειδὴ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ζωῆς βλάπτεται και ἡ μητέρα και ὁ πατέρας και πρὸ παντὸς τὸ παιδί. Ἡ περίπτωση τῆς μητρότητας χωρὶς γάμο εἶναι σεβαστή, ἀλλὰ εἶναι παθολογική και χρειάζεται ἀντιμετώπισι μὲ πολλή άγάπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΚΑΤΑΞΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΑΜΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΓΑΜΟ

1. Ὑπέρβασις τῆς διαιρέσεως τῶν φύλων

Ὁ γάμος εἶναι κανὼν ἐπικοινωνίας και ἐκφράσεως τῆς άγάπης τῶν φύλων. Ἡ άγαμία εἶναι ἐξαιρέσεις χάριν μεῖζονος ἠθικῆς τελειώσεως και ἀφιερώσεως ὀλοκληρωτικῆς στὸ θεῖον ἔργον. Χωρὶς τὴν προσωπική κοινωνία και άγάπη τῶν φύλων μέσα στὴν ἀνδρόγυνη ἐνότητα ὁ ἀνδρας και ἡ γυναίκα αἰσθάνονται μονήρεις, μονοδιάστατοι. Διὰ τοῦτο «εἶπε Κύριος ὁ Θεός· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἀνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν»⁵².

Ἐπλασε τὴν Εὐα ὁ άγιος Θεὸς ἴση πρὸς τὸν ἀνδρα, «κατ' εἰκόνα και καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ», ὥστε ἀνδρας και γυναίκα νὰ λειτουργοῦν ἀρμονικά μέσα στὴν ἀνδρόγυνη ἐνότητα και ἐπικοινωνοῦν μὲ άγάπη και ὀλοκληρώνονται στὴν ἀρμονική ἀλληλοπεριχώρησι. Δὲν μειώνεται ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ στὸν ἀνθρωπο μὲ τὴν διαφοροποίησι σὲ ἄρρεν και θῆλυ· «και ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρρεν και θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς»⁵³. Και ὁ ἀνδρας και ἡ γυναίκα εἶναι ἕνας ἀδιαίρετος ἀνθρωπος ἀπέναντι τοῦ Δημιουργοῦ. Για νὰ ἐξυπηρετηθῆ ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων πλάθει ὁ Θεὸς ἀνδρα και γυναίκα, ὥστε μετὰ τὴν πῶσιν νὰ ὑπάρξῃ ὁ γάμος και ἡ παιδοποιία. Αὐτὴ ἡ διαφοροποίησις ἄρρεν-θῆλυ δὲν ἀναφέρεται στὸ ἀρχέτυπο, μοντέλλο, τοῦ ἀνθρώπου, τὸν Ἰ. Χριστό· «ἐπιτεχνᾶται (= ἐπινοεῖ) τῆ εἰκόνι τὴν περὶ ἄρρεν και θῆλυ διαφο-

ράν, ἥτις οὐκέτι πρὸς τὸ θεῖον ἀρχέτυπον βλέπει»⁵⁴, λέγει ὁ Γρηγόριος Νύσσης και προσθέτει σὲ ἄλλο σημείο ὅτι ὁ ἀνθρωπος εἶναι μεταξὺ Θεοῦ και ἀλόγου φύσεως και συνδέει τὸν κόσμον μὲ τὸν Θεόν. «Δύο τινῶν κατὰ τὸ ἀκρότατον πρὸς ἀλληλα διεστηκότων (= Θεοῦ-κόσμου) μέσον ἐστὶ τὸ ἀνθρώπινον... Τοῦ μὲν θεοῦ τὸ λογικόν τε και διανοητικόν, ὃ τὴν κατὰ τὸ ἄρρεν και θῆλυ διαφορὰν οὐ προσίεται· τοῦ δὲ ἀλόγου τὴν σωματικὴν κατασκευὴν και διάπλασιν εἰς ἄρρεν και θῆλυ μεμερισμένην»⁵⁵. Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, Ἰ. Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἀρχέτυπον τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ὑπάρχει διαφορὰ ἄρρενος και θῆλεος· «...οὐκ ἐνὶ ἄρρεν και θῆλυ πάντες γάρ... εἶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»⁵⁶.

Δὲν ὑπάρχει ὀντολογική διαφορὰ μεταξὺ ἄρρενος και θῆλεος, ἀλλὰ μόνο ψυχοχωματικὴ διαφοροποίησις, γιὰ νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἀμοιβαία ἔλξις, ἡ προσωπική κοινωνία, ἡ άγάπη, ὁ γάμος, ἡ ἀλληλοσυμπλήρωσις και ἔνωσις ἄρρενος-θῆλεος εἰς ἐν ὄλον και χάριν τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἶδους. Αὐτὴ ἡ στροφή τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ἕτερον φύλον εἶναι θείας προελεύσεως. Στὴν κοινωνία ἄρρενος και θῆλεος, στὴν ἀνδρόγυνη ἐνότητα, ὑπάρχει ἡ ὀλοκληρωσις τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐπλάσθη νὰ λειτουργῆ ὡς συνδετικὸς κρίκος ἐνώσεως τοῦ κτιστοῦ κόσμου μὲ τὸν ἄκτιστον Θεόν.

Δὲν ὑπάρχει διαίρεσις στὸν κόσμον και μεταξὺ ἄρρενος και θῆλεος πρὸ τῆς ἀμαρτίας και τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Ὅπως λέγει ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς οἱ 5 διαιρέσεις μεταξὺ κτιστοῦ και ἀκτιστοῦ, αἰσθητῶν και νοητῶν, γῆς και οὐρανοῦ, γῆς και παραδείσου και ἄρρενος και θῆλεος, πρέπει νὰ γεφυρωθοῦν και ἀποκατασταθῆ ἡ ἐνότης διὰ τοῦ ἀνθρώπου⁵⁷. Ἐπρεπε πρῶτον νὰ ὑπερβαθῆ ἡ διαίρεσις μεταξὺ ἄρρενος και θῆλεος και ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀπαλειφθοῦν οἱ ἄλλες διαιρέσεις. Αὐτὴ ἡ ὑπέρβασις πραγματώνεται μὲ τὴν θεῖαν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου· «...και Θεὸς ἀνθρωπος γίνεται ἵνα σώσῃ τὸν ἀπολόμενον ἀνθρωπον... και... δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ φύσιν ἐνώσας ρήγματα... εἰς ἑαυτὸν ἀνακεφαλαιώσας τὰ πάντα»⁵⁸. (Συνεχίζεται)

54. Γρηγορίου Νύσσης, Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ΙΣΤ', Ε.Π.Ε 5,122.

55. Γρηγορίου Νύσσης, Ὅπου ἀνωτ., σελ. 118.

56. Γαλάτας, 3,28.

57. Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Περὶ διαφορῶν ἀποριῶν, Ρ.Γ. 91,1304 D- 1305 D.

58. Ὅπου ἀνωτέρω Ρ.Γ. 91,1308 D.

52. Γένεσις 2,18.

53. Γένεσις 1,27.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΩΝ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ Ν. ΙΩΝΙΑΣ ΤΙΜΟΘΕΟΥ

Νέος εὐσταλῆς περιεβλήθη τὸν ἱερατικὸν τρῖβωνα, καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων του διέπρεψε παντοῦ, ὅπου ἡ Ἐκκλησία ἔταξε αὐτόν, ἀποσπῶν τὴν ἀγάπην, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν πάντων τῶν ἐρχομένων εἰς κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ.

Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀντικα-

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

τωπριζέτο εἰς πάσας τὰς κινήσεις καὶ τὰς ἐνεργείας του. Ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ δόξης αὐτῆς ἠναλίσκετο ἡμέρας καὶ νυκτός.

Τὴν ζωὴν του ὅλην τὴν διήλθε ὡς Χριστοῦ διάκονος, εὐργετῶν τοὺς πάντας, δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων. Ἀπόδειξις τούτου ἡ βασιλεία τῶν Εὐαγγῶν Ἰδρυμάτων, ποὺ κοσμοῦν τόσον τὴν Τοπικὴν Ἐκκλησίαν μας, ὅσον καὶ τὴν περιφέρειαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαρωονείας, ὅπου ὑπηρετήσε τὴν Ἐκκλησίαν μας ἐπὶ 20 συναπτὰ ἔτη.

Λαεὶ τοῦ Κυρίου,

Ἡ ἀστερόεσσα αὐτὴ καὶ σεβασμία μορφὴ, ποὺ ἐλάμπρυνε, κατὰ τὴν πάροδόν της ἐκ τῆς γῆς, τοὺς Μητροπολιτικοὺς θρόνους τῶν Ἀγιωτάτων Μητροπόλεων Μαρωονείας ἀρχικῶς, καὶ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ἐν συνεχείᾳ, ἔπαυσε πρὸ 5 περιόπου ἐτῶν νὰ ζῆ καὶ ὑπάρχη καὶ ἀνασπρέφεται μεθ' ἡμῶν. Ἡ ἱερὰ καρδιά του μακαριστοῦ Μητροπολίτου Τιμοθέου ἔπαυσε νὰ ἐκπέμψῃ τοὺς παλμοὺς τῆς ἀγάπης της τὴν 14ην Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1992, καὶ τὰ γλυκύμολπα χεῖλη του ἔπαυσαν νὰ ὑμνοῦν ἐπὶ γῆς τὸν Κύριον. Συνεχίζουσι ὁμως νὰ ψάλλουσι τὸν ἐπινίκιον παιᾶνα, νὰ δοξολογοῦσι καὶ ὑμνοῦσι τὸν ἐν Ἁγίοις ἀναπαυόμενον Κύριον εἰς τὸ ὑπερουράνιον θυσιαστήριον, μαζὶ μὲ τὰς τάξεις τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων, καὶ τὰς μυριάδας τῶν Ἁγίων, τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Ὁσίων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ εὐρίσκεται ἤδη ἡ ἀγία ψυχὴ του καθορᾶ τὴν ὥραν αὐτὴν τὴν ἱερὰν αὐτὴν

σύναξιν, ποὺ τελεῖται εἰς μνήμην καὶ εἰς μνημόσυνόν του, καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ πάντων ἡμῶν πρὸς τὸν Κύριον.

Ἄς εἶναι ἀγήρως ἡ μνήμη αὐτοῦ καὶ ἐλαφρὸν τὸ χῶμα ποὺ καλύπτει τὸ ἱερὸν σκῆνωμά του.

Ἐν συνεχείᾳ τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος, κατὰ σάρκα συγγενῆς τοῦ ἀοιδίμου Ἱεράρχου, εἰπὼν τὰ κάτωθι:

Κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν λόγιον «οὐχ ἑαυτῶ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. 5,4) καὶ ἐγώ, οὐχὶ εἰς ἑμαυτὸν λαμβάνων τὴν τιμὴν τῆς προσφωνήσεως κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Τιμοθέου, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου κυρίου Κωνσταντίνου, ἀξίου διαδόχου τοῦ ἀοιδίμου Τιμοθέου, εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν αὐτὴν, ἀναφέρω τὰ ἐξῆς: Πρῶτον ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου ὡς Μέλους τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰ καὶ δὲν ἔχω παρ' αὐτῆς ἐξουσιοδότησιν, ἐκφράζω τὰ εὖσημα αὐτῆς καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου αὐτῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ Σας ταύτῃ, τῆς ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Τιμοθέου Ματθαίου, ἡ ὁποία ἐνεργεῖα ἐμφανίζει πάντας ὑμᾶς, τοὺς οὕτωσι τιμῶντας τὴν μνήμην αὐτοῦ, πιστῶς ἀκολουθοῦντας τὴν Διδαχὴν τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Οὐρανοβάμονος Παύλου «ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς», «...τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν» (Ματθ. 22,21. Ρωμ. 13,7).

Ἐπειτα, ὡς ὁ πλησιέστερος κατὰ σάρκα καὶ πνεῦμα συγγενῆς τοῦ κυροῦ Τιμοθέου καὶ δὴ ἀδελφιδὸς αὐτοῦ (ἀνεψιός), δύναμαι νὰ κανχηθῶ, ὅτι «παρηκολούθηκα αὐτοῦ τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ...» (Β' Τιμοθέου 3,10), καθόσον ὑπήρξα σύσκηνος καὶ ὁμοτρέπεζος μετ' αὐτοῦ, ὁμοῦ ἐπαιζόμενος ὡς παιδίον, ὡς νέοι καὶ εἰς τὸν ἱερὸν ἐκκλησιασμὸν καὶ τὰ θεῖα κηρύγματα καὶ εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν θρησκευτικὴν συνεφοιτώμενος.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 95 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

Ἄλλὰ καὶ σεῖς πάντες ἀγαπητοί, Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοί, ἐλάβετε παρὰ τοῦ ἀοιδίμου εὐλογίας ἐν Μυστηρίοις, διδασκαλίαν ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς, ἐκδηλώσεις στοργῆς καὶ ἀγάπης αὐτοῦ πατρικῆς. Πολλάκις ὑμᾶς πάντας ἐποίμανε θεοφιλῶς ὡς Ποιμενάρχης καί, ἐπομένως, καθ' ὅλα τὰ ἀπὸ τοῦ 1974 μέχρι τῆς εἰς Κύριον μεταστάσεώς του ἔτη ὁ Τιμόθεος «οὐκ ἐπαύσατο μετὰ δακρύων νουθετῶν ἓνα ἕκαστον (Πράξ. 20,31).

Ὡς ἐκ τούτου, ἄξιοι ἐπαίνου εἴσθε, διότι ἐστήσατε τούτον τὸν ἀνδριάντα εἰς τὸν περιβόλον τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς σας, ὥστε ὁ ἀείμνηστος πατὴρ καὶ ποιμενάρχης Σας νὰ ὑποὶ τὰς Ἀρχιερατικὰς αὐτοῦ χεῖρας καὶ νὰ σᾶς εὐλογῇ.

Νὰ εὐλογῇ τὸν ἐπαξίως διαδεχθέντα αὐτὸν ἐν τῇ Ἱερᾷ ταύτῃ Μητροπόλει Ἀρχιερέα κ. Κωνσταντῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἱκανὰς δεκαετηρίδας πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος εἰς αὐτὸν υἱὸς πνευματικὸς καὶ μαθητὴς αὐτοῦ, ἤδη συνεχίζει τὸ ἐπίπονον αὐτοῦ ἔργον καὶ δεῖται τῶν ἀπ' Οὐρανῶν εὐλογιῶν. Αὐτοῦ, τὰς ὁποίας εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἀφθόνως παρέχει καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ τὸν χριστοφόρον Λαὸν τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Μητροπόλεως.

Ἡ ταπεινότης μου, ἐκ μέρους καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν, σᾶς εὐχαριστοῦμεν δι' ὅσα ἀξίως καὶ δικαίως ἐπεδαφιλεύσατε εἰς τὸν μακαριστὸν Ἀρχιερέα Τιμόθεον, σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τὸν καλλιμάρομαρον τούτον ἀνδριάντα αὐτοῦ.

Αἰωνία αὐτοῦ ἡ μνήμη καὶ ἡ εὐλογία αὐτοῦ ἐφ' ὑμᾶς, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος, ἀπήγγειλε τὸ κάτωθι ποίημα ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἰδίου, διὰ νὰ χαραχθῇ εἰς τὸ βᾶθρον τοῦ ἀνδριάντος:

«Αἰωνίαν εἰς μνήμην
γεραροῦ Τιμοθέου,
πρώτου Μητροπολίτου
Ἰωνίας τῆς νέας,
ἀπεικόνισμα τόδε.
λείψανα δὲ καλύπτει
ἱεροῦ ἐγγυὸς σῆμα»,

προσέφερε δὲ τὴν ὁμιλίαν του ἀφιερωμένην εἰς τὸν μακαριστὸν Μητροπολίτην πρὸς ἔκδοσιν ἔχουσαν ὡς ἑξῆς:

Τοῦ θεοῦ ἀποστόλου Παύλου «ὑπόμνησις» παραγγέλλει ὅπως μνημονεύωμεν τῶν διατελεσάντων ἐπισκόπων τῶν κατὰ τόπους ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν τὴν παρουσίαν, τὴν διδασχὴν καὶ τὸ ποιμαντικὸν αὐτῶν ἔργον. «Μνημονεύετε

—λέγει— τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ». Διότι οἱ ἐπίσκοποι, μὲ τὴν ἀποστολικὴν τῶν διαδοχῆν, ἐγγυῶνται τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν γνησίαν χάριν τοῦ Κυρίου, ποὺ κατέχει καὶ μεταδίδει ἀνόθευτον ἢ «μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία» τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο». Αὐτὴν δὲ «τὴν ἀπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἁγίοις πίστιν» καὶ τὰ «ἀμεταμέλητα χαρίσματα» τοῦ Θεοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Κύριος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς διαδόχους τῶν ἀποστόλων ἐπισκόπους. Αὐτοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι «εἰς τύπον Χριστοῦ» καὶ «εἰς τόπον Χριστοῦ». Καὶ ὑπάρχει οὕτως εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ κατὰ τόπους ἢ «Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στυλὸς καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας».

Εἰς τὴν ἀποστολοπαράδοτον αὐτὴν γραμμὴν ἐντάσσεται ἢ διὰ τοῦ παρόντος ἀνδριάντος αἰσθητῇ ἀνάμνησις τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Τιμοθέου πρώτου Μητροπολίτου τῆς πρὸ 22 ἔτη ἰδρυθείσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας.

Προϋπήρξε βεβαίως αὐτοῦ ὁ μακαριστὸς ἐπίσκοπος Πατάρων Μελέτιος, ἰδρυτῆς τοῦ Ναοῦ τούτου καὶ τῶν ἐνοριῶν καὶ Ναῶν τῆς Ν. Ἰωνίας καὶ τῶν πέριξ οἰκισμῶν.

Ἐκεῖνος ἦτο παλαιὸς ποιμὴν ἐν μέσῳ παλαιοῦ ποιμνίου, ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, «μᾶλλον ἐλόμενος (προτιμήσας) συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ» εἰς τὴν προσφυγικὴν του ἐγκατάστασιν, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐπιδιώξῃ Μητροπολιτικὴν θέσιν, μακρὰν τῶν ἐκδιωχθέντων ἀπὸ τὰς ἐστίας τῶν ἀγαπητῶν καὶ γνωρίμων του χριστιανῶν τῶν ἐξ Ἀτταλείας καὶ Πισιδίας καὶ τῶν ἄλλων πλησιοχώρων αὐτῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἠθέλησε δὲ ὁ Κύριος νὰ ἀναπαύωνται ἐδῶ, πλησίον ἀλλήλων, ὁ παλαιὸς καὶ πολὺς Πατάρων Μελέτιος καὶ ὁ νέος ποιμὴν τοῦ νέου ποιμνίου Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Τιμόθεος, εἰς τοὺς λιτοὺς τάφους τῶν, ὅπισθεν τοῦ ἁγίου Βήματος — ὅπως ἀρμόζει εἰς Ἱεράρχας, συνδεθέντας στενῶς μετὰ τοῦ παλαιότερου καὶ ἀκολούθως Μητροπολιτικοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Ν. Ἰωνίας.

Ἐμβλήματα ἱερὰ εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν γενεῶν καὶ πνευματικοὶ ἡγέται τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου ποιμνίου τῆς περιφερειακῆς αὐτῆς περιοχῆς τῆς πρωτευούσης.

Εἰς τὸ μεταίχμιον τῶν δύο περιόδων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τῆς Ν. Ἰωνίας

ἴσταται ὁ Μητροπολίτης Τιμόθεος. Καὶ με αὐτὸν τὸν συμβολισμὸν ὁ καλλιμάρμαρος ἀνδριάς του θὰ ἐξαγγέλη πρὸ τὴν νέαν γενεὰν τὸ μῆνυμα· «στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε».

Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πρόοδος χωρὶς θεμέλια. Ἡμεῖς οἱ παλαιοὶ ἐτηρήσαμεν τὴν «παρακαταθήκην» τῆς πίστεως, καὶ τῆς εὐσεβείας. Καὶ με αὐτὸ τὸ θάρρος, ἀλλὰ καὶ τὸ κῦρος, ὡς φορεῖς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς χάριτος, ἀπευθύνομεν πρὸς τοὺς νέους τὸ «στῶμεν καλῶς· στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν». Ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν εἶναι – καὶ πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε – «ἀνατολὴ ἀνατολῶν» (ἀκτινοβολοῦσα) τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ». Ὁ νέος κόσμος δὲν πρέπει νὰ χάσῃ τὸν προσανατολισμὸν του. Τὸ φῶς τῆς Ἀνατολῆς πρέπει νὰ μεταλαμπαδεύεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, διὰ νὰ ὑπάρξουν καλλίτεραι ἡμέραι· «ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως».

Ἀγαπητὴ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ Μητροπολίτα Τιμόθεε. Ἐγνωρίζομεθα ἐκ νεότητος· ἀπὸ τὰ φοιτητικὰ μας χρόνια. Καὶ ὡς κληρικοὶ συνδεόμεθα με ἀμοιβαίαν ἀγάπην καὶ τιμῆν. Εἰς κρισίμους δὲ στιγμὰς τὰ γεγονότα μᾶς ἔφεραν εἰς ἱερὰν σχέσιν πρὸς ἀλλήλους. Σὺ μὲ ἐχειροτόνησες ἐπίσκοπον καὶ ἐγὼ σὲ ἐκήδευσα ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου. Καὶ ἔγινε μεταξὺ μας ἀντίδοσις τῶν εὐχῶν, τοῦ ἐνὸς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου. Ἀντηλλάξαμεν δὲ ὡς Μητροπολίται ἐπισκέψεις καὶ συλλειτουργίας εἰς τὰς ἐπαρχίας μας, εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην· εἰς τὰς Πάτρας καὶ τὴν Ν. Ἰωνίαν. Θὰ εἶπω διὰ τοῦτο σήμερον μίαν εὐχὴν. Ὁ Κύριος νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ νὰ τὸν προσεγγίσωμεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν αὐτοῦ θυσιαστήριον ἐν τῇ βασιλείᾳ Του. Ἀμήν.

Ἐκ μέρους τῶν τοπικῶν ἀρχόντων ὠμίλησεν ὁ ἀξιότιμος Δήμαρχος Νέας Ἰωνίας κ. Πέτρος Μπουρδοῦκος ὡς κατωτέρω:

Σεβασμιώτατε,
Ἅγιοι Πατέρες,
Εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα,

Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνων Παῦλος, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν μαθητὴν καὶ φίλον του Τιμόθεον, σκιαγραφεῖ ὡς ἐξῆς τὰ προσόντα ποῦ ὀφείλει νὰ κατέχει καὶ νὰ διαχειρίζεται, ἐπὶ καλῶν διὰ τὸ ποιμνιὸν του, ὁ Ἐπίσκοπος.

«Δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι,

νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, ἐπεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον... καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἑξῶθεν».

Ἰστάμενοι ἐμπρὸς εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιερέως μας Τιμοθέου, τοῦ πρώτου Μητροπολίτου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας - Φιλαδελφείας - Ἡρακλείου καὶ Χαλκηδόνος, ποῦ ἡ δική σας ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη, Σεβασμιώτατε Κωνσταντίνε ἔστησαν, δυνάμεθα νὰ ἐπιβεβαιώσωμε τὸς λόγους αὐτοῦ τοῦ Ἐθναποστόλου, ὅτι ἐξ ὀλοκλήρου ἐκόσμησαν τὸν ἐπὶ δέκα ὀκτὼ ἔτη ποιμάναντα τὴν Ἱερὰ Μητροπόλιν μας βίον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα θὰ τὸν παρακολουθοῦν ὡς τιμητικὸν ἀπόσπασμα μνήμης ἀγαθῆς καὶ ὑποδείγματος μιμήσεως ἀρίστου.

Εἶχα τὴν εὐτυχίαν ὡς Δήμαρχος τῆς ἑδρας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως νὰ συνεργασθῶ μαζί του διὰ τὸν Λαὸν τοῦ Θεοῦ αὐτῆς τῆς πόλεως καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς τῆς συνεργασίας θὰ με συνοδεύει ἔσαεί.

Ἐνα ἔτος μετὰ τὴν εἰς Κύριον ἐκδημίαν του, εἶχα προτείνει εἰς τὸ Δημοτικὸ μας Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπεδέχθη ὁμοφώνως καὶ ἐνήφισε, νὰ μετονομασθῆ ἡ ὁδός, ἡ παρὰ τὸ Ἐπισκοπεῖον, εἰς ὁδὸν «Μητροπολίτου Τιμοθέου» προκειμένου νὰ τιμηθῆ δεόντως ἡ μνήμη του καὶ νὰ προκαλεῖ τοὺς ἀρμόζοντας συνειρμούς καὶ γιὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ἐκ βάρθρων ἐδημιούργησε.

Οἱ συνδημότες μου κατὰ τὸ πλεῖστον ἔλκοντες τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν Ἀλθμονήτων Πατρίδων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, θρησκευόμενοι καὶ τηροῦντες τὰς παραδόσεις, ἐτίμησαν καὶ θὰ τιμοῦν τὴν μνήμην τοῦ Σεβασμιωτάτου Τιμοθέου καὶ ἀτενίζοντες τὸν ἀνδριάντα του θὰ ἀναμνησκονται τῶν καλῶν ἔργων ποῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐδημιουργήθησαν.

Ἡ πολιτεία μας χρεωστεῖ πολλὰ εἰς τοὺς θρησκευτικούς της ταγούς, οἱ ὁποῖοι με αὐτὰπάρνησιν τὴν ὑπηρετήσαν ἀπὸ τῆς θεμελιώσεώς της, πρὸ 73 ἐτῶν ἕως σήμερον. Καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς προἰσχύσαντας ὀφείλεται τιμῆ, τὴν ὁποῖαν θὰ πρέπει καὶ με τὴν δική σας, Σεβασμιώτατε, πρωτοβουλία ν' ἀποδώσωμε, ἐν καιρῶ.

Τέλος ἠκολούθησε δεξίωσις εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον Νέας Ἰωνίας, λαμπρὸν ἔργον τοῦ τιμηθέντος Ἱεράρχου, πρὸς τιμὴν τῶν ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων.

(Τέλος)

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ*

Ἐν τούτοις, ὁ οἰκουμενισμός, ἡ προσπάθεια αὐτῆ τῶν Ἐκκλησιῶν ὅπως ἀποκαταστήσουν τὴν ὄρατὴ τους ἐνότητά ἐν τῇ αὐτῇ πίστει καὶ τῷ Κοινῷ Ποτηρίῳ, κατήντησε στὶς μέρες μας ὀξύτατο ποιμαντικὸ πρόβλημα, διότι πολλοὶ πιστοὶ, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένους θεμελιοκρατικούς κύκλους, πολέμιους τῆς «παναιρέσεως» τοῦ οἰκουμενι-

εἰμῆς οἱ ἴδιοι — ἀλλὰ θυμᾶται μὲ πολὺ παράπονο, μὲ πολλὴ πίκρα θυμᾶται τὶς σταυροφορίες, θυμᾶται τὶς διαιρέσεις, τὸ μίσος, θυμᾶται τὸν προσηλυτισμὸ, τὴν Οὐνία, μένει ἀπληροφόρητος. Θυμᾶται ὁ λαὸς καὶ ἔχει τραύματα βαθιὰ καὶ μεγάλα. Δὲν κάναμε τίποτε γιὰ νὰ τὸν βοηθήσουμε νὰ θεραπεύσει αὐτὲς τὶς πληγές, αὐτὰ τὰ τραύματα, ἢ τοῦλάχιστον δὲν κάναμε τίποτε οὐσιαστικὸ ἀκόμη¹⁷. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀφήνουμε ἐλεύθερο τὸ πεδίο σὲ μεμονωμένα άτομα, σὲ ὀργανώσεις καὶ σὲ παρασυναγωγές, νὰ κηρύττουν μίσος καὶ ἀδιαλλαξία ἀντὶ ἀγάπης καὶ καταλλαγῆς, παρουσιάζοντας ἠθελημένα μὲ διαστρεβλωμένη εἰκόνα τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὅπως καὶ τοῦ ρόλου τὸν ὁποῖο διαδραματίζουν μέσα σ' αὐτήν, μὲ πανορθόδοξη σημειωθῆτω ἐντολή, φιλότιμοι ὀρθόδοξοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἐργάτες τοῦ ἀμπελώνος τοῦ Κυρίου, σὲ μιὰ προσπάθεια προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος.

Τοῦ Μ. Πρωτοπρεσβ. κ. Γεωργίου Τσέπη

σομοῦ, ἄρχισαν νὰ ἀντιμετωπίζουν μὲ καχυποψία, ἂν ὄχι ἐχθρότητα, ὄχι μόνον τὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση, ἀλλὰ καὶ τοὺς ποιμένες καὶ διδασκάλους τους, θεωρώντας τὴν οἰκουμενιστικὴ δέσμευση αὐτῶν ὡς προδοσία καὶ ἀπεμπόληση τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Ἡ ἀντίδραση αὐτὴ ὀφείλεται, νομίζω, στὸ γεγονός ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ δὲν πληροφορεῖται περὶ τοῦ τί συντελεῖται στὰ πλαίσια τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Καὶ τοῦτο διότι ἐκτὸς σπανίων περιπτώσεων, ἱεράρχαι, κληρικοὶ καὶ πανεπιστημιακοὶ διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι μὲ ἐντολὴ τῆς Ἐκκλησίας τους συμμετέχουν στοὺς διμερεῖς θεολογικοὺς διαλόγους ἢ σὲ οἰκουμενιστικὰ συνέδρια, δὲν ὑποβάλλονται στὸν κόπο νὰ ἐνημερώνουν τὸ πλήρωμα περὶ τῶν ὄσων ἐπιχειροῦνται στὴ διαχριστιανικὴ κοινίστρα. Ἀκόμη δὲ χειρότερα, ἡ ἐκπροσώπηση αὐτῆ, ὄχι σπάνια, καταντᾷ προνόμιο ὠρισμένων ἀτόμων ἢ κύκλων, πού μὲ ζήλο κρατοῦν, δι' ἑαυτοὺς μόνον, τὴν ἀποκλειστικότητα τῶν διαχριστιανικῶν ἢ διορθόδοξων σχέσεων. Καθὼς ὀρθὰ παρατηρεῖ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Αὐστραλίας Στυλιανὸς «δὲν διαφωτίσαμε τὸν λαό, δὲν ὑπῆρξε προσπάθεια νὰ πληροφορηθεῖ ὁ λαὸς σὲ τί ἀποβλέπουμε, τί ἀκριβῶς εἶναι αὐτὰ πού κάνουμε στὸ Διάλογο. Δημοσιεύουμε βεβαίως τὰ κείμενά μας, ἀλλὰ πόσοι μποροῦν νὰ τὰ παρακολουθήσουν; Δὲν τὰ ἐκλαϊκεύουν κάποιοι θεολόγοι, σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση. Δὲν ἐνημερώνεται ἐπαρκῶς ὁ λαὸς τοὺς Θεοῦ. Καὶ ἔτσι ὁ λαὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος δὲν καταλαβαίνει τόσα πολλὰ ἀπὸ τὶς θεολογικὲς διαφορὲς — καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε

Εἶναι κοινὴ διαπίστωση ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνηση κατέστη σήμερα ὀξύτατο ποιμαντικὸ πρόβλημα σὲ πολλὲς ὀρθόδοξες χώρες, ὅπως ἡ Ρωσσία, ἡ Ρουμανία, ἡ Βουλγαρία, ἰδιαίτερα ὁμοῦ στὸν ἐλλαδικὸν χῶρον, ὅπου ὁ ἀγῶνα κατὰ τῆς «παναιρέσεως» τοῦ οἰκουμενισμοῦ, ἔγινε ἀπὸ καιρὸ τώρα ὁ ἐπιούσιος ἄρτος μὲ τὸν ὁποῖο τροφοδοτοῦνται ποικιλόμορφοι θεμελιοκρατικοὶ κύκλοι, αὐτόκλητοι «ὑπερασπισταὶ» τοῦ ὀρθόδοξου φρονήματος, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν ἡγετῶν καὶ θιασωτῶν τοῦ Παλαισημερολογισμοῦ, ἀνεξαρτήτως ἀποχρώσεων. Τεκμήριο ἀποτελοῦν τὰ παντοῖου εἶδους βιβλία καὶ φυλλάδια πού κυκλοφοροῦν τὴν τελευταία εἰκοσαετία στὴν ἐλλαδικὴ ἀγορά.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι ἴσως χρήσιμο νὰ σταθοῦμε γιὰ λίγο στὴν κινητοποίηση τῶν διαφορῶν Παλαισημερολογικῶν παρατάξεων, δοθέντος ὅτι ἡ ὅλη πολιτεία καὶ συμπεριφορὰ τους, ἀποτελεῖ σοβαρὸ ποιμαντικὸ πρόβλημα καὶ πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ τὴν Ἐκκλησία.

Ὡς γνωστό, βάση τῆς ἀντιοικουμενιστικῆς ἐκστρατείας τῶν ὀπαδῶν τοῦ λεγόμενου «Πάτριου Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου» (τὸ ὁποῖο ἔχει

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 39 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

17. Στυλιανοῦ Αὐστραλίας, Στὸ Περιθώριο τοῦ Διαλόγου (1980-1990), Ἀθήναι 1991, σσ. 39-40.

ἀναχθεῖ σὲ θέμα πίστεως, ἔστω καὶ ἂν εἶναι, σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης, ἐσφαλμένο, ὅπως ἐξ ἄλλου καὶ τὸ Γρηγοριανό), ἀποτελεῖ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ υἰοθέτηση, τὸ 1924, τοῦ Νέου Ἡμερολογίου ἐκ μέρους πολλῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὀφείλεται σὲ ἔντεχνη μηχανορραφία τῆς δυτικοκινουμένης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἡ ὁποία, βάλλοντας κατὰ τοῦ Πάτριου Ἡμερολογίου, θέλησε νὰ πλήξει τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Κύριο λοιπὸν μέλημα τῶν ὡς ἄνω, εἶναι νὰ ἀποδείξουν, μὲ κάθε δυνατὸ μέσο, ὅτι νεοημερολογισμὸς καὶ οἰκουμενισμὸς εἶναι οἱ δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος, ἐπιχειρώντας ἔτσι νὰ πείσουν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλὲς καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ διευρύνουν τὴν ποίμνη τους¹⁸.

Τὸ ἐρώτημα ποῦ τίθεται εἶναι μὲ ποῖο τρόπο οἱ ἐπίσημες ἐκκλησιαστικὲς Ἀρχὲς θὰ μεταπέισουν τοὺς πιστοὺς ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις, παρὰ τὶς δυσκολίες ποῦ δημιουργεῖ, ἔχει καὶ τὶς ἀδιαμφισβήτητες θετικὲς τῆς ὄψεις, ὅτι οἰκουμενισμὸς καὶ νέο ἡμερολόγιο εἶναι δύο ἄσχετα πράγματα καὶ ὅτι ἡ ἐπιχειρηματολογία τῶν αὐτοαποκαλουμένων «Γνησιῶν Ὁρθοδόξων» προβάλλεται ἀκριβῶς πρὸς παραπλάνησι καὶ ἄγρο εὐσεβῶν καὶ ἀγνῶν χριστιανῶν, στοὺς ὁποίους παρέχονται ἐγγυήσεις ὅτι ἡ σωτηρία τους θὰ ἐξασφαλισθεῖ μόνο μέσα στὴ μάνδρα τοῦ «ἀκαίνοτόμητου» παλαιοημερολογισμοῦ.

* * *

Μιὰ οἰκουμενικὴ πρόκλησις μὲ σαφεῖς ποιμαντικὲς διαστάσεις εἶναι καὶ ἐκείνη ποῦ ἔχει προκληθεῖ ἀπὸ τὸ **φαινόμενο τῆς μεταναστεύσεως, ἀπὸ τὴν κατάργησι τῶν συνόρων καὶ τὴν λαομιξία** ποῦ ἀκολούθησε.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ὁ ὀρθόδοξος πιστὸς ποῦ μέχρι πρόσφατα ζοῦσε ἀπομονωμένος μέσα στὸ ὀρθόδοξο ὄχυρό του, βρέθηκε — ἢ θὰ βρεθεῖ — ξαφνικὰ ἀντιμέτωπος μὲ τὸν «ξένο». Ὅχι ὅμως ἀπαραίτητα μὲ τὸν ἐφήμερο παραθεριστὴ, ἀλλὰ μὲ τὸν «εὐρωπαϊὸ πολίτη», ὁ ὁποῖος θὰ ζεῖ πλέον δίπλα του καὶ θὰ τὸν συναγωνίζεται γιὰ νὰ βγάξει τὸν ἐπιούσιο ἄρτο του. Ἡ νέα πραγματικότητα εἶναι ἡ παρουσία, σήμερα στὴν ὀρθόδοξη Ἑλλάδα, αὐριο στὴ Ρουμανία, ἢ τὴν Βουλγαρία, ἢ τὴ Ρωσία, τοῦ ἀλλοδαποῦ ἑτεροδόξου, ὃχι ἐκείνου ποῦ ἀποστέλλεται ἀπὸ Ἐκ-

κλησίες ἢ ἱεραποστολικὲς ἐταιρίες τῆς Δύσεως γιὰ νὰ προσηλυτίσει ὀρθοδόξους, ἀλλὰ ἐκείνου ποῦ μεταναστεύει στὶς κατὰ παράδοσι ὀρθόδοξες χώρες γιὰ ἐπαγγελματικὸς λόγους, καὶ ποῦ φυσικὰ ἐπιθυμεῖ νὰ λατρεύει κι αὐτὸς τὸν Θεὸ του στὴ γλώσσα του καὶ σύμφωνα μὲ τὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοσι του. Ὅπως ὑπογράμμισε ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος Χριστόδουλος μιλώντας γιὰ τὴ σημερινὴ ἑλλαδικὴ πραγματικότητα, ἡ παρουσία στὴ Ἑλλάδα ἐνὸς σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ξένων ποῦ δὲν θὰ εἶναι ὀρθόδοξοι, θὰ σημαίνει πληθυσμακὴ κατάτιμησι τῆς ὁμολογιακῆς ἐνότητος καὶ τὴν ἐμφάνισι τοῦ φαινομένου ποῦ ἤδη ἀπὸ ἐτῶν ἔχει καθιερωθεῖ στὶς εὐρωπαϊκὲς χώρες, δηλαδὴ τῆς ἀναπτύξεως ὀργανωμένων ὁμάδων κοινωνικῆς πείσεως ποῦ διεκδικοῦν δικαιώματα μὲ βάση τὸ θρήσκευμα¹⁹.

Ἡ νέα αὐτὴ πραγματικότητα συνετελεῖ ὅπως ὁ ὀρθόδοξος βρίσκεται πλέον στὴν ἴδια ἀκριβῶς θέση στὴν ὁποία εἶχε βρεθεῖ πρὸ τριακονταετίας ὁ γερμανὸς εὐαγγελικὸς, ὁ σοσηδὸς λουθηρανὸς ἢ ὁ βέλγος ρωμαιοκαθολικὸς, ὅταν ἦλθε ἀντιμέτωπος μὲ ἑκατοντάδες χιλιάδων ὀρθοδόξων ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὴ Σερβία ἢ τὴ Μέση Ἀνατολή, οἱ ὁποῖοι ἀποβλέποντας σὲ μιὰ καλλίτερη οἰκονομικὴ αὐριο, εἶχαν πάρει τὸν δρόμο τῆς μεταναστεύσεως.

Καὶ τὸ ἐρώτημα, μὲ σαφεῖς οἰκουμενικὲς καὶ ποιμαντικὲς διαστάσεις, εἶναι τὸ ἔξης: θὰ ἀνταποδώσουμε στὸν ἑτεροδόξο, ἐκείνο τὸ ὁποῖο μᾶς προσέφερε πρὶν τριάντα χρόνια καὶ ποῦ σὲ πολλὲς περιπτώσεις συνεχίζει νὰ μᾶς προσφέρει ἀκόμη; Ἄς μὴ λησμονηθεῖ ὅτι τὴν τελευταία τριακονταετία στὸ χῶρο τῆς Διασποράς, δυὸ τοῦλάχιστον γενιὲς ὀρθοδόξων, βαπτίσθηκαν, παντρεύθηκαν καὶ γενικὰ βίωσαν τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, σὲ ναοὺς ποῦ μᾶς παραχώρησαν πρόφρονα ἀδελφὲς Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως. Ποιὰ λοιπὸν θὰ εἶναι ἡ «ποιμαντικὴ» ἀνταπόκρισι μᾶς στὴ χειρονομία τους αὐτῆ; Θὰ παρῶμε στὸν ἑτεροδόξο, ὡς ἐλάχιστο ἀντίδωρο, κάποια λειτουργικὴ στέγη μέχρις ὅτου ὀργανωθεῖ καὶ κτίσει τὸν ναὸ του; Θὰ τὸν ἀντιμετωπίσουμε ὡς «ἀδελφὸ», πλασμένο κι αὐτὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ, δείχνοντάς του λίγη στοργὴ καὶ παρέχοντάς του κάποια ποιμαντικὴ μέριμνα; Ἡ θὰ

18. Γ. Τσέτσι, Παλαιοημερολογισμὸς, Νέο Ἡμερολόγιο καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις, ἐν Ἐνημέρωσις, ΙΒ'-1996/7-8, σελ. 1.

19. Χριστοδούλου Δημητριάδος, Ἔτος 1992: Ἐμπρὸς τὸν κίνδυνο τῆς πνευματικῆς μᾶς ἀλλοτριώσεως, ἐν Ἐκκλησία, ΞΣΤ'(1989), σελ. 635.

τὸν θεωρήσουμε ὡς ἓνα δυνάμει ἐχθρὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ φυλαχθεῖ, μὲ κάθε τρόπο, τὸ ὀρθόδοξο ποίμνιο; Ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἐπισημάνθηκε συχνὰ τὶς παραμονὲς τοῦ 1992 καὶ ἔκρουαν καμπάνες μπροστὰ στὴ νέα αὐτὴ «ἐκ Δύσεως ἀπειλή». Μιὰ Ἐκκλησία ὁμως, ποὺ εἶναι συγκροτημένη πάνω σὲ σωστὲς ποιμαντικὲς βάσεις καὶ ἔχει ἐπίγνωση τῆς ἀποστολῆς τῆς στὸν κόσμο, ἀγκαλιάζοντας τὸν ξένο, μπορεῖ νὰ κερδίσει συμπάθεια καὶ ψυχές, χωρὶς νὰ φοβηθεῖ καμιά ἀπολύτως ἄλλοτριώση ἀπὸ τὸν συγχρωτισμὸ τῆς μ' αὐτόν. Κίνδυνος θὰ ὑπάρξει ὅταν ἀπὸ δική μας ὀλιγωρία, χάσουμε τὸ αἶσθημα τοῦ τί εἴμαστε καὶ τοῦ τί περιμένει ἀπὸ μᾶς, τοὺς συνεργοὺς του, ὁ Θεός, στὸ ἔργο τῆς σωτηρίας²⁰.

* * *

Ἔτερο ποιμαντικὸ πρόβλημα μὲ ἀδιαμφισβήτητες οἰκουμενικὲς προεκτάσεις εἶναι καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἔχει δημιουργηθεῖ μὲ τὸ ὄλονεν αὐξανόμενο **φαινόμενο τῶν μικτῶν γάμων** καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ οἰκογενειῶν μὲ διαχριστινικὴ - «οἰκουμενικὴ» σύνθεση. Οἰκογενειῶν ποὺ εἶναι λογικὴ συνέπεια τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν ἀπὸ παράδειγμα μιᾶς κατακερματισμένης κοινωνίας στὴν πιὸ ἀπλή, κυτταροειδῆ ἔκφρασή τῆς.

Ἐδῶ καὶ πολλὲς δεκαετίες οἱ μικτοὶ γάμοι ἔγιναν μεῖζον οἰκουμενικὸ πρόβλημα τοῦ δυτικοῦ χώρου, ὅπου γεινιάζουν Προτεσταντισμὸς καὶ Ρωμαιοκαθολικισμὸς, οἱ πιστοὶ τῶν ὁποίων βρίσκονται σὲ διαρκὴ κοινωνικὸ ἢ ἐπαγγελματικὸ συγχρωτισμὸ, μὲ ἀναπόφευκτα φυσικὰ ἐπακόλουθα τῆς δημιουργίας εἰδυλλίων καὶ τῆς σύναψης γάμων. Ἔτσι ἡ ποιμαντικὴ τῶν μικτῶν γάμων ἔγινε βαθμιαία μιὰ ἀπὸ τὶς κεντρικώτερες φροντίδες τόσο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καὶ τῶν διαφόρων προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν. Κατὰ τὴν ἔκφραση μάλιστα τοῦ δομινικανοῦ René Beaupère, οἱ μικτοὶ γάμοι κατήντησαν νὰ εἶναι «τὸ κυριώτερο οἰκουμενικὸ θέμα τῆς σήμερον»²¹. Σὲ πολλὲς Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως ἐξειδικευμένοι σύμβουλοι καὶ πνευματικοί, ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν προβληματικὴ τῶν μικτῶν οἰκογενειῶν, προκειμένου ὅπως ἀνταποκριθοῦν στὶς εἰδικὲς πνευματικὲς τους ἀνάγκες. Στὴν προσπάθεια αὐτὴ τῆς ποιμαντικῆς τῶν μικτῶν γάμων πρέπει νὰ ἐνταχθεῖ λ.χ. ἡ ἔ-

δρυση τὸ 1968 στὸ Sheffield τῆς Ἀγγλίας τοῦ «Συλλόγου Διεκκλησιαστικῶν Οἰκογενειῶν» (Association of Inter-church Families), μὲ ὑποκαταστήματα στὴν Αὐστραλία (1968), Ἴρλανδία (1973), τὴ Σκωτία (1984), ὅπως καὶ ἡ σύσταση ἀργότερα τοῦ «Συλλόγου Μικτῶν Γάμων Βορείου Ἴρλανδίας». Στὰ ἴδια ἀκριβῶς πλαίσια πρέπει νὰ συμπεριληφθεῖ καὶ ἡ ἔκδοσις, τὸ 1968, ἀπὸ τὸ Κέντρο τοῦ Ἁγίου Εἰρηναίου Λυῶνος τοῦ τετραμηνιαίου δελτίου «Foyers Mixtes», («Μικτὲς Ἑστίες»), μὲ ἐμπνευστὴ τὸν προαναφερθέντα René Beaupère²², καὶ μὲ βάση τὴν ἀρχὴ ὅτι ὁ μικτὸς γάμος ὅσο καὶ ἂν ξεκινᾷ ὡς ἰδιωτικὴ ὑπόθεση τοῦ ζεύγους, ἐμπλέκει ἀναπόφευκτα τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εὐλογώντας τὸν γάμο, ἀναλαμβάνει κάποια ποιμαντικὴ ὑποχρέωση ἀπέναντι τῶν συζύγων²³.

Οἱ μικτοὶ ὁμως γάμοι δὲν εἶναι μόνο δυτικὸ φαινόμενο. Ἄμεσα θίγει τὴ ζωὴ καὶ μαρτυρία τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε κατωτέρω.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνες, ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας, σημειωθῆτω, ἡ σύμπραξις δὲν ἦταν ἀπολύτως ἀναγκαία γιὰ τὴ σύναψη γάμων, ἀνεχόταν γάμους χριστιανῶν ἀκόμη καὶ μὲ ἐθνικοὺς, ἀκολουθοῦσα τὸ Παυλικὸ λόγιο ὅτι «ἡγίασαι ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἡγίασαι ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρὶ» (Α' Κορ. 7,12). Μόνον ὅταν ὁ χριστιανισμὸς ἐπεκράτησε ὡς ἐπίσημη πλέον θρησκεία τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἀπαγορεύθηκε τελείως ἡ τέλεσις γάμων μὲ ἄλλοθρησκούς καὶ ἑτερόδοξους, πράγμα τὸ ὁποῖο θεσπίσθηκε ἐπίσημα μὲ τὸν 72ο Κανόνα τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος μὲ ἀπόλυτη ἀυστηρότητα ὠρίζε τὰ ἑξῆς: «Μὴ ἔξεστιν ὀρθόδοξον ἄνδρα, αἱρετικὴν συνάπτεισθαι γυναικί, μήτε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυναῖκα ὀρθόδοξον συζεύγνυσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ φανείη τι τοιοῦτον ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἄκυρον ἡγεῖσθαι τὸν γάμον καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεισθαι συνοικέσιον· οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ τὸν λύκον συμπλέκεισθαι καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κληρὸν· εἰ δὲ παραβῆ τις τὰ παρ' ἡμῶν ὀρισθέντα, ἀφοριζέσθω»²⁴.

(Συνεχίζεται)

20. Βλ. Γ. Τσέτσι, Εὐρωπαϊκὴ Ἐνότητα καὶ Ἐκκλησία, ἐκδ. Τέριος, Κατερίνη 1990, passim.

21. Foyers Mixtes, 52 (juin-septembre 1981), p. 36.

22. G. Kilcourse, Double Belonging - Interchurch Families and Christian Unity, Paulist Press, New York 1992, p. 10.

23. Affaire priver? Affaire d' Eglise? dans Foyers Mixtes, No 102 (octobre- décembre 1993), pp. 22-23.

24. Ράλλη - Ποτλή, Σύνταγμα Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων, II, Ἀθήνησι 1852, σελ. 471.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Θεσσαλονίκη, Πολιτιστική Πρωτεύουσα 1997

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐν Θεσσαλονίκη ἑναρκτηρίων ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τῆς εὐκλεοῦς καὶ ἱστορικῆς πόλεως εἰς πολιτιστικὴν πρωτεύουσαν τῆς Εὐρώπης διὰ τὸ ἔτος 1997, ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος ἀπέστειλε πρὸς τὸν κ. Κωνσταντῖνον Κοσμόπουλον, Δήμαρχον Θεσσαλονίκης καὶ Πρόεδρον τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁργανισμοῦ «Θεσσαλονίκη, Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης 1997», ἐπιστολήν, ἐν ἀρχῇ τῆς ὁποίας λέγονται τὰ ἑξῆς:

«... Καλυόμενοι ἔνεκα ἀνειλημμένων κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὑποχρεώσεων, ἀνέθεμεν τῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῷ ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης κυρίῳ Παντελεήμονι ὅπως ἐκπροσωπήσῃ κατὰ τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας ἡμᾶς καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον...

»Ἐπὶ πλέον, παρέχομεν τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι σύμπας ὁ ὀρθόδοξος κόσμος συμπαρίσταται σήμερον νοερῶς, συγχαίρει ὑμῖν καὶ συνοδεύει ποικιλοτρόπως τὰς ὀργανουμένας ἐκδηλώσεις κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἡ νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ, φέρουσα δικαίως τὸν στέφανον τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς τιμῆς τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, πορεύεται μετ' αἰσιοδόξου αὐτοπεποιησεως εἰς ὑπάντησιν τῆς τρίτης ἐν Χριστῷ χιλιετίας καὶ ἐνὸς ἀσφαλοῦς μέλλοντος, ἐν κοινωνίᾳ εἰρήνης καὶ ἀλληλεγγύης μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ λοιπῶν περιοίκων λαῶν...

»Συγχαίρομεν τοῖς συγκατανεύσασιν εἰς τὴν ἐπιλογὴν τῆς πόλεως ταύτης ὡς Πολιτιστικῆς Πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης καὶ ἀξιολογοῦμεν τὴν συναίνεσιν ταύτην πρωτίστως ὡς ἔνδειξιν ὑγιоῦς εὐρωπαϊκῆς κρίσεως, αὐτοσυνειδησίας καὶ διακρίσεως».

«Προσηλώνει τὸ βλέμμα εἰς τὴν Θεσσαλονίκη»

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, ἀναφερόμενος εἰς τὴν πνευματικὴν Θεσσαλονίκη, προσθέτει τὰ ἑξῆς:

«... Τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Γένος σέβεται ἀνεκὰθεν καὶ τιμᾷ δεόντως πάντας τοὺς λαοὺς καὶ

τοὺς τόπους, ἐφ' ᾧ καὶ διερωτώμεθα, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Εὐρώπη ἀναζητεῖ τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ τὸν προσανατολισμὸν πρὸς τὸ μέλλον, ποῦ ἄλλοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπισυνάξῃ εἰς πλεόν ἐνδομυχον περισυλλογὴν τὰς πνευματικὰς αὐτῆς δυνάμεις, παρὰ εἰς τὸν εὐλογημένον τοῦτον τόπον;

»Ἀναζητεῖ ἡ Εὐρώπη τρόπους ἀσκήσεως καὶ ὁδοὺς πρὸς τὸ φῶς; Ἴδου αἱ κορυφαὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἰδοὺ τὸ Ἅγιον Ὄρος Ἄθως ἀναζητεῖ διεξόδους ἀπὸ τῆς νεοειδωλολατρικῆς αἰχμαλωσίας; Ἴδου ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ὑποδεικνύει ταύτας; ζητεῖ ὑψηπετέες τῆς νοήσεως ἐν μέσῳ παραλογισμῶν παντοίων; Ἴδου Ἀριστοτέλης ὁ Μακεδὼν ζητεῖ συνάντησιν καὶ διάλογον τῶν πολιτισμῶν καὶ οἰκουμενικῆν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητος; Ἴδου ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ζητεῖ ἀθλήσεως εὐλογίαν καὶ τόλμην κατὰ τῆς ἐπάρσεως τῶν Λυαίων; Ἴδου ὁ πολιοῦχος τῆς πόλεως Δημήτριος, ἰδοὺ ὁ Ἅγιος Νέστωρ ζητεῖ ἀνάρρωσιν τοῦ κατ' Ἀνατολὰς πνεύμονος αὐτῆς ἡ Εὐρώπη, ἵνα ζωογόνον καὶ ὁ κατὰ τὴν Ἐσπερίαν ὡσαύτως πάσῃων εἰσπνεύση πνοήν; Ἴδου οἱ Ἅγιοι Ἰσαπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ζητεῖ ἡσυχίαν ἐν μέσῳ ταραχώδους ἀδημονίας καὶ θεοπτίαν ἐν μέσῳ ἐκτυφλωτικῶν λαμπηδόνων τῆς ψευδαπάτης; Ἴδου Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πάλαι τε καὶ νῦν.

»Ἐπεκλίθη ποτὲ ἡ Εὐρώπη τῆς σοφίας καὶ τῆς ἰσχύος ἐνώπιον τοῦ λόγου τοῦ Σταυροῦ (Α' Κορ. 1, 18), καὶ ἀντιπροσωπευτικῶς διὰ τὴν Εὐρώπην ἀνεφώνησεν ἐν τῷ ὄραματι τῆς Τρωάδος ὁ ἀνὴρ ὁ Μακεδὼν τὸ σωτηριῶδες ἐκεῖνο: «διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν» (Πράξ. 16, 9). Καὶ διεβη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἐγένετο σωτηρία τῷ λαῷ τῆς Ἑλλάδος, τοῖς λαοῖς τῆς Εὐρώπης, τοῦ κόσμου παντός.

»Ἐπισυνάγουσα τὰς καθημαγμένας πτέρυγας αὐτῆς εἰς ἀνασκίρτησιν καὶ ἀνάτασιν, καλῶς προσηλώνει τὸ βλέμμα εἰς τὴν Θεσσαλονίκη τοῦ οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν βεβαιωμένων πνευματικῶν πραγματικοτήτων τοῦ Βυζαντίου. Ἡ παροδικότης τῆς ἐνιαυσίου ιδιότητος τῆς Πολιτιστικῆς Πρωτεύουσας φωτίζει ἔτι μᾶλλον τὴν διαχρονικότητα τῆς δημιουργικῆς παρουσίας καὶ τῆς ἐν μαρτυρίῳ μαρτυρίας.

»Συνεχίσατε, ὅθεν, ἐν πεποιθήσει τὰ ἀρχό-

μενα, Ἐντιμότητα κύριε Δήμαρχε καὶ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ συνεργάται, ἔχοντες εἰς τελείωσιν τὴν εὐχὴν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ὀλόθυμον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογία. Καὶ ἐπὶ δὲ τούτοις “πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχασθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε” (Α΄ Θεσ. 5, 16-18). Ἀμήν.

Ἡ Θεσσαλονίκη ὡς πολιτιστικὴ πρωτεύουσα

Οἱ εἰς τὰς δύο προηγουμένας παρατηρήσεις καταχωρηθέντες πατριαρχικοὶ λόγοι ὑποβοηθοῦν νὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ προγραμματισμοὶ τῶν ἐκδηλώσεων πρὸς προβολὴν κατὰ τὸ ἔτος 1997 τῆς Θεσσαλονίκης ὡς πολιτιστικῆς πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης πρέπει νὰ συναποτελοῦν οὐχὶ μηχανικὸν ἄθροισμα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ παρουσιάζωνται ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἀσυνδέτως ποικίλαι πνευματικαί, ἐπιστημονικαὶ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον αἰσθητικαὶ ἢ καλλιτεχνικαὶ (λογοτεχνικαί, θεατρικαί, μουσικαί, εἰκαστικαί) ἐκδηλώσεις, ἀλλ’ ἐν ὀργανικὸν ὅλον, εἰς τρόπον ὥστε δι’ ἐν ἑκάστον πάντων ἀνεξαίρετως τῶν ὀρωμένων, ἀκουομένων καὶ δρωμένων νὰ ἰσχύῃ ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀριστοτέλους: «τὸ ὅλον προηγείται τοῦ μέρους».

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τὸ ὀργανικὸν αὐτὸ ὅλον ἐν τοῖς σχετικοῖς ἐπὶ μέρους προγραμματισμοῖς συνίσταται εἰς τὴν αἰσθητοποίησιν καὶ προβολὴν τῆς διὰ τῶν αἰῶνων εἰδοποιουῦ πνευματικῆς φυσιογνωμίας τῆς Θεσσαλονίκης οὐχὶ ἀπλῶς ὡς πόλεως διακρινομένης διὰ τὴν παλαιότεραν, νεωτέραν καὶ σημερινὴν γενικὴν πολιτιστικὴν προσφορὰν τῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀκτινοβόλου ἐστίας τῆς ἑλληνορθοδόξου βυζαντινῆς παραδόσεως.

Τὸ ὅτι εἰς τοὺς προγραμματισμοὺς τοῦ «Ὄργανισμοῦ Πολιτιστικῆς Πρωτεύουσας» περιλαμβάνονται καὶ ἐκδηλώσεις προβολῆς πολλῶν πτυχῶν τῆς Ὀρθοδόξου Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης, καὶ δὴ καὶ θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πρέπει νὰ ἐπαινεθῇ, ἀλλὰ τὸ θετικώτατον αὐτὸ στοιχεῖον δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀποδυναμωθῇ ἢ καὶ περιθωριοποιηθῇ διὰ πλῆθος ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐνταχθοῦν ἀρμονικῶς εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀργανικὸν ὅλον ἢ καὶ τυχὸν θὰ ἐξεπροσώπων κοσμοθεωρίαν ἢ βιοθεωρίαν μὴ συμβιβαζομένην πρὸς αὐτό.

Νὰ μεταδοθῇ τὸ φῶς τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ

Ἄς ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι αὐτονοή-

τως ἡ Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλονίκης θὰ ἐμφυχώσῃ κατ’ ἐξοχὴν τοὺς κατὰ τὸ ἔτος 1997 ἑορτασμοὺς τῆς Συμπρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ὑπομνήσῃ ἐντονώτερον εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην, ὅτι τὰ πλέον ἀδρὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς προσωπογραφίας τῆς Ἑλληνικῆς Συμπρωτεύουσας δημιουργοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἐκοσμήθη διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τῆς Ἁγίας Θεοδώρας, τοῦ Ἁγίου Ἀρχιεπισκόπου Εὐσταθίου, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά, τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, τοῦ Ἁγίου Ἀρχιεπισκόπου Συμεῶνος καὶ πολλῶν ἄλλων Ἁγίων. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, ὡς εἶναι γνωστόν, κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Παναγ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἀνεγράφησαν ἐν ταῖς Ἀγιολογικαῖς Δέλτοις τῆς κατ’ Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπὶ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης πρέπει κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἡ Νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ Κόλπου νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ὁμοδόξους λαοὺς τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τοὺς ἐτεροδόξους λαοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως τὸ φῶς τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ γίνῃ διαρκῆς γέφυρα πνευματικῆς συναντήσεως αὐτῶν. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου θὰ συντελέσουν ἀσφαλῶς ἀφ’ ἐνὸς ἡ ἀπὸ πολλοῦ ἀρξαμένη ἀνθρῆσις ἐν Θεσσαλονικῇ πάντων τῶν τομέων τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ τῆς πολιτιστικῆς δραστηριότητος, ἀφ’ ἑτέρου τὸ λαμπρὸν Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον καὶ τρίτον ἡ ἐν αὐτῷ σφριγῶσα καὶ διεθνῶς ἀκτινοβολοῦσα Θεολογικὴ Σχολὴ του.

Ἀπαιτοῦνται ἀπταὶ ἀποδείξεις μετανοίας

Προσφάτως ἄλλην μίαν φορὰν ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β’ ὠμίλησε περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ μετανοήσουν οἱ Χριστιανοί, νὰ καθάρουν τὴν μνήμην των καὶ νὰ ἀποκτήσουν αἶσθημα χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀμοιβαίας συγγνώμης. Καὶ παλαιότερον ὁ Ποντίφηξ εἶχε τονίσει ἐν Βialystok τῆς Πολωνίας: «Μετὰ πνεύματος ἀμοιβαίας καταλλαγῆς ἄς συγχωρήσωμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον διὰ τὰ κακά, τὰ ὁποῖα ἐπράξαμεν...».

Ὡς ἐπανελημμένως ἔχομεν ἐπισημάνει, οἱ παπικοὶ λόγοι, διὰ νὰ μὴ εἶναι κενοὶ περιεχομένου καὶ ἄνευ πρακτικοῦ ἀντικρύσματος διπλωματικαὶ διατυπώσεις, πρέπει νὰ συνοδεύονται

ὑπὸ ἀπτῶν ἀποδείξεων ὅτι ὑπάρχει ὀριστική και σταθερὰ βούλησις τόσον περὶ ἐπανορθώσεως τῶν συνεπειῶν ἐκ πράξεων και ἐνεργειῶν αἰτινες ἀναμφιβόλως ἦσαν ἐχθρικοί και ἐστεροῦντο εἰλικρινείας, ὅσον και περὶ ὀριστικῆς ἐγκαταλείψεως εἰς τὸ μέλλον μεθόδων ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς, αἱ ὁποῖαι γενικῶς σήμερον καταδικάζονται. Ἄλλ' ἄρα γε ὑπάρχουν τοιαῦται ἀποδείξεις, ὅταν λ.χ. ὀφθαλμοφανῶς σήμερον συνεχίζεται *de facto* ὄχι ἀπλῶς ἡ ἀνοχή, ἀλλὰ και ἡ ἐνίσχυσις τοῦ ὑπὸ διαπρεπῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καταδικαζομένου Οὐνιτισμοῦ;

Ἐπὶ πλέον ἂς ἐπιτραπῆ νὰ τονίσωμεν ὅτι ἡ ἐκδήλωσις τῆς μετανοίας και ἡ αἰτησις συγγνώμης δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀόριστος και νὰ γίνεται ἐντὸς «κολλεκτιβιστικῶν» πλαισίων, διὰ νὰ εἶναι ἀνώδυνος και ἄνευ πρακτικῶν συνεπειῶν εἰς τοὺς μὴ μνημονευομένους πραγματικούς ἐνόχους, ἀλλὰ πρέπει μετ' εἰλικρινοῦς λύπης νὰ ἀναφέρεται εἰς συγκεκριμένα ἀδικήματα ἢ και ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα διεπράχθησαν εἰς βάρος ἄλλων Χριστιανῶν ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ και χρόνῳ. Ἡ ἐν μετανοίᾳ ὁμολογία τῶν συγκεκριμένων σφαλμάτων και ἀδικημάτων και ἡ αἰτησις συγχωρήσεως αὐτῶν ἔχει τεραστίαν λαοψυχολογικὴν σημασίαν διὰ τὴν **καταλλαγὴν**, τὴν ὁποῖαν θὰ προβάλλῃ και ἡ Διάσκεψις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, τὸν Ἰούνιον 1997 ἐν Graz (Αὐστρίας).

Ἡ ἀληθὴς μετάνοια τῶν Ἡγετῶν και μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν προϋποθέτει τὴν εἰλικρινῆ αἰτησιν ἢ παροχὴν συγγνώμης, τὴν μετὰ θυσίων λήψιν ἀποφάσεων πρὸς ἀποφυγὴν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ἐκουσίων ἢ ἀκουσίων σφαλμάτων και ἀδικιῶν τοῦ παρελθόντος, τὴν πραγματικὴν ἀλλαγὴν πλεύσεως, τὴν ἐξυγιανσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς και τὴν ἐπικράτησιν ὑγιоῦς οἰκουμενικοῦ πνεύματος.

Ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου τοῦ Μεγάλου

Τὴν 6ην Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. ἐγένοντο ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης και τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἐκκλησίας αἱ ἀπὸ ἐτῶν καθιερωμένοι ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴν τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου τοῦ Μεγάλου. Ἡ ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Συνοδικῆ Θεία Λειτουργία ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου. Ἐξ ἄλλου ἢ ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου Σύσκεψις τῶν με-

λῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ τῶν Καθηγητῶν και τοῦ λοιποῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν και Θεσσαλονίκης, —κωλυμένου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ—, ἐπραγματοποιήθη ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ πρώτου τῆ τάξει Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, ὅστις κατὰ τὴν ἐναρκτήριοιαν προσφώνησιν αὐτοῦ παρουσίασε διαφωτιστικὸν Χρονικὸν τῆς Ἱστορίας τῶν ἐν Ἑλλάδι σχετικῶν ἐορτασμῶν πρὸς προβολὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ και θεολογικοῦ ἔργου τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου.

Ἡ ἐμπεριστατωμένη Εἰσήγησις τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Χαραλάμπους Σωτηροπούλου ἀνεφέρετο εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὀρισθὲν θέμα: «Ἡ Εὐρώπη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου (Θεολογικαὶ - Πολιτιστικαὶ και Ἱστορικαὶ προεκτάσεις)». Τόσον ἡ Εἰσήγησις αὕτη, ὅσον και ἡ ἐπακολουθήσασα πολυδιάστατος συζήτησις ἀφ' ἐνὸς κατέστησαν φανερὴν τὴν πρὸ τοῦ τέλους τῆς πρώτης χριστιανικῆς χιλιετίας προοιούσαν ἀπομάκρυνσιν τῆς Δύσεως ἐκ τῆς Ἀρχαίας Ἡνωμένης Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου ἐπεσήμαναν τὰ ἐν Εὐρώπῃ θετικὰ πνευματικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ και τῆς Ὀρθοδοξίας και τρίτον ἐτόνισαν τὴν ἀνάγκην τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἔργου τῆς μεταδόσεως εἰς τὴν ἐνοποιουμένην Εὐρώπην τῶν φωτεινῶν αἰτημάτων τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ρηξικέλευθος σκαπανεὺς τῆς πανευρωπαϊκῆς και παγχριστιανικῆς ἐνότητος.

«Υπονομεύουν ἀξίες και θεσμοὺς»

Εἶναι παρήγορον και ἐλπιδοφόρον γεγονός ὅτι, καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, ὁ «Σύλλογος Προστασίας Τηλεθεατῶν» ἔστειλεν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Ραδιοτηλεοράσεως ἔγγραφο, ὑπογραφόμενον ὑπὸ 2.000 κυρίως Ἀθηναίων πολιτῶν, διὰ τοῦ ὁποῦ ζητεῖται ἡ καθιέρωσις κανόνων δεοντολογίας και ἡ λήψις τῶν ἀναγκαίων μέτρων πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ ἀπαράδεκτου φαινομένου τῶν «ρεαλιστικῶν» τηλεοπτικῶν προγραμμάτων (*reality show*).

Ὡς τονίζεται ἐν τῷ ἔγγραφῳ, «τὸ τελευταῖο διάστημα ὄλο και περισσότερες ἐκπομπές τῆς ἑλληνικῆς τηλεόρασης... παρουσιάζουν σκανδαλοθηρικὰ θέματα, ἀντλούμενα ἀπὸ τὴν παθογέ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Δράμας

Ύπο του Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου απεστάλη πρὸς τοὺς τελέσαντας πολιτικὸν γάμον, ἐν τῇ μητροπολιτικῇ αὐτοῦ ἐπαρχία, τὸ ἀκόλουθον γράμμα:

Ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

Ἀφοῦ ἀφήσαμε νὰ κατασιγάσει ὁ θόρυβος ποὺ δημιουργήθηκε γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς μὴ ἐκκλησιαστικῆς ταφῆς γυναικὸς ποὺ εἶχε τελέσει πολιτικὸν γάμο, ἐπιθυμοῦμε μὲ τὸ παρὸν Πατρικὸν Γράμμα, ὡς Ἐπίσκοπος καὶ Ποιμενάρχης, νὰ ἀπευθυνθοῦμε πρὸς ἐκείνους τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας οἱ ὁποῖοι τέλεσαν πολιτικὸν καὶ ὄχι ὀρθόδοξον γάμο.

Ύποθέτουμε ὅτι πήρατε τὴν ἀπόφαση αὐτὴ εἴτε ἀπὸ ἀγνοία τῆς σημασίας τοῦ μεγάλου Μυστηρίου τοῦ ὀρθόδοξου γάμου, εἴτε γιὰ ἄλλους προσωπικούς, οἰκογενειακούς, κοινωνικοὺς ἢ οικονομικοὺς λόγους. Δὲν θέλουμε νὰ δεχθοῦμε ὅτι ἡ πράξη σας εἶχε νὰ κάνει μὲ περιφρόνηση τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου, ἢ ἦταν

νεια τῶν ἀνθρωπίνων καὶ κοινωνικῶν σχέσεων. Καλώντας σκοπίμως ἀνθρώπους ἀκραίους, φανατισμένους καὶ θερμοδαίμονες, ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν ἐνδιαφέρονται πραγματικῶς γιὰ τὴν σοβαρὴν διερεύνηση τῆς ἀλήθειας, ἀλλὰ ἐπιδιώκουν καὶ προκαλοῦν τὴ σύγκρουση, τὴν ἐξαίτη τῶν παθῶν καὶ ἐν τέλει τὸν διασπασμὸν τους. Βαθαίνουν τὸ χάσμα τῶν ἰδιωτικῶν διαφορῶν καὶ δηλητηριάζουν τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ὑπονομεύουν ἀξίες καὶ θεσμούς».

Ἐν συνεχείᾳ τονίζεται ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ὅτι «οἱ ἐκπομπὲς αὐτὲς ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τῆς θεμιτῆς δημοσιογραφικῆς ἐρευνας» καὶ ὅτι ἐπομένως «εἶναι ὑποχρέωση ὅλης τῆς κοινωνίας, τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ πρωτίστως τῆς Δικαστικῆς Ἐξουσίας νὰ ἀντιδράσει στὸ ἀνωτέρω φαινόμενον».

Μήπως ὁ ἀξιέπαινος «Σύλλογος Προστασίας Τηλεθεατῶν» θὰ ἐπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ νὰ σιγματίσῃ ἔτι ἐντονώτερον τὴν ὑπὸ μερικῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων μετάδοσιν τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καὶ τὴν βάνανυσον προσβολὴν τῆς αἰδοῦς καὶ μάλιστα εἰς τὰς πρώτας νυκτερινὰς ὥρας;

Ε. Δ. Θ.

καρπὸς ἀντιθέσεώς σας μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅπωςδήποτε πιστεύουμε ὅτι δὲν γνωρίζατε πὼς ἡ τέλεση πολιτικῶν γάμων, ἐνῶ εἶναι νόμιμη ἐνέργεια, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔχει μερικὲς συνέπειες, ὅπως νὰ μὴ γίνονται δεκτοὶ ὡς ἀνάδοχοι οἱ τελοῦντες πολιτικὸν γάμον καὶ νὰ μὴ κηδεύονται ἐκκλησιαστικά.

Οἱ συνέπειες αὐτὲς δὲν ἀποτελοῦν, σὲ καμιά περίπτωση, τιμωρία ἢ ποινὴ. Εἶναι παιδαγωγικὸν μέτρο ποὺ βασίζεται, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, στὴν Εὐαγγελικὴν νομοθεσίαν, τοὺς ἱεροὺς Κανόνες καὶ τὴν Παράδοση. Καὶ σκοπὸν ἔχουν νὰ βοηθήσουν τοὺς ὀλίγους ἐκείνους Χριστιανούς, ποὺ τελοῦν πολιτικὸν γάμον, νὰ ξανασκεφτοῦν τὸ θέμα καὶ νὰ προσέλθουν στὴ Μητέρα Ἐκκλησίαν, στὴν ὁποία καὶ ἀνήκουν, γιὰ τὸ θρησκευτικὸν γάμον τους.

Μὲ τὴν παρούσα Πατρικὴ ἐπιστολὴ καλοῦμε καὶ σᾶς, ἀγαπητοί, νὰ τακτοποιήσετε τὴν ἐκκρεμότητα αὐτὴ. Μὴ διατάσετε καὶ μὴ ἀναβάλλετε κι ἄλλο. Ἀκούστε τὴ φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἐπισκόπου σας. Ἄν τὸ ἐπιθυμῆτε ὁ γάμος σας ἔμπορεῖ νὰ τελεσθῆι ἀμέσως. Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Δράμας ἔχει ἀποφασίσει νὰ μὴ ἐπιβαρυνθῆτε οὔτε καὶ μὲ τὸ ἐλάχιστον ποσὸν τῶν 4.200 δραχμῶν ποὺ εἶναι καθορισμένο γιὰ τὴν ἐκδοση τῆς ἀδείας καὶ τὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου. Θὰ εὐλογήσῃ τὸν γάμον σας ἐντελῶς δωρεάν.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ ἔνωσή σας στὸ ἐξῆς θὰ εἶναι «ἐν Κυρίῳ», θὰ αἰσθάνεσθε καὶ πάλι τέκνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ δικαιοματικά θὰ δέξεσθε τὶς καθιερωμένους εὐλογίας τῆς.

Μὲ πατρικὴν ἀγάπην καὶ εὐχὰς

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Μετὰ τὴν ἀπόκτησιν πρὸ τινῶν ἐτῶν Αἰθούσης καὶ Πνευματικοῦ Κέντρου ἀπὸ τὴν Ἑνορίαν Παναγίας Γιάτρικσας Λουτρακίου, ἤδη, ὁ Θεὸς εὐλόγησε, καὶ τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἄλλης Αἰθούσης - Πνευματικοῦ Κέντρου, ἀπὸ τὴν Ἑνορίαν Τιμίου Προδρόμου, ἢ ὁποία μεγαλοπρεπεστάτη, πολυτελής καὶ ἐξοπλισμένη, ἐγκαινιάσθη ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, μετὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν τῆς 5ης Ἰανουαρίου 1997.

Τὸ παλαιὸν ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος εἰς τὴν Κορινθίαν ὄνειρον, ἐπραγματοποιήθη καὶ ἡ πρὸ πολλῶν ἐτῶν σπαρεῖσα ἰδέα, ἐβλάστησε καὶ ἐκαρποφόρησε, χάρις εἰς τὸν

αείμνηστον ένορίτην Ἰωάννην Ἀγγέλου ὁ ὁποῖος ἐκληροδότησε τὸ 1/4 τοῦ Ξενοδοχείου «ΠΤΙ ΠΑΛΑΙ» Λουτρακίου στὸν Ἰ. Ναὸν Τιμίου Προδρόμου Λουτρακίου. Ἀφοῦ ἐγένετο ἡ νόμιμος ἀποδοχὴ τοῦ ποσοστοῦ τῆς κληροδοτήσεως πρὸς τὸν Ἰ. Ναὸν, ἀγοράσθηκε τὸ ἐν λόγῳ ποσοστὸν ἀπὸ τοὺς συγκληρονόμους, ἀντὶ 32.000.000 μετὰ τῶν τόκων. Ἀκολούθησαν αἱ ἐγκρίσεις, αἱ ἀδειαι ἀπὸ τὴν Ναοδομίαν, ἀπὸ τὰς Ἀρχὰς Λουτρακίου κ.λπ. καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δαπάνης ποῦ ἀνήλθε σὲ 56.640.000 δραχμῶν. Τὸ κυρίως ἐμβαδὸν τῆς Αἰθούσης εἶναι 120 τ.μ., τοῦ υπογείου τῆς 71,5 τ.μ. ἔχει δὲ καὶ βοηθητικούς χώρους καθὼς καὶ αὐλήν. Πραγματικὰ τὸ Πνευματικὸν Κέντρον καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐνορίας καὶ στολιζέει τὸν περίγυρον τοῦ Ἰ. Ναοῦ.

Ὁ Σεβ/τος, ὁ Ἰ. Κλήρος καὶ ὁ Λαός, μετὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰσηλθὰν λιτανεύοντες εἰς τὴν Αἶθουσαν. Ἐρᾶντιαν διὰ τοῦ Μ. Ἀγιασμοῦ τῆς ἡμέρας (παραμονῆς τῶν Φώτων), ἐξεφωνήθη δέησις ὑπὲρ τῶν ζώντων δωρητῶν καὶ ἐπιμνημόσυνοις δέησις ὑπὲρ τοῦ κυρίως δωρητοῦ, μακαριστοῦ Ἰωάννου Ἀγγέλου. Τέλος προσεφώνησεν καὶ προέτρεψεν καὶ ἠυχήθη καὶ συνεχάρη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων πάντας καὶ ἐν χαρᾷ ἔκλεισεν ἡ ὥραία αὐτῆ τελετῆ τῶν ἐγκαινίων.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Μὲ θέμα «Πρὸς τὴν 3ην μ.Χ. χιλιετίαν. Ἡ εὐθύνη τῶν Ἐκκλησιῶν», ὁμίλησε τὴν 20ὴν Ἰανουαρίου ἐ.ἔ., στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Τιμίου Προδρόμου Νεαπόλεως, στὴν ἱερατικὴ σύναξιν, ὁ καθηγητῆς καὶ γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως κ. Γεώργιος Κυρμελής.

Ὁ ὁμιλητῆς κατέθεσε τοὺς προβληματισμοὺς του καὶ ἀναφέρθηκε διεξοδικὰ στὸ θέμα τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν στὶς παραμονὲς τῆς τρίτης χιλιετίας.

Στὴ συνέχεια ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν ὁμιλητῆ, ἐγκαινίασε τὴν αἶθουσα Μητροπολιτικῆς Ξενίας, ἕναν χώρο, ὁ ὁποῖος κατασκευάσθηκε μὲ εὐαισθησία καὶ ἐξαιρετικὴ λειτουργικότητα, γιὰ τὴν κάλυψη τῶν πολλαπλῶν ἀναγκῶν φιλοξενίας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Μὲ τὴν γενναία χορηγία τοῦ ζεύγους Ἀνδρέου καὶ Εὐφροσύνης Ἀρναούτογλου, συνταξιούχων διδασκάλων ἐκ Κατερίνης καὶ παλαιῶν συνεργατῶν τοῦ Σεβ. ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἐκεῖ ἱερατικῆς του διακονίας, καλύφθηκε ἕνα σημαντικό μέρος τῆς ὅλης δαπάνης τοῦ κτιριακοῦ αὐτοῦ συγκροτήματος. Ὁ Σεβ., ἀφοῦ εὐχαρίστησε θερμότερα τοὺς δωρητῆς γιὰ τὴν εὐγενή τους αὐτῆ χειρονομία, τοὺς ἀπένευμε, ὡς ἕνα ἐλάχιστο δείγμα εὐγνωμοσύνης, τὸν χρυσοῦ Σταυρὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐγκαινίων ὁ Σεβ. ὑπογράμμισε τὴν ἀγωνιώδη προσπάθεια τῆς Ἱ. Μητροπόλεως γιὰ καλύτερη ὀργάνωση καὶ ἀνταπόκριση στὰ αἰτήματα ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, Ἱ. Μητροπόλεων, Ἐκκλ. Ἰδρυμάτων καὶ Σχολῶν, ποῦ κατὰ καιροὺς ζητοῦν τὴν φιλοξενία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, γνωρίζοντας τὶς φιλόφρονες καὶ φιλότιμες διαθέσεις τοῦ ποιμενάρχου τῆς.

Ἡ αἶθουσα ἐστίασεως, χωρητικότητος 200 ἀτόμων, μὲ ὅλους τοὺς βοηθητικούς χώρους, κατασκευάσθηκε μὲ προσωπικὴ μέριμνα καὶ ἐπιστασία τοῦ Σεβ. Ποιμενάρχου μας καὶ ἀποτελεῖ σήμερα μίαν εὐπρόσωπὴ ἐκκλησιαστικὴ παρουσία στὸν χώρο τῆς Θεσσαλονίκης.

π. Ν. Κ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γαλλίας

Ἡ ἐν Γαλλίᾳ Ὁρθόδοξος Διεπισκοπικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπεδέχθη ἐπισήμως τὴν Δευτέραν 27ην Ἰανουαρίου 1997 καὶ ὥραν 5ην μ.μ., κατὰ τὴν διάρκειαν πανηγυρικῆς Δοξολογίας εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἁγίου Στεφάνου Παρισίων τὴν Α.Α. τὸν Πατριάρχην καὶ Καθολικὸν τῶν Ἀρμενίων Καρέκιν Α', ὁ ὁποῖος εὐρίσκειτο εἰς τὴν Γαλλίαν δι' ἐπίσημον ἐπίσκεψιν (23 Ἰανουαρίου - 6 Φεβρουαρίου 1997).

Ἡ τελετὴ αὐτῆ ὀργανώθη μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τιμηθῇ ὁ Ἄνωτατος Πνευματικὸς Ἡγέτης τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ἀδελφῆς καὶ λίαν ἀγαπητῆς εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἱερεμίας, ὡς πρόεδρος τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ὁρθόδοξου Διεπισκοπικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπήρθη λόγον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῖου ὑπεγράμμισε τὴν ἐξαιρετικὴν ποιότητα τῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὀρθόδοξου καὶ ἀρμενικῆς, ὑφισταμένων σχέσεων, καθὼς καὶ τὸ ἀδελφικὸν πνεῦμα σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖον «ἅπασαι αἱ χριστιανικαὶ ὁμολογίαι ἀναγνωρίζουν καὶ ἀποδέχονται ἀλλήλας ἐντὸς μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς θεωρήσεως τοῦ μέλλοντος» ὅπως ἐκφράζεται εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν προσευχὴν τοῦ Κυρίου (Ἰωάν. 17,10).

Ἀπαντῶν εἰς τὴν πρόσθεσιν τοῦ Μητροπολίτου Γαλλίας, ἡ Α.Α. ὁ Καρέκιν Α' ἐτόνισε τοὺς ἱστορικούς καὶ ὄλον καὶ περισσότερον στενοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐξ ἄλλου, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀντιπροσώπων τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ὁ Πατριάρχης ὑπεγράμμισε τὴν σπουδαιότητα τῶν κοινῶν εἰς ὅλους τοὺς χριστιανοὺς στοιχείων. «Θὰ ἔπρεπε νὰ γραφῆ ἐκ νέου μίαν κατήχησις», παρετήρησεν ὁ Ἀρμένιος Πατριάρχης, «ὅπου θὰ ἀπαριθμούσαμεν κατ' ἀρχὴν τὰ πολυάριθμα στοιχεία τὰ ὁποῖα μᾶς ἐνώνουν, πρὶν παρουσιάσωμεν τὰς ὀλίγας διαφορὰς μας».

Ἠκολούθησεν ἀνταλλαγὴ δώρων μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου Καρέκιν Α' καὶ τοῦ Μητροπολίτου Γαλλίας

και τέλος παρετέθη εις τους επίσημους και το πολυάριθμον ἐκκλησίασμα δεξιώσεις εις την αίθουσαν τῆς Μητροπόλεως. Παρέστησαν:

Ὁ ἐν Παρισίοις Ἀρμένιος Ἀρχιεπίσκοπος Σεβ. κ. Kude Nakashian και ἡ ἀκολουθία τοῦ Πατριάρχου Καρέκιν (Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία), ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Εὐκαρπίας κ. Σέργιος (Ρωσικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου), ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Παλμύρας κ. Γαβριὴλ (Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Χερσώνος κ. Γκούρι (Πατριαρχεῖον Μόσχας), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Γρατσάνιτσα κ. Δαμασκηνός (Πατριαρχεῖον Σεργίας), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Στέφανος (Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Τραχείας κ. Παῦλος (Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον) και πολλοὶ ἱερεῖς (Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Εννευκ και ἀντιπρόεδρος τῆς Γαλλικῆς ΡΚαθολικῆς Ἱεραρχίας κ. Jacques David, ὁ Θεοφ. κ. Claude Frikart Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Παρισίων ἐκπρόσωπος τοῦ Σεβ. Καρδινάλιου Lustiger, ὁ Πανοσ. κ. Paul Tschang ἐκπρόσωπος τοῦ ἐν Παρισίοις Νούντσιου (ΡΚαθολικὴ Ἐκκλησία), ὁ Πάστορ κ. Christian Seytre, γενικὸς γραμματεὺς τῆς Γαλλικῆς Προτεσταντικῆς Ὁμοσπονδίας (Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία), ἐκπρόσωποι τῶν ἐν Παρισίοις ἐλληνικῶν και κυπριακῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσωπειῶν και πλήθος πιστῶν.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Παρουσία τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Χρυσοστόμου πραγματοποιήθηκε ἐκδήλωση στίς 19 Ἰανουαρίου 1997, μετὴν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως 20 ἐτῶν ἀπὸ τὴν τελευταία ὀνομαστικὴ ἑορτὴ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου και Ἐθνάρχου Μακαρίου. Ἡ ἐκδήλωση διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν Παγκύπρια Πορεία ἀγάπης Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, τὸ Ἴδρυμα Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου και τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας και Πολιτισμοῦ στήν αίθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου Λευκωσίας. Μετὰ τοὺς σύντομους χαιρετισμοὺς τῶν Προέδρων τῆς Παγκύπριας Πορείας ἀγάπης και τοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου και τῆς Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Κλ. Ἀγγελίδου, κύριος ὁμιλητὴς τοῦ φιλολογικοῦ μνημοσύνου ἦταν ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας και Θρησκευμάτων τῆς Ἑλλάδος κ. Γεω. Ἀρσένης. Ἐπικεφαλῆς τῶν ἐπισήμων ἦταν ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Γλ. Κληρίδης. Ἡ ἐκδήλωση περιλάμβανε ἐκτέλεση ὕμνων ἀπὸ τὸν Ἐκκλησιαστικὸ Βυζαντινὸ Χορὸ «Χουρμούζιος ὁ Κύπριος» μετὴν διεύθυνση τοῦ Ἀρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου κ. Θ. Καλλίνικου, παρουσίαση τοῦ Ζ' τόμου τῶν «Ἀπάντων» τοῦ Ἐθνάρχου Μακαρίου ἀπὸ τὸν κ. Ν. Νεάρχου και μουσικὸ πρόγραμμα ἀπὸ τὴν χορωδία τῆς ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ., μετὴν διεύθυνση τῆς κ. Μ. Σάββα.

Ὁ ἀείμνηστος Ἐθνάρχης Μακάριος γεννήθηκε στίς 13 Αὐγούστου τὸ 1913 στήν Παναγιά τῆς Ἐπαρχίας Πάφου. Ἐνωρὶς ἔγινε δόκιμος μοναχὸς στήν Ἱ. Μ. Παναγίας τοῦ Κύκκου. Χειροτονήθηκε Διάκονος τὸ 1938 και Πρεσβύτερος - ἀρχιμανδριτῆς ἀργότερα στήν Ἀθήνα, ἀπὸ τὸν Ἀργυροκάστρου Παντελεήμονα και ὑπηρέτησε ὡς ἐφημέριος στήν Ἀγία Εἰρήνη Αἰόλου. Μετὰ τὶς σπουδὲς στήν Ἀθήνα μετέβη στὴ Βοστώνη, γιὰ εὐρύτερες θεολογικὲς σπουδὲς, ἐνῶ τὸ 1948 ἐξελέγη Μητροπολίτης Κιτίου. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ «*ιδρύεται ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ "Ἀπ. Βαρνάβας"...* διοργανώνονται Σεμινάρια, Κατηχητικὰ σχολεῖα... και καταρτίζεται ἀπὸ ἐπιφανεῖς ἐκπαιδευτοὺς τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ τὸ Ἐθναρχικὸ Συμβούλιο» (βλ. Ἡμερολόγιον Ἐκκλησίας Κύπρου, Τυπικὴ Διάταξις Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν 1997, σ. 14). Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1950 τὸ ἀνωτέρω Συμβούλιο, μετὴν Πρόεδρο τὸν Κιτίου Μακάριο, «*προκηρύξε δημοψήφισμα γιὰ τὸ μέλλον τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος στὸ σύνολό του τάχθηκε ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῆς Κύπρου μετὴν Ἑλλάδα*» (ὅπ. ἀνωτ.). Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1950 ὁ Μητροπολίτης Κιτίου ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς και πάσης Κύπρου, διαδεχόμενος στὸ θρόνον τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα τὸν ἀπὸ Κυρηνείας Μακάριο τὸν Β'. Ὁ Κύπριος Μακάριος ὁ Γ' «*ἔδωσε ἰδιαίτερη προσοχὴ στήν πνευματικὴ ἀνύψωση τοῦ κλήρου και τοῦ λαοῦ,...* ἀνύψωσε τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ και ὀργάνωσε συστηματικὰ τὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα τόσο σὲ διεθνή κλίμακα, ὅσο και στὸ ἐσωτερικὸ γιὰ ἀπελευθέρωση τῆς νήσου» (ὅπ. ἀνωτ.). Ὁ Ἐθνάρχης μετὴ τὴ «λύση» τοῦ ζητήματος μετὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα, ἐξελέγη και πρῶτος Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, θέση πού κατεῖχε μέχρι τὶς 3ης Αὐγούστου 1977, ἡμέρα τοῦ θανάτου του.

Ὁ Ἐθνάρχης Μακάριος ταῦτισε τὴ ζωὴ του μετὴν ἐπιβίωση τοῦ Κυπριακοῦ ἐλληνισμοῦ, ἀφοῦ παρέμεινε ὁ πνευματικὸς και ἐθνικὸς ἡγέτης του πλέον τῶν 25 ἐτῶν, μετὴ οἰκουμενικὴ ἀκτινοβολία, παρὰ τοὺς ἱστορικοὺς συμβιβασμοὺς και τὶς ὀδυνηρὰς ὑποχωρήσεις πού δέχθηκε. Τὸ τελευταῖο τὸ ἀφήνουμε στὸν ἱστορικὸ τοῦ μέλλοντος νὰ τὸ ἐρευνήσει. Πάντως, θὰ παραμείνει στὸ παγκόσμιον στερέωμα ὡς ὁ ἡγέτης πού ἔδωσε τὰ πάντα γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ λαοῦ του.

— Σύμφωνα μετὴ ἐφημερίδες τῆς κατεχόμενης Κύπρου, ἡ ψευδοβουλή τοῦ κατοχικοῦ καθεστώτος συζήτησε τὸ θέμα τῆς ἐπιδρομῆς ἐνόπλων τὸ Μάρτιον τοῦ 1996 στὸ Καθολικὸ τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα, ἰδρυτοῦ τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας, πού βρῖσκεται πλησίον τῆς πόλεως τῆς Ἀμμοχώστου.

Ἡ βεβήλωση ὁμως τῶν ἱερῶν τόπων δὲν σταματᾶ ἐκεῖ. Μετὰ τὴν πρὸ ἐτῶν μετατροπὴ τῶν βοηθητικῶν χώρων τοῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας στήν κατεχόμενη Λάπηθο σὲ μᾶζ, σειρὰ εἶχε αὐτὲς τὶς μέρες ἡ μετατροπὴ και τοῦ ἴδιου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ σὲ ξενοδοχειακὸ κατάλυμα! Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύ-

πρου και ιδιαίτερα ή Ίερὰ Μητρόπολις Κυρηναίας και σύσσωμος ό λαός του Δήμου τής Λαπήθου, αλλά και όλόκληρης τής Έπαρχίας Κυρηναίας άντέδρασε καταδικάζοντας με δηλώσεις και διαδηλώσεις τό γεγονός καθώς και άλλα παρόμοια γεγονότα, δείγματα τής καταπάτησης τών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του όφειλόμενου σεβασμού τών θρησκευτικών τόπων λατρείας και προσευχής.

Ι. Γ. Χ'

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ό Πάπας Ίωάννης - Παύλος Β' τήν 1ην Ίανουαρίου 1997 έν όμιλία του κατά τήν προσευχήν «Angelus» είπεν, έκτός τών άλλων, τὰ έξής: «Τήν σημερινήν πρώτην ημέραν του έτους, καθ' ήν εορτάζεται ή ημέρα τής παγκοσμίου ειρήνης, συγκεντρώνω τήν όμιλίαν μου επί του σπουδαιότατου και ζωτικωτάτου θέματος "Πρόσφερε τήν συγχώρησιν, δέχου τήν ειρήνην". Γνωρίζω: Είναι δύσκολον να συγχωρή τις. Ένίοτε φαίνεται τούτο αδύνατον, άλλ' όμως είναι ή μοναδική όδός. Διότι πάσα εκδίκησις και πάσα βία προκαλούν νέαν εκδίκησιν και νέαν βίαν. Βεβαίως είναι ολιγώτερον δύσκολον να συγχωρώμεν, όταν είναι συνειδητόν, ότι ό Θεός δέν κουράζεται να μάς αγαπά και να μάς συγχωρή...».

—Καθ' ή μάς πληροφορεϊ ή έφημερις «L' osservatore romano», ή έν Βατικανώ Έπιτροπή δια τήν διδασκαλίαν τής πίστεως, ή όποία, Έπιτροπή προεδρεύεται υπό του διακεκριμένου θεολόγου Καρδινάλιου Joseph Ratzinger, ώργάνωσε προσφάτως Συμπόσιον δια τό «Πρωτεϊόν του Διαδόχου του Πέτρου» έν συναρτήσει προς τους έν τή έγκυκλίω του Πάπα «Ut unum sint» λόγους, οι όποιοι υποδεικνύουν τήν άνεύρεσιν «μιάς μορφής άσκησης του πρωτεϊου, ή όποία ούδόλωσ θα παραιτηται του ουσιώδους τής άποστολής του, αλλά θα δημιουργήση νέαν κατάστασιν», ή όποία θα ήτο άποδεκτή υπό πάντων. Δέν γνωρίζομεν άκόμη τὰ Πρακτικά του Συμποσίου, άλλ' είναι γνωστόν τό κείμενον τής έναρκτηρίου εισηγήσεως του Καρδινάλιου Joseph Ratzinger, ό όποιος έκτός τών άλλων, είπε τὰ έξής: Τό Συμπόσιον άποσκοπει «να άνεύρη τὰ συμφώνως προς τήν πίστιν τής Καθολικής Έκκλησίας ουσιώδη σημεία του περιεχομένου τής περι τού πρωτεϊου διδασκαλίας». Ίδιατέρως είναι έξεταστέα άφ' ένός «τό δογματικόν νόημα του πρωτεϊου του Διαδόχου του Πέτρου», άφ' έτέρου «τό ζήτημα τής σχέσεως μεταξύ του πρωτεϊου και του Kollegium τών επισκόπων» και τρίτον «ή φύσις και ό σκοπός τών ένεκα του πρωτεϊου παρεμβάσεων του Έπισκόπου Ρώμης εις τας επί μερούς Έκκλησίας». Ός μέθοδος έξετάσεως τών ζητημάτων υποδεικνύεται ή άλληλοδιείσδυσις τής Βιβλικής Έρμηνείας, τής Ιστορίας και τής Θεολογίας. Εις ταύτα ό Καρδινάλιος Ratzinger, προσέθεσε και τὰ έξής: «Η συνεργασία

Ιστορίας και Θεολογίας δύναται να είναι καρποφόρος, όταν ή πολλαπλασιασθείσα γνώσις τών ιστορικών δεδομένων (και έν σχέσει προς τήν Βίβλον τών έξηγητικών) όδηγή εις μίαν έμβαθυνθείσαν θεολογικήν έξέτασιν του ρωμαϊκού πρωτεϊου και τής έκκλησιαστικής ζωής, μίαν έξέτασιν ή όποία βοηθεϊ να διακρίνωμεν τί εις τήν αλήθειαν τής πίστεως είναι άναγκαϊόν και αναπαλλοτριώτον και τί δευτερεϋον ή μη ουσιώδες...».

Ε. Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Πρό τών Χριστουγέννων ό Πατριάρχης τών Άρμενίων Καρέκιν Α', όστις έχει τήν έδραν αυτου έν Έτοματζίν, και ό Πάπας Ίωάννης - Παύλος Β' συνητηθήσαν επισήμως έν Ρώμη και μετά τήν συνομιλίαν αυτών υπέγραψαν κοινήν δήλωσιν, έν τή όποία, έκτός τών άλλων, τονίζουν τήν ένούσαν τας δύο Έκκλησίας των «βαθείαν πνευματικήν κοινωνίαν», ήτις «έχει τας ρίζας αυτης εις τήν κοινήν των πίστιν προς τήν Παναγίαν και Ζωοποιόν Τριάδα». Αί παρουσιασθείσαι δια τών αιώνων διαφοραι όφείλονται εις «παράγοντας γλωσσικούς, πολιτιστικούς και πολιτικούς, οι όποιοι συνετέλεσαν πολυ εις τήν εμφάνισιν θεολογικών διαφορών, αι όποια έξεφράσθησαν εις τήν όρολογίαν και τήν διατύπωσιν τής πίστεως των, και ώδήγησαν εις διαφωνίας και άξιοθρηνήτους διαιρέσεις», «άκόμη και εις μίσος». Όσαύτως οι δύο Έκκλησιαστικοί Ήγεται προσέθεσαν τὰ έξής: «Η ήδη υπάρχουσα έκκλησιαστική κοινωνία τών δύο Έκκλησιών μας, ή έλπις ότι θα φθάσωμεν εις τήν πλήρη έκκλησιαστικήν κοινωνίαν και ή δέσμευσις ήμών να φθάσωμεν εις αυτην πρέπει να γίνουν κίνητρα δια περισσότερας επαφάς, δια συχνότερον και βαθύτερον διάλογον... Ό διάλογος αυτος είναι ιδιαίτερος σημερινον έπείγων, διότι αι Έκκλησίαι μας όφείλουν να άντιμετωπίσουν νέας προκλήσεις εις τήν διδομένην υπ' αυτών μαρτυρίαν δια τό Έναγγέλιον του Χριστου, προκλήσεις προερχομένας εκ τών έν τω συγχρόνω κόσμω ταχυτάτων άλλαγών...». (Έκ τής έφημ. L' Osservatore Romano, γερμ. έκδ., 10 Ίαν. 1997, σ. 8).

Ε. Θ.

ΤΡΙΑΔΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ (Του Π. Β. Πάσχου)

1. ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ
2. Η ΔΡΟΣΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ
3. Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ
μέ κείμενα - κηρύγματα ορθοδόξου πνευματικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Σπυριδούλας Λεβιδιώτη - Λέκκου, **ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**. Έκδόσεις «Έλλην», Αθήνα 1996, σελ. 304, με πίνακες και σχέδια.

Πριν ασχοληθώ με τὰ περιεχόμενα και με την αξία του έργου γενικά της κυρίας Σπυριδούλας Λεβιδιώτη - Λέκκου, όφείλω να όμολογήσω ότι τὸ όνομα Λεβιδιώτη με συγκίνησε, αφού στο Γυμνάσιο του ιστορικού Λεβιδίου της Άρκαδίας, - από τὸ όποιο έλκει την καταγωγή της ή συγγραφέας - έφοίτησα έξι χρόνια. Άς είναι αιωνία ή μνήμη των λαμπρών και άξέχαστων εκείνων καθηγητών μου, καθώς και του ίδρυτού του Γυμνασίου Άλεξάνδρου Παπαναστασίου.

Τὸ έργο τούτου της συγγραφέως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εύθως έξ άρχής ως ένα άναμορφωτικό έργαστήρι ή άκριβέστερα ένα σύγχρονο ανθρωπιστικό σύστημα. Γιατί πρόκειται περι ποικίλων και πολύπλευρων εργαστηριακών μελετών άναφερομένων στις πολύμορφες ιδιομορφίες των ανθρωπίνων έκδηλώσεων και άναγκών, οι όποιες έχουν ανάγκη έποπτείας, ιδιαίτερα δέ εκείνων των έπαγγελματιών που υπηρετούν αυτές τις άνάγκες, όπως λ.χ. των κοινωνικών λειτουργών και ψυχολόγων και, φυσικά, των σπουδαστών της Κοινωνικής Έργασίας και της Ψυχολογίας.

Ό σκοπός, λοιπόν, τούτου είναι προφανής. Να διευκολυνθεί ή μάθηση γι' αυτούς που έχουν ανάγκη να διδαχθούν τὰ άναγκαία στοιχεία, τὰ όποια είναι άπαραίτητα στον έπαγγελματικό τους τομέα και στην κοινωνική τους ευαισθησία, αν σκοπεύουν να γίνουν ειδικοί κοινωνικοί λειτουργοί. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται περι βασικού βοηθήματος για την έπαγγελματική τους κατάρτιση, ενώ στη δεύτερη περι διευκολύνσεως στον καλύτερο και άποδοτικότερο τρόπο ανθρωπιστικού έργου.

Έτσι τὸ σύγγραμμα αυτό της κυρίας Σ.Λ.-Λ., θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένας σύγχρονος πρακτικός ανθρωπιστικός κανόνας χρήσιμος, και στην πράξη εύχάριστος, για κάθε άλλουίστη άνθρωπο της συγχρόνου έποχής, που θέλει να προσεγγίσει βαθύτερα τὰ προβλήματα και τὸν πόνο.

Η πρωτότυπη αυτή μελέτη είναι βοήθημα σε κάθε πνευματικό άνθρωπο καταρτισμένο, είτε θεωρητικά είτε πρακτικά, γιατί προχωρεί πὸ πέρα από τη θεωρία και φθάνει στην πράξη. Είναι έπο-

πτεία για τὴ μόρφωση και έποπτεία για την έφαρμογή της μάθησεως. Είναι «έπιβασις θεωρίας και πράξεως». Όποιος θέλει να μάθει ουσιαστικά τὸν τρόπο της κοινωνικής άλληλεγγύης, σίγουρα θα ώφεληθεί από τὸ σύστημα τούτο. Γιατί ενώ όλοι έχουμε την έμπειρία και την καλή θέληση να συμπαρασταθοῦμε στα προβλήματα των συνανθρώπων μας, δέν έχουμε πάντοτε την ψυχολογική έννημέρωση των διαφόρων περιπτώσεων για να συμβάλλουμε σωστά και άποτελεσματικά στην έπίλυσή τους.

Έχουμε μπροστά μας όλες τις πτυχές στις καλύτερημένες σχέσεις των ανθρώπων, είτε διδασκόντων και διδασκομένων στα ειδικά τμήματα - σπουδαστήρια, στα όποια ή συγγραφέας διδάσκει τὸ μάθημα της Έποπτείας (Τ.Ε.Ι. Αθήνας και άλλου), είτε έπιθυμούντων να μάθουν να έκφράζουν άκόμη πὸ όρθὰ την καλήν αυτών συμπεριφορά.

Καθώς προχωρεί ό άναγνώστης στο κείμενο του έργου τούτου αισθάνεται ότι πορεύεται σε δύο κατευθύνσεις, μιὰ πρὸς τὰ έμπρὸς και μιὰ πρὸς τὸ βάθος. Γιατί ενώ μορφώνεται, συγχρόνως και μεταμορφώνεται, γίνεται όντως άνθρωπος χαριτωμένος, κάτι άπαραίτητο για όλες τις γενεές των ανθρώπων.

Η Έποπτεία δέν είναι θεωρητικός όδηγός μόνον, είναι και καθοδηγητικός φορέας για τις διάφορες πτυχές της ζωής όλων. Πρόκειται περι έμβαθύνσεως και έπεκτάσεως των προβλημάτων των ανθρώπων, νέων και μή, αλλά και με τις ιδανικότερες λύσεις. Όλο τὸ έργο διαιρείται σε έξι κεφάλαια: Η Έποπτεία, ό εκπαιδευόμενος, ή αξιολόγηση, έκθέσεις, ή ευαισθητοποίηση του σπουδαστή και τὸ Παράρτημα. Τὰ ίδια τὰ κεφάλαια έξυπονοῦν κατάλογο θεμάτων και προβλημάτων. Μόνο μιὰ ματιὰ στα θέματα του Ε' κεφαλαίου προκαλούν θαυμασμό για την ευαισθητοποίηση και την έννημέρωση της συγγραφέως στα προβλήματα της κοινωνίας, τὰ όποια πρέπει να γνωρίζει ό σπουδαστής και ό έραστής της άρετής, όποιος ήλικίας.

Τὸ βιβλίο τούτο είναι, κατά συνέπεια, ένα τεκμήριο των άρετών που πρέπει να στολίζουν τὸν άνθρωπο γενικά, όποιαδήποτε εργασία μι αν κάμει. Είναι ή συγγραφέας ένήμερη συγγραφέων διακεκριμένων κοινωνιολόγων, ψυχολόγων, γιατρών κ.ά. Σε μιὰ από τις άσκήσεις π.χ., ζητείται από τους σπουδαστές να γράψουν με συντομία δέκα άξιές, που τις επέλεξαν και που τις εφαρμόζουν. Όντως έχουμε μπροστά μας ένα βιβλίο έμπράγμα-

της σωστής ανθρώπινης ζωής και έναρετου βίου κάθε ηλικίας, κάθε φύλλου και κάθε επαγγέλματος.

Η συγγραφέας είναι ειδικευμένη θεωρητικά και πρακτικά και διακρίνεται για την ευρυμάθεια, την υπευθυνότητα, την υπομονή της, άρετες που προϋποθέτει ή Έποπτεία σ' όλες τις ανθρώπινες κλίσεις και κλήσεις. Της κοινωνικής εργασίας και ζωής.

Μεθόδιος Γ. Φούγιας
Μητροπολίτης Πισιδίας

Μωϋσέως Μοναχού Άγιορείτου, ΑΘΩΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Έκδόσεις «Άρμός», Άθήνα 1995, σελ. 102.

Ο π. Μωσής είναι πολύ γνωστός μοναχός του Άγίου Όρους, ό οποίος —παρά την εϋθραυστην υγεία του— καλείται συχνά για όμιλίες στην Ελλάδα και στην Κύπρο, και, με τις εϋχές των Γερόντων του Άθω και τις εϋλογίες των κατά τόπους άγιων Έραρχών, σπέρνει το λόγο του Θεού. Πρόσφατα είχε (άπό τις εκδόσεις «Τήνος») κυκλοφορήσει και το έκτο βιβλίο του στη σειρά «Άθωνικά Άνθη» (Άθ. 1995, σελ. 130), με τίτλο «**Η θλίψη του άγχους και η χαρά της έλπίδος**», όπου περιέχονται έξι σημαντικώτατες όμιλίες του π. Μωσής, πάνω σ' επίκαιρα πνευματικά και κοινωνικά θέματα. Ο πολυγραφώτατος συγγραφέας και σεμνότατος Μοναχός, έχει ένα δικό του τρόπο να προσεγγίζει τα δύσκολα θέματα και προβλήματα της εποχής μας, ρίχνοντας το φώς της παραδόσεως και τις μοναστικές έμπειρίες του επάνω τους, πράγμα που χαίρονται οι αναγνώστες του. Ένας πρόσθετος λόγος για την ευρύτατη κυκλοφορία των βιβλίων του π. Μ. είναι και η λογοτεχνική χάρη, με την όποια είναι ντυμένα όλα τα κείμενά του. Και τούτο φαίνεται πολύ πιό έντονα στα καθαρά λογοτεχνικά βιβλία του, όπως είναι τα «Άθωνικά ποιήματά» του, που μάς δίνουν άφορημή για τούτο τό σημείωμα.

Τα «**Άθωνικά ποιήματα**» είναι τό πρώτο μεγάλο ποιητικό βιβλίο του π. Μ. Τα ποιήματα του βιβλίου αυτού χωρίζονται σε έξι ένότητες: Έν Άνατολή, Έν Θεσσαλονίκη, Έν Έσπερία, Έν Άθήναις, Τέσσερα ποιήματα άπό Α, και Έν Άγίω Όρει. Η τελευταία ένότης είναι και η μεγαλύτερη (σελ. 55-97), και χαρακτηρίζει όλη τη συλλογή και τον τίτλο της. Πρέπει, όπωσδήποτε να σημειωθεί, ότι είναι άπό τις πιό καλαισθητες εκδόσεις του «Άρμού», κι έχει διακοσμηθεί με σχέδια και εικόνες του κ. Χ. Β. Παπανικολάου, μ' ευαισθησία και μοναχική φιλοκαλία.

Άν εξαίρεσει κανείς κάποια μικροαβλεπτήματα στη στίξη, που δυσκολεύουν στην άρχή τον αναγνώστη, όλα τα ποιήματα του βιβλίου άποστάζουν μέλι τό εκ πέτρας και άποπνέουν άρωμα πνευματικής ευωδίας. Ένας άνεμος υγείας και πνευματικής λεβεντιάς

μάς έρχεται άπό τό «Περιβόλι της Παναγίας», τον Άθω, με τούτο τό βιβλίο. Βέβαια, δύσκολο να διαλέξει κανείς, μέσ' άπό τόσα ευώδη άθωνικά λουλούδια, για να δώσει ως δείγμα. Άνοίγω, λοιπόν, στην τύχη, και προφέρω λίγους στίχους για τη χαρά του αναγνώστη. Στα «Χιλιόχρονα στασιδια» υπάρχει μιá εϋστοχη άπάντηση για όσους ρωτούν περίεργα πράγματα τους Άγιορείτες: «... Άφήστε μας να κλάψουμε για τον τόπο / και μη μάς ταράζετε της μοναξιάς τη χάρη / μη μάς πολιορκείτε μ' έρωτήσεις / πηγαίνετε στους ποδοσφαιριστές και στους μεγάλους / κι άφήστε άλώβητη την άθωνική ήσυχία, / που χύλια χρόνια άγρυπνεί στα ίδια στασιδια / και βρίσκει φώς μέσ' στα σκοτάδια, / που διώχνει νέφη, ραγιαματιές, πληγές κι έρωτήσεις» (σελ. 77). «... Κοιμιάτταζε τον ήλιο αντίδωρο να μοιράσει / στο τέλος της λειτουργίας της ζωής του / σαν ήλιος ήταν τό πρόσωπό του, / είτε ό παπα - Νικηφόρος στη Σκήτη / στην κηδεία του «σαλού» Ίακώβου» (σελ. 81).

Και λίγους στίχους για τον **Παπαδιαμάντη** και τό **Μακρυγιάννη**. «... Έαρ έν μέσφ χειμώνα, / δίχως χρονοτριβή και φυλλορρόημα / προσμένοντας την καταγίδα μ' άγάπη, / κουβαλώντας νερά για να σβήνει φωτιές, / κουβαλώντας ξύλα για ν' ανάβει άλλες, / σταχτι στρουθίο σε χιονισμένο τοπίο...» (σελ. 44). «Με τό σπαθί και την πέννα, με τον λαό και τον Θεό, / σαλε όραματιστή όνειρων, των θαυμάτων ποιητή και ζωγράφε, / πληγωμένη άσκητή της Άθήνας, μιá σπηλιά κι ένας κήπος για σένα, / για να τρέχεις μέρες και νύχτες, άπ' τους θορύβους του κόσμου. / Ο πόνος πόνος θέλει για να γιάνει. Μόνος στο Γολγοθά της πατρίδος / οι πληγές τις πληγές σου... / Στα μάτια ή χαρμολύπη, και τα παιδιά σου κρυφή παρηγοριά / τ' άνθη της αύλης, τα δάκρυα της καρδιάς, / των όσιομαρτύρων ή μνήμη και τ' άγιορείτικο κομποσχοίνι, / τα ξέφτια της φουστανέλλας ξάρτια / κατάρτι ό άμαρτωλός κι άρχιερέας, παιδι και γέρος, / φίλος και ξένος, όλος άσπρος, όλος ώραιός. / Και ξεδιψάς την τόση δίψα μας άπόψε / και μάς μιλάς γι' αυτά που θέλουμε ν' άκούμε, / μάς αγαπάς και σ' αγαπούμε Μακρυγιάννη, / γιατί είσαι ένας του σπιτιού μας» (σελ. 45).

Σκέφτομαι, πώς θα άξιζε, για τέτοιους λογοτέχνες να υπήρχε κι ένα ανάλογο «βήμα», δηλ. ένα εκκλησιαστικό λογοτεχνικό περιοδικό. Όσπου αυτό να γίνει, άπό την Έκκλησία μας, μπορεί τα βιβλία τους να τ' άγκαλιάσει με τη στοργή της ή Έκκλησία της Ελλάδος (και ή Άποστολική Διακονία, με τις ώραιες εκδόσεις της), για τό καλό του εκκλησιαστικού πληρώματος, που αγαπά την ποίηση, και τη Λογοτεχνία γενικώτερα.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις τών άρθρων 37, πργρ. 2 και 67 του Ν. 590/1977, «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος», ως και τας διατάξεις τών άρθρων 33 και 34 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου, ίνα προβώμεν εις ανακήρυξιν ύποψηφίου πρòς πλήρωσιν κενής θέσεως τακτικού Έφημερίου εν τῷ Ιερῷ Ναῶ

Άγίας Ειρήνης οδοῦ Αϊόλου

καλοῦμεν τούς βουλομένους, ίνα καταλάβωσιν τήν Έφημεριακήν ταύτην θέσιν και έχοντας τὰ ύπό του άρθρου 34/1α του αυτού ως άνω Κανονισμού προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά δια τὰ περαιτέρω.

Έν Άθήναις τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου 1997

Ο Άρχιεπίσκοπος

Έντολή Αὐτοῦ

Ο Πρωτοσύγκελλος

† Ο Μαραθῶνος ΜΕΛΙΤΩΝ

Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις τών άρθρων 37, πργρ. 2 και 67 του Ν. 590/1977, «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος», ως και τας διατάξεις τών άρθρων 33 και 34 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου, ίνα προβώμεν εις ανακήρυξιν ύποψηφίου πρòς πλήρωσιν κενής θέσεως τακτικού Έφημερίου εν τῷ Ιερῷ Ναῶ

Άγίου Νικολάου Ραγκαβᾶ

καλοῦμεν τούς βουλομένους, ίνα καταλάβωσιν τήν Έφημεριακήν ταύτην θέσιν και έχοντας τὰ ύπό του άρθρου 34/1α του αυτού ως άνω Κανονισμού προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά δια τὰ περαιτέρω.

Έν Άθήναις τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου 1997

Ο Άρχιεπίσκοπος

Έντολή Αὐτοῦ

Ο Πρωτοσύγκελλος

† Ο Μαραθῶνος ΜΕΛΙΤΩΝ

Άερά Μητρόπολις Καρπενησιού

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33 - 37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Άεράς Συνόδου «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Άερού Ναοῦ

Άγίου Δημητρίου Άγράφων Εὔρυτανίας καλοῦμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ άπαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τής άνωτέρω κενής θέσεως.

Έν Καρπενησίῳ τῇ 22α Ιανουαρίου 1997

† Ο Καρπενησιού ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Άερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33 - 37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Άεράς Συνόδου «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Άερού Ναοῦ

Άγίου Ιωάννου του Θεολόγου τής όμώνυμου Ένορίας περιοχής Μονεμβασίας

καλοῦμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ύποβάλωσιν ήμίν τὰ άπαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τής άνωτέρω κενής θέσεως.

Έν Σπάρτῃ τῇ 27ῃ Ιανουαρίου 1997

† Ο Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Άερά Μητρόπολις Κασσανδρείας

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 2 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τών άρθρων 33 - 37 του ύπ' αριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Άεράς Συνόδου «Περί ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τας κενὰς οργανικάς θέσεις τακτικών έφημερίων τών Ιερών Ναών

1) Άγίου Γεωργίου Ν. Φλογητών και 2) Άγίου Γεωργίου Έλαιχωρίων

καλοῦμεν τούς βουλομένους και έχοντας τὰ κανονι-

καὶ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πολυγύρῳ τῆ 29ῃ Ἰανουαρίου 1997

† Ὁ Κασσανδρείας ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίου Πέτρου Ἄργους (Β' θέσις), 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἄργους (Β' θέσις), 3) Ἀγίου Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας Δρεπάνου Ναυπλίας, 4) Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Φιχτίων Ἄργους καὶ 5) Ἀγίου Παντελεήμονος Μυκηνῶν Ἄργους

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 31ῃ Ἰανουαρίου 1997

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τοῦ Νόμου 673/1977 (ἄρθ. 1 ἐδ. β' καὶ 3), β) τοῦ ἄρθ. 25 τοῦ Νόμου 817/1978 καὶ γ) τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος 582/2.7.1980 «περὶ κατανομῆς θέσεων Ἱεροκηρύκων εἰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἀγάμους Κληρικούς τῶν δύο πρώτων βαθμῶν τῆς Ἱερωσύνης ἔχοντας Δίπλωμα Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἄλλα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς Προκηρύξεως ταύτης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν διὰ τὴν κάλυψιν τῆς κενῆς Β' θέσεως Ἱεροκήρυκος ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Ἐν Σπάρτῃ τῆ 3ῃ Φεβρουαρίου 1997

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους, Κατερίνης καὶ Πλαταμῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἱ. Μητρόπολις Ἀγίας Ἄννης Λαγορράχης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Κατερίνῃ τῆ 4ῃ Φεβρουαρίου 1997

† Ὁ Κίτρους ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἰ. ναῷ

Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νομομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῆ 4ῃ Φεβρουαρίου 1997

† Ὁ Κίτρους ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Παροναξίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ζωοδόχου Πηγῆς Παροικίας Πάρου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Νάξῳ τῆ 5ῃ Φεβρουαρίου 1997

† Ὁ Παροναξίας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

- * *Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ, φυλλάδιο (Μητροπ. Ναυπάκτου καὶ Ἁγίου Βλασίου Τεροθέου).*
- * *ΕΝΟΡΙΑ: Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΝ Τῷ ΜΕΣῶ ΗΜῶΝ (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).*
- * *Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας» (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).*

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», 2) τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1, 2 καὶ 3 τοῦ Ν.Δ. 1398/23.3.1973 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων» (ΦΕΚ 112 τῆς 23.5.1973, τ. Α'), 3) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 1, παράγραφος 1, ἐδάφιο α', τοῦ Νόμου 673/1977 «Περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων Διακόνων» (ΦΕΚ 238 τῆς 30.8.1977, τ. Α'), καὶ 4) τὴν ὑπ' ἀριθ. 168 Ἀπόφασιν ἡμῶν τῆς 20.12.1978, σχετικῶς μὲ τὴν κατανομὴν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μεσσηνίας, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως Διακόνου τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Μελιγαλά

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω κενῆς Διακονικῆς θέσεως.

Ἐν Καλαμάτᾳ τῆ 10ῃ Φεβρουαρίου 1997

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γρεβενῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἁγίου Ἀθανασίου Ἀγάπης, 2) Προφ. Ἡλιοῦ Αἰμιλιανοῦ, 3) Παμμ. Ταξιαρχῶν Ἐλευθέρου Β', 4) Ἁγίου Νικολάου Ἐξάρχου, 5) Ἁγίου Ἀθανασίου Καλαμιτοῦ, 6) Ἁγίου Νικολάου Καλλιθέας, 7) Κοιμ. Θεοτόκου Κυρακαλῆς, 8) Ἁγίου Γεωργίου Λάβδα, 9) Ἁγίου Νικολάου Λεῖψι, 10) Παμμ. Ταξιαρχῶν Λόχμης, 11) Ἁγίου Γεωργίου Περιβολίου, 12) Ἁγίου Νικολάου Σμίξης, 13) Κοιμ. Θεοτόκου Τρικοκκιάς καὶ 14) Ἁγίου Νικολάου Τρικώμου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἄνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Γρεβενοῖς, τῆ 11ῃ Φεβρουαρίου 1997

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Ναυπάκτου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Σχεδιάσμα - Μνημόνιον ἐπισημάνσεων καὶ παραινήσεων πρὸς φοιτητάς.

Οἶκον. Πατριάρχου Βαρθολομαίου, Χαιρετισμὸς πρὸς Ἀγιορείτας Πατέρας καὶ τὸν Διοικητὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Μητροπ. Νικοπόλεως Μελετίου, Ὁ ἅγιος Νεκτάριος καὶ ἡ σάσις τῶν ἐναντι τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων.

Μητροπ. Ν. Ἰωνίας Κωνσταντίνου, Ὑπόμνημα εἰς τὸν Κανὸνα τῆς Ἐορτῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Μητροπ. Ἡλιονπόλεως καὶ Θείων Ἀθανασίου Παπᾶ, Ἐνας εὐάγγελος τῆς Βασιλίδος σὲ μαγικὸ κόσμον τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς (ὁδοπορικὸ).

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Οἱ ἐν Αἰγίνῃ ἐορτασμοὶ τῆς 150ετηριδος τῆς γεννήσεως τοῦ ἁγίου Νεκταρίου (1846-1996).

Ὁρέστου Ἀθ. Λουγίδη, Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τῶν Ῥωμαίων, τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν συγχρόνων σύζησις Θεησεῖας καὶ Ἱατρικῆς.

Παναγ. Ἰ. Μπούμη, Τὸ θαῦμα σὲ γάμο τῆς Κανᾶ καὶ οἱ δογματικοκανονικὲς τῶν προεκτάσεις.

Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβαριανοῦ, Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος Doctor Eucharistiae.

Ἀρχιμ. Ἐμμανουὴλ Καλύβα, Ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς ἀγάμης μητρότητας.

Ἀρχιμ. Μακ. Φιλοθέου, Χρονικὸ ἀποκαλυπτηρίων ἀνδριάντος Μητρο. Ν. Ἰωνίας κυροῦ Τιμοθέου.

Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Τσέτση, Ὁ Οἰκουμενισμὸς ὡς ποιμαντικὸ πρόβλημα

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.